

ZIELONE OKO

PRACOWNIA OCHRONY ŚRODOWISKA

**Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu
Strategii Rozwoju Ponadlokalnego
Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+**

Autor:
mgr inż. Krzysztof Okraśniński

Świdnica, 17.10.2023 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	5
I.1. Wstęp	5
I.2. Podstawa prawna	6
I.3. Zawartość	6
I.4. Metodyka	8
II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	10
II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu	10
II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu	14
III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM	34
III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej	34
III.2. Dokumenty krajowe	36
III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie	38
IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA.....	42
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH.....	45
V.1. Położenie	45
V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza	46
V.3. Główne źródła antropopresji	47
V.4. Wody powierzchniowe	48
V.5. Wody podziemne	49
V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne	52
V.7. Uwarunkowania przyrodnicze	56
V.8. Ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi	59
V.9. Uwarunkowania akustyczne	62
V.10. Klimat i jakość powietrza	62
VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	66
VI.1. Problemy systemowe	66
VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie	66
VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku	67
VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	69
VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	70
VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych ..	71

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze	71
VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi.....	76
VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	76
VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury.....	77
VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny	77
VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi	78
VII.9. Oddziaływanie transgraniczne.....	79
VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu.....	79
VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	80
IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	82
X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU	86
XI. WNIOSKI.....	88
XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	89
XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	91

Załączniki:

1. Oświadczenie autora prognozy.
2. Tabela przedstawiająca potencjalne oddziaływania skutków realizacji celów strategicznych i priorytetów rozwoju ocenianej Strategii na poszczególne komponenty środowiska.
3. Tabela ze środowiskową oceną projektów zintegrowanych (służących realizacji celu nr 3 projektu Strategii).

WYKAZ SKRÓTÓW

KOF	Kielecki Obszar Funkcjonalny
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
Dz. U.	Dziennik Ustaw
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne zbiorniki wód podziemnych
JCW	Jednolita część wód
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OZE	Odnawialne źródła energii
PMS	Państwowy Monitoring Środowiska
Prognoza ooś	Prognoza oddziaływania na środowisko
SOOŚ, strategiczna OOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
UE	Unia Europejska
UOOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

I. WPROWADZENIE

I.1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+* (dalej: Strategia). Dokument ten został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ).

Prognoza oddziaływania na środowisko jest podstawowym dokumentem merytorycznym sporządzanym dla potrzeb przeprowadzenia postępowania w sprawie SOOŚ. Celem przeprowadzenia SOOŚ jest spełnienie wymogu prawnego oraz przeprowadzenie merytorycznej analizy takich zagadnień, jak m.in.:

- 1) analiza zgodności ocenianego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym,
- 2) identyfikacja stanu tych elementów środowiska, które mają związek z zastosowaniem ustaleń wynikających z ocenianego dokumentu,
- 3) analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń ocenianego dokumentu,
- 4) analiza rozsądnych rozwiązań alternatywnych,
- 5) zaproponowanie działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko,
- 6) zaproponowanie sposobów monitorowania skutków stosowania ocenianego dokumentu pod kątem ochrony środowiska.

Analizując funkcję prognozy oddziaływania na środowisko, należy mieć na uwadze cel dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, wyrażony w art. 1:

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Polskie przepisy (w ślad za wymaganiami prawa Unii Europejskiej) wskazują, że prognoza powinna zawierać **racjonalnie wymagane informacje**, z uwzględnieniem:

- obecnego stanu wiedzy i metod oceny,
- zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu,
- funkcji ocenianego dokumentu w procesie podejmowania decyzji,
- zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu.

Dla określenia funkcji prognozy znamienne jest także art. 8 dyrektywy 2001/42/WE; wskazuje on, że ustalenia tego dokumentu powinny być uwzględnione w czasie przygotowania

planu lub programu oraz przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej, a także w dokumencie podsumowującym przebieg SOOŚ.

To oznacza, że **w prognozie oddziaływania na środowisko muszą się znaleźć przede wszystkim te informacje, które mogą mieć wpływ na zapisy ocenianego dokumentu i na praktyczną realizację jego ustaleń** - a zatem nie wszystkie, lecz tylko istotne, racjonalnie uzasadnione i mogące mieć realne przełożenie na treść dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dyrektywa wymaga przedstawienia w prognozie informacji skupiających się na kwestiach związanych wyłącznie ze **znaczącym** wpływem na środowisko.

Należy podkreślić, że przedstawiona w niniejszej prognozie ocena dokumentu strategicznego nie jest tożsama z udzieleniem choćby wstępnej zgody na realizację przedsięwzięć (m.in. inwestycji) i innych fizycznych ingerencji w środowisko.

Niniejsza wersja prognozy oddziaływania na środowisko uwzględnia zagadnienia wskazane w stanowisku Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 25 sierpnia 2023 r. (znak: WOO-III.410.3.23.2023.MK.2).

I.2. Podstawa prawna

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia niniejszej prognozy oraz przeprowadzenia SOOŚ są przepisy prawa polskiego (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dalej: UOOŚ) i wspólnotowego (dyrektywa 2001/42/WE). Wynikają z nich m.in. następujące ustalenia:

- 1) przeprowadzenia strategicznej OOŚ wymagają projekty takich dokumentów, jak m.in. plany i programy dotyczące m.in. zagospodarowania przestrzennego i wykorzystania terenu (art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/42/WE, art. 46 UOOŚ),
- 2) w ramach strategicznej OOŚ sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 5 dyrektywy 2001/42/WE, art. 51 UOOŚ),
- 3) prognoza oddziaływania na środowisko oraz dokument będący przedmiotem strategicznej OOŚ wymagają przeprowadzenia konsultacji ze społeczeństwem oraz odpowiednimi organami administracji (art. 6 dyrektywy 2001/42/WE, art. 54 UOOŚ),
- 4) procedura strategicznej OOŚ jest zintegrowana z procedurą oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2 UOOŚ, art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

I.3. Zawartość

Zawartość niniejszej prognozy jest zgodna z art. 51 ust. 2 UOOŚ. Przepis ten wskazuje, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

- 1) zawierać:
 - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,

- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
 - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
 - f) oświadczenie autora lub kierującego zespołem autorów o spełnieniu wymagań wymienionych w art. 74 ust.2 UOOŚ (załącznik do niniejszego dokumentu);
- 2) określać, analizować i oceniać:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
 - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
 - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawiać:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
 - b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Trzeba podkreślić, że przepisów określających zawartość prognozy nie można odczytywać w oderwaniu od przepisów określających jej funkcję; oznacza to, że dokument ten musi zawierać:

- 1) informacje racjonalnie wymagane, adekwatne do charakteru ocenianego dokumentu,**

2) informacje, które mogą mieć faktyczne przełożenie na treść ocenianego dokumentu,

- a więc nie wszystkie informacje, lecz tylko te, które można uznać za racjonalnie wymagane.

Warto również zaznaczyć, że rolą SOOŚ nie jest analiza stricte formalno-legislacyjna odnosząca się do zasad techniki prawodawczej.

Zakres i stopień szczegółowości niniejszej prognozy został uzgodniony w trybie art. 53 UOOŚ z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach (pismo z dnia 11.08.2022 r., znak: WOO-III.411.21.2022.KW)
- Świętokrzyskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 13.12.2022 r., znak: NZ.9022.5.128.2022).

I.4. Metodyka

Prognoza składa się z głównych merytorycznych bloków, które obejmują następujące zasadnicze elementy: charakterystyka ocenianego dokumentu, opis uwarunkowań strategicznych i środowiskowych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, strategiczna ocena oddziaływań środowiskowych oraz katalog rekomendacji w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu i monitorowania skutków jego wdrażania.

Materiałem wyjściowym do analizy był projekt Strategii przekazany wykonawcy niniejszej prognozy. Pierwszym zasadniczym krokiem analizy środowiskowej była analiza uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Kolejnym działaniem było pozyskanie informacji o poszczególnych komponentach środowiska z dokumentów źródłowych o charakterze przekrojowym, danych opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (dalej: PMŚ) koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz danych o obszarach ochrony przyrody. Przeprowadzono kwerendę danych i analizę studialną dostępnych materiałów zawierających informacje na temat uwarunkowań środowiskowych.

Przy prowadzonych pracach wykorzystano dane teledetekcyjne i kartograficzne, opracowanie planistyczne, dokumenty strategiczne i prace studialne. Uwzględniono ustalenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz dokumentów strategicznych określających politykę ekologiczną. Dokonano także przeglądu dostępnych inwentaryzacji przyrodniczych, dokumentacji geologicznych i hydrogeologicznych, planów urządzania lasów oraz rejestru zabytków. Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z map hydrograficznych, sozologicznych, hydrogeologicznych, geośrodowiskowych, geologicznych, map zagrożenia powodziowego oraz innych opracowań kartograficznych dostępnych poprzez geoportale i serwisy geoinformatyczne prowadzone przez jednostki administracji publicznej.

Przy opisie uwarunkowań środowiskowych skupiono się na tych zagadnieniach tematycznych, które mają znaczenie dla oceny skutków realizacji analizowanego projektu Strategii (zgodnie z dyspozycją art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. b UOOŚ, wedle którego prognoza oddziaływania na środowisko powinna określać stan środowiska wyłącznie na obszarach objętych przewidywanym i znaczącym oddziaływaniem). Dane te pozwoliły

na zidentyfikowanie zasadniczych uwarunkowań środowiskowych mających merytoryczny związek z ustaleniami ocenianego dokumentu.

Wyniki tej oceny były wstępnym krokiem do weryfikacji ocenianego dokumentu pod kątem tego, czy jego ustalenia są adekwatne do uwarunkowań strategicznych i środowiskowych w zakresie objętym ustaleniami Strategii. Ustalenia te prowadzone były równoległe z oceną oddziaływań na środowisko, jakie będą się wiązały z praktycznym wdrażaniem ustaleń Strategii. Analizowano również opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od przyjęcia ocenianego dokumentu.

Kolejnym krokiem było sformułowanie rekomendacji odnośnie do uzupełnienia bądź zmiany treści ocenianego dokumentu. Działanie to zostało zintegrowane z zaproponowaniem rozwiązań eliminujących i minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko. Następnym etapem było sformułowanie propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń Strategii pod kątem ochrony środowiska.

Stopień szczegółowości treści niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru ustaleń ocenianego dokumentu. Oznacza to, że przeprowadzone analizy opierają się przede wszystkim na opisowej i jakościowej identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem Strategii. Szczegółowa analiza konkretnych działań i przedsięwzięć może być przeprowadzona jedynie na etapie postępowań administracyjnych (np. na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji udzielającej pozwolenia na budowę) oraz przy dokonywaniu zgłoszeń budowlanych. Niemniej, podczas prac nad niniejszą prognozą odniesiono się do prognoz oddziaływania na środowisko wykonanych dla dotychczas obowiązujących dokumentów strategicznych.

II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu

Strategia rozwoju jest opracowywana na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dokument ma status strategii rozwoju ponadlokalnego. Według art. 10e ust. 3 (w związku z art. 10g ust. 3) ww. ustawy, strategia określa w szczególności:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Zgodność ocenianej Strategii z ww. przepisami wykracza poza prawne i merytoryczne ramy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Projekt strategii rozwoju jest przedkładany zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określonych w strategii rozwoju województwa.

Przedmiotem niniejszej prognozy jest Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+. Jej integralnym elementem jest Komponent Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (Komponent ZIT).

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (dalej: ZIT) to forma współpracy samorządów współfinansowana z funduszy Unii Europejskiej, wynikająca z ustaleń unijnego rozporządzenia 2021/1060¹ oraz ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zintegrowane inwestycje terytorialne pozwalają połączyć finansowanie z różnych osi priorytetowych jednego lub kilku

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

programów operacyjnych do celów interwencji wielowymiarowych i międzysektorowych, zapewniając implementację zintegrowanej strategii dla określonego terytorium.

ZIT jest instrumentem wspierającym rozwój terytorialny i promującym partnerski model współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w miejskim obszarze funkcjonalnym. Celem wdrażania instrumentu ZIT jest:

- 1) budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym;
- 2) wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego w zakresie przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT;
- 3) wspieranie realizacji projektów i zdolności do pozyskania środków z różnych źródeł.

Realizacja ZIT zwiększa wpływ miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze, w tym w szczególności działań wspieranych w ramach polityki spójności, poprzez realizację projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów oraz skoordynowanego świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców Miejskich Obszarów Funkcjonalnych. Przy pomocy ZIT samorzady miast i ich obszarów funkcjonalnych mogą wspólnie realizować inwestycje dofinansowane ze środków finansowych UE. Ważnym aspektem wdrażania tego instrumentu jest zintegrowane podejście do realizacji działań odpowiadających na potrzeby określone w strategiach terytorialnych.

Zgodnie z art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przez obszar funkcjonalny rozumie się *„obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny”*.

Uchwałą nr XXVII/377/20 z dnia 28 grudnia 2020 r. Sejmik Województwa Świętokrzyskiego zmienił Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego poprzez przyjęcie „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego”, co zostało poprzedzone przeprowadzeniem SOOŚ. Oceniana Strategia szeroko odwołuje się do ustaleń tego Planu, wskazując na spójność i komplementarność obydwu dokumentów.

Oceniany dokument ma status „strategii ZIT”, o której mowa w art. 34 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zgodnie z art. 34 ust. 15 ww. ustawy, „strategia ZIT” określa w szczególności:

- 1) syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;

- 2) cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu;
- 3) listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
- 4) źródła jej finansowania;
- 5) warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT;
- 6) opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych

Zgodność ocenianej Strategii z ww. przepisami wykracza poza ramy SOOŚ - natomiast konieczne jest zwrócenie uwagi, że analizy dot. zgodności Strategii z politykami wyższego szczebla (i stosownymi przepisami określającymi ramy dokumentów) nie ograniczają się wyłącznie do ustaleń dokonywanych w ramach SOOŚ.

Przywołany wcześniej art. 34 ww. ustawy zawiera odesłanie do:

- 1) art. 28-30 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,*
- 2) art. 9 i 11 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.*

Powyższe ustalenia mają duże znaczenie dla odczytywania ocenianej Strategii w odpowiednim kontekście. Obydwa ww. rozporządzenia wskazują, że Fundusze Europejskie powinny wspierać działania prowadzone z poszanowaniem norm i priorytetów Unii w zakresie klimatu i środowiska i które nie czyniłyby poważnych szkód dla celów środowiskowych w rozumieniu art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje². Oznacza to m.in., że zadania wspierane w ramach Strategii powinny być zgodne z zasadą DNSH (z ang. „do no significant harm”, tj. „nie czyni poważnych szkód” w środowisku

² kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwój-technologia/zrownowazone-finansowanie>

naturalnym) wynikającą z art. 3 i 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852³ - a to oznacza, że konieczne będzie w szczególności:

- a) zapewnienie zgodności z 6 celami środowiskowymi⁴ wskazanymi w art. 9 ww. rozporządzenia 2020/852,
- b) zapewnienie zgodności z „technicznymi kryteriami kwalifikacji” ustanowionymi częściowo w rozporządzeniu Komisji (UE) 2021/2139⁵ (w 2023 r. zostanie przyjęte rozporządzenie uzupełniające⁶); zawierają one szereg ustaleń prośrodowiskowych m.in. dla obiektów budowlanych⁷ oraz wskazują, jakie przesłanki są dowodem na zgodność z zasadą DNSH.

Przykładem projektowanych przepisów⁸ zastosowania powyższej zasady dla budowy lub renowacji budynków może być np.:

- 1) zastosowanie na sieci wodociągowej rozwiązań technicznych gwarantujących:
 - a) maksymalny przepływ wody w kranach umywalek i kranach zlewów wynosi 6 litrów/min;
 - b) maksymalny przepływ wody w prysznicach wynosi 8 litrów/min;
 - c) w toaletach, w tym kompaktach, muszlach i spłuczkach całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 6 litrów, a średnia objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 3,5 litra;
 - d) zużycie wody w pisuarach wynosi maksymalnie 2 litry na muszlę na godzinę; w pisuarach ze spłukiwaniem całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 1 litra;
- 2) elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie, z którymi mieszkańcy mogą mieć kontakt, emitują mniej niż 0,06 mg formaldehydu na 1 m³ powietrza;
- 3) jeżeli nowy budynek jest wznoszony na terenie potencjalnie zanieczyszczonym (teren zdegradowany), taki teren poddano badaniu pod kątem potencjalnych zanieczyszczeń;
- 4) nowego budynku nie wznosi się na żadnym z następujących terenów:

³ kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie>

⁴ a) łagodzenie zmian klimatu, b) adaptacja do zmian klimatu, c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich, d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola, f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów

⁵ rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych

⁶ projekt jest dostępny na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=PI_COM:C\(2023\)3851](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=PI_COM:C(2023)3851)

⁷ Syntetyczne zestawienie elementarnych wymagań przedstawiono w publikacji pn. „Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane z udziałem środków KPO. Potwierdzanie zgodności z regułą DNSH” (Ministerstwo Rozwoju i Technologii, 2023)

⁸ przykład opracowany na podstawie projektu kryteriów kwalifikacji, o których mowa w przypisie nr 6

- a) grunty orne i grunty uprawne o średnim lub wysokim poziomie żyzności gleby i podziemnej bioróżnorodności,
- b) teren niezagospodarowany o uznanej wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności oraz teren służący za siedlisko gatunków zagrożonych (fauny i flory) wymienionych w europejskiej czerwonej księdze lub czerwonej księdze IUCN;
- c) teren odpowiadający definicji lasu określonej w prawie krajowym stosowanej w krajowym bilansie emisji gazów cieplarnianych lub, jeżeli nie jest ona dostępna, odpowiada definicji lasu ustanowionej przez FAO.

Mając na uwadze powyższe - przyjmuje się założenie, że projekty wskazane w projekcie Strategii będą zgodne z zasadami wynikającymi z ww. regulacji prawnych.

Warto dodać, że projekty wynikające ze Strategii będą podlegały dodatkowej ocenie merytorycznej na etapie rozpatrywania wniosków o ich dofinansowanie. Ocena ta będzie uwzględniała m.in. aspekty środowiskowe, w tym:

- zgodność z przepisami o ochronie środowiska i zasadą DNSH
- zgodność z kryteriami wyboru projektów w ramach programów operacyjnych, z których będą finansowane projekty wynikające ze Strategii.

Powyższe uwarunkowania oznaczają, że na aspekty środowiskowe analizowanej Strategii ma wpływ szereg obowiązujących i projektowanych regulacji prawnych i systemowych, których celem jest zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska (uwaga: wyższego niż obecnie obowiązujące krajowe przepisy o ochronie środowiska).

II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu

Kielecki Obszar Funkcjonalny (KOF) jest jednym z 6 miejskich obszarów funkcjonalnych wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (także poddanej SOOŚ). Poza KOF wyznaczono również pięć obszarów funkcjonalnych miast średnich: Miasta Północy, Jędrzejowa, Buska-Zdroju, Staszowa i Sandomierza.

KOF obejmuje swoim zasięgiem 13 gmin: Miasto Kielce, Gminę i Miasto Chęciny, Miasto i Gminę Chmielnik, Miasto i Gminę Daleszyce, Gminę Górno, Gminę Mastów, Gminę Miedziana Góra, Miasto i Gminę Morawica, Miasto i Gminę Piekoszów, Gminę Nowiny, Gminę Strawczyn, Gminę Zagnańsk, Miasto i Gminę Pierzchnica.

Dla potrzeb realizacji celów ustanowienia KOF opracowano projekt Strategii będącej przedmiotem SOOŚ i niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko. Strategia stanowi narzędzie zarządzania rozwojem KOF poprzez wykorzystanie planowanych do uruchomienia źródeł finansowania w Programie Regionalnym Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, który był poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Jest to bardzo istotny aspekt w kontekście oceny Strategii - bowiem wszystkie projekty aplikujące o wsparcie z ww. Programu:

- 1) będą musiały wpisywać się w kierunki ww. Programu, które zostały pozytywnie ocenione w ramach SOOŚ,
- 2) będą podlegały rygorystycznej ocenie pod kątem zgodności z unijnymi przepisami o ochronie środowiska (w tym m.in. dyrektyw przyrodniczych, ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko),
- 3) będą podlegały ocenie zgodności z zasadą DNSH (z ang. „*do no significant harm*”, tj. „nie czyn poważnych szkód” w środowisku naturalnym) wynikającą z art. 3 i 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje⁹; ww. Program zakłada (w ślad za przepisami UE), że wszystkie działania i inwestycje będą mogły uzyskać wsparcie finansowe jedynie pod warunkiem zapewnienia zgodności z zasadą DNSH, a to oznacza że konieczne będzie w szczególności:
 - a) zapewnienie zgodności z 6 celami środowiskowymi¹⁰ wskazanymi w art. 9 ww. rozporządzenia,
 - b) zapewnienie zgodności z „technicznymi kryteriami kwalifikacji” ustanowionymi częściowo w rozporządzeniu Komisji (UE) 2021/2139¹¹ (w 2023 r. zostanie przyjęte rozporządzenie uzupełniające); zawierają one szereg ustaleń prośrodowiskowych m.in. dla obiektów budowlanych¹².

W projekcie Strategii sformułowano 5 celów strategicznych, którym przypisano priorytety rozwoju KOF i odpowiadające im kierunki działań; cele i priorytety przedstawiono poniżej w tabeli nr 1.

⁹ kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie>

¹⁰ a) łagodzenie zmian klimatu, b) adaptacja do zmian klimatu, c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich, d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola, f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów

¹¹ rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych

¹² Syntetyczne zestawienie elementarnych wymagań przedstawiono w publikacji pn. „Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane z udziałem środków KPO. Potwierdzanie zgodności z regułą DNSH” (Ministerstwo Rozwoju i Technologii, 2023)

Tab. 1. Cele strategiczne i priorytety rozwoju KOF

Cele strategiczne	Priorytety rozwoju	Kierunki działań
<p>Cel 1. Aktywne i zintegrowane międzypokoleniowo społeczeństwo</p>	<p>Priorytet 1.1. Wysoka aktywność i partycypacja społeczna</p>	<p>1.1.1. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni i miejsc publicznych do spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych. 1.1.2. Rozwijanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej oraz tworzenie uzupełniającej się oferty spędzania czasu wolnego. 1.1.3. Tworzenie rozwiązań umożliwiających korzystanie przez mieszkańców na preferencyjnych warunkach z usług publicznych. 1.1.4. Organizowanie cyklicznych wydarzeń kulturalnych. 1.1.5. Rozwój oferty edukacyjnej dla różnych grup wiekowych oraz podnoszenie kwalifikacji i umiejętności pracowników sfery edukacji i oświaty 1.1.6. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych oraz rozwijanie bazy lokalowej pod potrzeby tych organizacji. 1.1.7. Rozbudowa narzędzi i kanałów komunikacyjnych wspierających włączenie mieszkańców w aktywności społeczne i współdecydowanie. 1.1.8. Podjęcie działań identyfikujących i wspierających lokalnych liderów społecznych w różnych grupach wiekowych. 1.1.9. Sieciowanie inicjatyw lokalnych oraz wspieranie aktywności organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i grup nieformalnych funkcjonujących na obszarze KOF. 1.1.10. Wdrażanie rozwiązań wspierających cyfryzację usług publicznych, w tym integrowanie baz danych, sprzyjające poprawie efektywności zarządzania obszarem KOF. 1.1.11. Stworzenie wspólnej, spójnej oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci, młodzieży i seniorów, wykorzystującej zróżnicowaną ofertę kulturalną, sportową i rekreacyjną oraz atuty przyrodnicze i potencjał dziedzictwa kulturowego i historycznego. 1.1.12. Wyeksponowanie, ochrona i umiejętne wykorzystanie dla celów oferty czasu wolnego, posiadanego potencjału przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego 1.1.13. Podnoszenie kompetencji mieszkańców KOF do uczestnictwa w kulturze poprzez wspieranie i rozwijanie różnych form edukacji kulturowej</p>
	<p>Priorytet 1.2. Polityka społeczna sprzyjająca integracji i solidarności międzypokoleniowej</p>	<p>1.2.1. Wspieranie i organizowanie międzypokoleniowych programów, imprez, wydarzeń integracyjnych, inicjatyw społecznych. 1.2.2. Poprawa dostępu do POZ, w tym modernizacja i doposażenie istniejących POZ. 1.2.3. Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowia oraz promocja zdrowego stylu życia. 1.2.4. Rozwój infrastruktury i oferty opiekuńczej dla dzieci i młodzieży, w tym dążenie do deinstytucjonalizacji usług opiekuńczych, a także tworzenie przedszkoli, żłobków, świetlic integracyjnych.</p>

Cele strategiczne	Priorytety rozwoju	Kierunki działań
		<p>1.2.5. Rozwój infrastruktury i oferty opiekuńczej dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w tym dążenie do deinstytucjonalizacji usług opiekuńczych, a także tworzenie domów opieki, organizacja dziennych domów pobytu, organizacja lokali wytchnieniowych.</p> <p>1.2.6. Poprawa dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych.</p> <p>1.2.7. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr zatrudnionych w usługach publicznych.</p> <p>1.2.8. Podejmowanie działań sieciujących i promujących wspólną ofertę usług publicznych</p> <p>1.2.9. Prowadzenie działań rewitalizacji na obszarach koncentrujących problemy społeczne oraz inne zjawiska problemowe, w oparciu o Gminne Programy Rewitalizacji.</p>
	<p>Priorytet 1.3. Obszar z atrakcyjną ofertą mieszkaniową</p>	<p>1.3.1. Przygotowanie i promowanie terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe (jednorodzinne i wielorodzinne) z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.</p> <p>1.3.2. Dążenie do poprawy standardu istniejących zasobów mieszkaniowych, w tym obiektów komunalnych.</p> <p>1.3.3. Poszerzenie bazy mieszkaniowej budownictwa społecznego, w tym oferty mieszkaniowej skierowanej do młodych mieszkańców, np. poprzez rozwój TBS, formułę PPP.</p> <p>1.3.4. Rozwój infrastruktury publicznej i komunalnej służącej podnoszeniu atrakcyjności funkcji mieszkaniowej.</p> <p>1.3.5. Wspieranie rozwiązań z zakresu dostępności do mieszkań dla osób młodych.</p> <p>1.3.6. Zapewnienie dostępności do podstawowych usług i ogólnodostępnych terenów rekreacji z zielenią.</p>
	<p>Priorytet 1.4. Silna tożsamość obszaru i zachowane dziedzictwo kulturowe</p>	<p>1.4.1. Kształtowanie tożsamości mieszkańców KOF, w tym poprzez działania edukacyjne, promocyjne, integracyjne, realizowane z udziałem lokalnych liderów, organizacji społecznych, szkół, przedszkoli, przedsiębiorców.</p> <p>1.4.2. Rozwijanie i wdrażanie lokalnych programów edukacji o historii i dziedzictwie kulturowym KOF.</p> <p>1.4.3. Wspieranie i zachowanie (dokumentowanie i archiwizowanie) materialnego i niematerialnego zasobu dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym obiektów zabytkowych, tradycji, wydarzeń, w tym dziedzictwa kulinarnego (lokalne potrawy: prząki z grzybkami, goły na mleku, golosz, męczybuły, gęsie pipki, kugiel).</p> <p>1.4.4. Wspieranie działalności oraz podnoszenie jakości oferty instytucji kultury i organizacji społecznych, realizujących programy rozwoju tożsamości oraz popularyzacji dziedzictwa kulturowego KOF.</p> <p>1.4.5. Wspieranie działalności i promowanie uczestnictwa w organizacjach kultywujących lokalne tradycje i zachowujących dziedzictwo kulturowe.</p> <p>1.4.6. Rozwój infrastruktury dedykowanej kultywowaniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego.</p> <p>1.4.7. Organizowanie i promowanie wydarzeń, w tym ponadlokalnych, wykorzystujących lokalne tradycje (np. tradycje kulinarne: Święto Pieroga Świętokrzyskiego).</p>

Cele strategiczne	Priorytety rozwoju	Kierunki działań
<p>Cel 2. Konkurencyjna gospodarka i rynek pracy</p>	<p>Priorytet 2.1. KOF współpracujący z biznesem</p>	<p>2.1.1. Rozwinięcie wspólnej oferty inwestycyjnej z uwzględnieniem potencjałów i potrzeb partnerów KOF i jej promowanie. 2.1.2. Rozwój obsługi inwestorów zainteresowanych lokalizacją inwestycji na terenie KOF, w tym poprzez digitalizację i udostępnienie danych. 2.1.3. Rozwijanie infrastruktury i rozwiązań kluczowych dla lokowania się i rozwijania nowych i istniejących przedsiębiorstw, w tym infrastruktury terenów inwestycyjnych, dróg dojazdowych, systemu komunikacji publicznej - przy ścisłej współpracy z biznesem. 2.1.4. Wspieranie rozwoju specjalizacji gospodarczych KOF w oparciu o zasoby i tradycje. 2.1.5. Rozwijanie sieci IOB i ich oferty. 2.1.6. Wspieranie rozwoju innowacji przedsiębiorstw, w tym poprzez współpracę z IOB, uczelniami, działalność szkoleniową. 2.1.7. Stworzenie przedsięwzięć, produktów i procesów, budujących synergię między biznesem, oświatą i samorządem.</p>
	<p>Priorytet 2.2. Bogata oferta edukacyjna powiązana z potrzebami rynku pracy</p>	<p>2.2.1. Kształtowanie infrastruktury i oferty edukacyjnej zmierzające do kreowania KOF jako obszaru będącego centrum dobrej jakości edukacji. 2.2.2. Promocja i wzmocnienie prestiżu kształcenia ponadpodstawowego i wyższego na terenie KOF. 2.2.3. Rozwój dualnego modelu kształcenia i współpraca z biznesem w tworzeniu kierunków kształcenia pod potrzeby lokalnej gospodarki 2.2.4. Kształcenie i doksztalcanie kadr na potrzeby lokalnej gospodarki 2.2.5. Tworzenie systemu zachęt dla absolwentów szkół średnich i wyższych do pozostania na obszarze KOF</p>
<p>Cel 3. Silny region turystyczny bazujący na dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym</p>	<p>Priorytet 3.1. Rozwinięta infrastruktura turystyczna</p>	<p>3.2.1. Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej w celu podnoszenia jej standardów i konkurencyjności. 3.1.2 Stworzenie spójnej infrastruktury sieci szlaków, tras, ścieżek turystycznych. 3.1.3. Wzmocnienie potencjału wiodących atrakcji turystycznych. 3.1.4. Renowacja zabytkowych obiektów o znaczeniu kulturowym i historycznym. 3.1.5. Renowacja istniejących szlaków turystycznych i obszarów przyrodniczych. 3.1.6. Budowa i rozwój ścieżek dydaktycznych i ekologicznych. 3.1.7. Przygotowanie i promowanie terenów pod funkcje turystyczne. 3.1.8. Wzmocnienie potencjału turystycznego marki terytorialnej Geoparku Świętokrzyskiego - Światowego Geoparku UNESCO poprzez budowę i modernizację infrastruktury turystycznej.</p>
	<p>Priorytet 3.2. Silna marka turystyczna</p>	<p>3.2.1. Stworzenie wspólnej bazy informacji turystycznej. 3.2.2. Identyfikacja i waloryzacja atrakcji turystycznych na potrzeby stworzenia wspólnej oferty produktów turystycznych.</p>

Cele strategiczne	Priorytety rozwoju	Kierunki działań
		<p>3.2.3. Kształtowanie i komercjalizacja produktów turystycznych w szczególności bazujących na dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym.</p> <p>3.2.4. Sieciowanie oferty turystycznej, w tym uwzględniającej turystykę profilowaną.</p> <p>3.2.5. Organizacja formuły współpracy przy tworzeniu marki turystycznej KOF, produktów turystycznych oraz wspólnej promocji oferty turystycznej.</p> <p>3.2.6. Stworzenie i promowanie marki turystycznej KOF.</p> <p>3.2.7. Wykorzystanie światowej marki Geoparku UNESCO w promowaniu walorów geologicznych, przyrodniczych i krajobrazowych KOF.</p>
<p>Cel 4. KOF dostępny i zintegrowany komunikacyjnie</p>	<p>Priorytet 4.1. Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna</p>	<p>4.1.1. Tworzenie i rozwój spójnej sieci infrastruktury drogowej na obszarze KOF.</p> <p>4.1.2. Tworzenie i rozwój spójnej sieci dróg i ścieżek pieszo-rowerowych na obszarze KOF.</p> <p>4.1.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wykluczonych oraz ważnych ze względów gospodarczych.</p> <p>4.1.4. Realizacja inwestycji przyczyniających się do poprawy bezpieczeństwa, w tym infrastruktury oświetleniowej przystanków autobusowych i bezpiecznych przejść dla pieszych.</p> <p>4.1.5. Rozwój szlaków komunikacyjnych w powiązaniu z ofertą turystyczną.</p> <p>4.1.6. Wspieranie rozwoju infrastruktury na rzecz zrównoważonej mobilności na obszarze KOF.</p> <p>4.1.7. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej Kielc jako rdzenia KOF.</p>
	<p>Priorytet 4.2. Bezemisyjna i niskoemisyjna mobilność oraz dostępna komunikacja publiczna</p>	<p>4.2.1. Rozwój zeroemisyjnego taboru komunikacji publicznej wraz ze stacjami ładowania.</p> <p>4.2.2. Wspieranie rozwoju punktów i miejsc ładowania pojazdów elektrycznych.</p> <p>4.2.3. Rozwój sieci połączeń komunikacji publicznej w celu poprawy skomunikowania obszaru KOF, w tym uzgadnianie siatek połączeń z sąsiednimi gminami.</p> <p>4.2.4. Prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych na rzecz zrównoważonej mobilności.</p> <p>4.2.5. Rozwój infrastruktury liniowej i punktowej oraz systemów teleinformatycznych służących funkcjonowaniu transportu zbiorowego (np. buspasy, pętle autobusowe, przystanki autobusowe, dojścia do przystanków, systemy informacji pasażerskiej, systemy biletowe i płatności za przejazdy, systemy informatyczne do zarządzania operacyjnego dworcami autobusowymi)</p>
<p>Cel 5. Zrównoważony rozwój i zachowany potencjał przyrodniczy</p>	<p>Priorytet 5.1. KOF przystosowany do zmian klimatu</p>	<p>5.1.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej i przyrodniczej mieszkańców.</p> <p>5.1.2. Rozwój niebiesko-zielonej infrastruktury, w tym również w planowanych inwestycjach publicznych i prywatnych.</p> <p>5.1.3. Zwiększenie zdolności retencyjnych obszaru KOF oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wody.</p> <p>5.1.4. Zachowanie istniejących i tworzenie nowych terenów zielonych.</p> <p>5.1.5. Wspieranie inwestycji i działań zmierzających do zeroemisyjności.</p>

Cele strategiczne	Priorytety rozwoju	Kierunki działań
		<p>5.1.6. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym rozwój systemu kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków, w szczególności w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich.</p> <p>5.1.7. Racjonalna gospodarka odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi, wraz z budową infrastruktury wspierającej segregację, w tym PSZOK.</p> <p>5.1.8. Prowadzenie monitoringu stanu środowiska oraz działań informacyjnych w tym zakresie.</p> <p>5.1.9. Rozbudowa Ogrodu Botanicznego w Kielcach jako ważnego centrum zachowania puli genetycznych roślin wrażliwych na zachodzące zmiany klimatyczne.</p> <p>5.1.10. Zwiększenie odporności na klęski żywiołowe na terenie KOF poprzez doposażenie służb ratowniczych.</p>
	<p>Priorytet 5.2. Wysoka efektywność energetyczna</p>	<p>5.2.1. Termomodernizacja i wykorzystanie OZE oraz zeroemisyjnych źródeł energii w instytucjach publicznych</p> <p>5.2.2. Wdrażanie rozwiązań w zakresie zmniejszania emisyjności obiektów publicznych</p> <p>5.2.3. Podejmowanie działań wspierających mieszkańców i przedsiębiorców w procesie termomodernizacji oraz zmiany ogrzewania na ekologiczne.</p> <p>5.2.4. Wspieranie i rozwijanie produkcji energii z odnawialnych oraz zeroemisyjnych źródeł (np. farmy fotowoltaiczne, panele fotowoltaiczne, farmy wiatrowe).</p> <p>5.2.5. Wspieranie działań zmierzających do rozbudowy i modernizacji sieci energetycznych.</p> <p>5.2.6. Podejmowanie działań likwidujących bariery formalno-prawne umożliwiające rozwój OZE na terenie KOF, np. w zakresie zapisów prawa miejscowego.</p>
	<p>Priorytet 5.3. Zachowany potencjał przyrodniczy i bioróżnorodność systemu ekologicznego</p>	<p>5.3.1. Zwiększanie powierzchni terenów biologicznie czynnych, charakteryzujących się wysokim poziomem bioróżnorodności.</p> <p>5.3.2. Wspólne uzgadnianie zapisów Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego w duchu idei zrównoważonego rozwoju.</p> <p>5.3.4. Ochrona terenów cennych przyrodniczo i ich racjonalne udostępnianie.</p> <p>5.3.5. Ograniczenie zabudowy na terenach wrażliwych i cennych przyrodniczo (np. Natura 2000).</p> <p>5.3.6. Wspieranie ochrony i zachowania zasobów przyrodniczych KOF.</p> <p>5.3.7. Popularyzacja wiedzy na temat walorów przyrodniczych KOF wśród mieszkańców i turystów.</p> <p>5.3.8. Zwiększenie powierzchni obszarów objętych planowaniem przestrzennym.</p> <p>5.3.9. Zwiększanie aktywnego udziału mieszkańców w procesie planowania przestrzennego.</p> <p>5.3.10. Zwiększenie roli Ogrodu Botanicznego w Kielcach jako ważnego ośrodka zachowania różnorodności biologicznej oraz zabezpieczenia rzadkich i ginących gatunków roślin, ze szczególnym uwzględnieniem flory KOF.</p>

W ocenianej Strategii wskazano, że „*Dokumentami wykonawczymi dla Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+ są obowiązkowe lub fakultatywne lokalne dokumenty strategiczne lub planistyczne. Kluczowy dla wdrażania założeń Strategii KOF jest efekt synergii z lokalnymi strategiami rozwoju*”. Jest to bardzo ważne ustalenie - bowiem oznacza ono, że wiele szczegółów dotyczących wdrażania ustaleń Strategii będzie przedmiotem dalszych regulacji (prawnych i systemowych), które pozwolą na konkretyzowanie ustaleń (co ma znaczenie m.in. dla ustaleń SOOŚ).

W projekcie Strategii sformułowano następujące ustalenia i rekomendacje dla polityki przestrzennej Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego:

a) Kształtowanie funkcji osadniczej i gospodarczej:

- Najważniejszym ośrodkiem w KOF są Kielce. Priorytetem w kształtowaniu rozwoju miasta będzie umocnienie jego pozycji na arenie metropolii krajowych i międzynarodowych. Służyć temu mają działania ukierunkowane na rozwój dziedzin gospodarki opartych na wiedzy, internacjonalizacja przedsiębiorstw, turystyka kongresowa oraz rozwój branż artystycznych, czy też lokowanie siedzib liczących się w kraju instytucji zarządczych lub naukowo-prestiżowych.
- Obszar funkcjonalny Kielc, cechujący się wysoką dynamiką rozwoju przestrzennego, skupiać będzie gminy związane z Kielcami siecią powiązań infrastrukturalnych, zwłaszcza komunikacyjnych, systemem transportu publicznego oraz ścisłymi więzami współpracy gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej.
- Poszczególne miejscowości w KOF należy kształtować tak, aby posiadały swoją tożsamość, posiadały centra o charakterze publicznym z usługami podstawowymi oraz własne rezerwy terenów rekreacji i wypoczynku.
- Należy prowadzić działania zapobiegające degradacji przestrzeni publicznych, niekontrolowanemu „wylewaniu się” osadnictwa poza obszary urbanizacji oraz nadmiernemu ubytkowi terenów pełniących funkcje ekologiczne i krajobrazowe.
- Istotnym kierunkiem będzie różnicowanie struktury gospodarczej na obszarze KOF oraz działania służące integracji lokalnych rynków pracy.
- Należy unikać występowania sąsiedztwa terenów mieszkaniowych z terenami przemysłowymi. Poszerzanie terenów przemysłowych i ich rozwój nie może się odbywać z negatywnym skutkiem dla sąsiednich terenów.

b) Kształtowanie funkcji transportowej:

- Zewnętrzna spójność komunikacyjna wymaga zapewnienia sprawnych połączeń stolicy województwa i głównych ośrodków w obszarze funkcjonalnym z ościennymi ośrodkami powiatowymi i wojewódzkimi oraz szerszego otwarcia na dostępność do europejskich korytarzy transportowych. Wymaga to pełnej realizacji dróg ekspresowych S-7, S-74 i S-73 (zapisanej w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju), przebudowy linii kolejowej znaczenia państwowego nr 8

Warszawa-Kraków, przebudowy linii kolejowej nr 61 Kielce-Fosowskie wraz z budową łącznicy kolejowej w Czarncy w celu uzyskania połączenia z Centralną Magistralą Kolejową oraz budowy i przebudowy linii kolejowej nr 73 (zapisanej w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju) w celu uzyskania połączenia kolejowego Kielce-Tarnów. Można sformułować wniosek, że w celu zrównoważenia mniej korzystnych powiązań drogowych i kolejowych konieczna będzie budowa Regionalnego Portu Lotniczego wraz z potencjalną strefą gospodarczą, wyposażonego w funkcje Cargo. Plany tego typu inwestycji już się pojawiały - na terenie gmin Morawica i Chmielnik zlokalizowanych jest około 600 ha, które przeznaczone były pod Regionalny Port Lotniczy. Chcąc jednak pobudzić wzrost aktywności gospodarczej na obszarze KOF, zakłada się, że tereny te zostaną przeznaczone na działalność przemysłową, co związane jest wnioskiem Gminy Kielce do Planu Zagospodarowania Województwa Świętokrzyskiego o likwidację przeznaczenia przedmiotowego terenu pod port lotniczy i zastąpienia go strefą przemysłową.

- Wewnętrzna spójność komunikacyjna wymaga zapewnienia sprawnych połączeń pomiędzy stolicą województwa i głównymi ośrodkami w obszarze funkcjonalnym oraz pomiędzy tymi ośrodkami. Winno to nastąpić w oparciu o sieć dróg tranzytowych oraz z wykorzystaniem istniejącej na terenie KOF infrastruktury transportu kolejowego. Powinno przynieść to skrócenie czasu dojazdu, wzrost płynności przejazdów przez miasta i obszary zurbanizowane oraz poprawę bezpieczeństwa na drogach. Zadanie to wiąże się z koniecznością podniesienia standardów technicznych dróg wojewódzkich łączących te ośrodki, realizację systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań.
- Należy dążyć do rozwoju transportu rowerowego, który wpłynie na zdrowie mieszkańców, komfort poruszania się, a także włączyć go w system powiązań wojewódzkich.

c) Kształtowanie systemu powiązań przyrodniczych oraz zasady ochrony środowiska:

- Warunkiem realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego KOF będzie zrównoważony rozwój uwzględniający przestrzeganie zasad ochrony i kształtowania środowiska na poziomie regionalnym, funkcjonalnym oraz lokalnym.
- Należy uwzględnić ochronę systemu ekologicznego i eliminować zagrożenia mogące zakłócić jego funkcjonowanie. Konieczne jest przy tym stałe wzbogacanie zasobów i walorów środowiska oraz poprawa jakości głównych jego komponentów: wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza atmosferycznego, gleb i powierzchni ziemi oraz warunków klimatu akustycznego. Niezbędne jest wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami, ochrona złóż surowców mineralnych przed nieracjonalną eksploatacją oraz przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym.
- Należy dążyć do lepszego powiązania systemu przyrodniczego.

- Należy dążyć do osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu i potencjału wód oraz racjonalizacji gospodarowania zasobami wodnymi w dostosowaniu do standardów i wymagań ujętych w Ramowej Dyrektywie Wodnej.

d) Kształtowanie funkcji turystycznej:

- Należy dążyć do długotrwałego i zrównoważonego rozwoju turystyki, który prowadził będzie do wzrostu konkurencyjności regionu oraz powstania nowych segmentów rynku pracy. Przez długotrwały rozwój należy rozumieć kontynuację inwestycji i działań, które budować będą konkurencyjność gospodarki turystycznej na obszarze KOF. Przez zrównoważony rozwój turystyki należy rozumieć zachowanie równowagi pomiędzy kwestiami rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego. Kluczowe będzie wykorzystanie atutów całego KOF, tj. atrakcji turystycznych zlokalizowanych w każdej z gmin. Pozwoli to budować synergię oraz odpowiedni potencjał do współpracy i realizacji rozwoju turystyki.

e) Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- Należy dążyć do ochrony i rewaloryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalnego ich zagospodarowania m.in. z myślą o wykorzystaniu tych zasobów, jako elementu promocji i czynnika rozwoju gospodarczego, a także do zapewnienia źródeł dofinansowywania prac rewaloryzacyjnych z dochodów budżetowych i pozabudżetowych np. z turystyki. Istotnym zadaniem będzie także wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w procesie umacniania tożsamości kulturowej mieszkańców
- Należy chronić wszystkie obiekty o wartościach kulturowych – nie tylko te wpisane do rejestru lub ujęte w ewidencji obiektów zabytkowych.

f) Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych:

- Należy rozwijać OZE w lokalizacjach, które nie kolidują z systemem przyrodniczym: szczególnie w terenach produkcji. W miejscach gdzie planuje się lokalizacje urządzeń o większych mocach należy pamiętać o rozbudowie stosownej infrastruktury technicznej (konieczna bliskość do GPZ lub rozwój sieci elektrycznej).
- W MPZP gmin KOF należy wyznaczyć tereny pod rozwój odnawialnych źródeł energii.

g) Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy lokalizować przy uwzględnieniu aspektów przyrodniczych i kulturowych (a szczególnie widokowych) zgodnie z przepisami odrębnymi.

h) Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji:

- Wskazane jest opracowanie programów lub opracowań planistycznych, które będą podstawą do przekształceń oraz realizacji nowych inwestycji na tych terenach.

i) Zasady realizacji inwestycji celu publicznego oraz innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym:

- Realizując działania rozwoju Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego niezbędnym jest uwzględnienie inwestycji celu publicznego oraz innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały ustanowione w dokumencie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego dla gmin wchodzących w skład KOF-u. Kluczowa zatem będzie ocena aktualności tych zadań i współpraca w tym zakresie ze służbami odpowiedzialnymi za politykę przestrzenną w województwie świętokrzyskim.

Podkreślenia wymaga, że Strategia (rozpatrywana jako główny/zasadniczy dokument) nie przewiduje do realizacji żadnych konkretnych projektów inwestycyjnych. Nawet jeśli w Strategii ogólnie wspomina się o jakichś inwestycjach - to nie znaczy, że oceniana Strategia „wyznacza ramy” dla tych przedsięwzięć, lecz jedynie że przedstawia pewien kontekst przyjmowanych ustaleń.

Wyjątkiem od powyższej zasady jest realizacja celu strategicznego nr 3, oraz celu strategicznego nr 4, których ma służyć w szczególności „Komponent Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych” (Komponent ZIT) - odrębny dokument będący częścią Strategii.

Istotą wdrażania Komponentu ZIT będzie realizacja projektów zintegrowanych. Projekt zintegrowany to projekt, który wpisuje się we wspólne cele rozwoju obszaru objętego instrumentem zintegrowanych inwestycji terytorialnych i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten będzie miał wpływ na więcej niż 1 gminę w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym

„Projekty zintegrowane” wskazane w ww. Komponentcie ZIT scharakteryzowano w tabeli nr 2. Przedstawione w tej tabeli nazwy i opisy projektów mogą podlegać niewielkim zmianom, przy czym pewne jest, że zmiany te nie będą miały znaczenia dla zasadniczych ustaleń Strategii oraz dla wniosków zarówno niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko, jak i całej procedury SOOŚ.

Oceniany dokument nie zawiera danych pozwalających na stwierdzenie (bazujące na użyciu racjonalnych metod wnioskowania), które z projektów mają status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”¹³. Kwalifikacja zadań inwestycyjnych do grupy tych przedsięwzięć wymagałaby znajomości ich podstawowych parametrów technicznych (które w większości przypadków jeszcze nie są określone) oraz lokalizacji (również nieustalonej w większości przypadków) dokonanej w odniesieniu do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i obszarów chronionych (przywoływane wcześniej rozporządzenie różnicuje parametry „przedsięwzięć” w zależności od ich lokalizacji względem obszarów chronionych i terenów objętych ustaleniami Strategii).

¹³ „Przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko”, których ramy mógłby wyznaczać projekt Strategii, są przedsięwzięcia wymienione w art. 59 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. ustawy, które zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm.).

W kontekście konkluzji SOOŚ stanowczego podkreślenia wymagają dwa aspekty:

- 1) każdy z projektów zintegrowanych będzie podlegał (na etapie rozpatrywania wniosku o dofinansowanie) indywidualnej analizie zgodności z zasadą DNSH oraz z zasadami zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska (np. będzie wymagał wykazania zgodności z przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko oraz z ustaleniami dyrektyw przyrodniczych;
- 2) projekty zintegrowane mogą być realizowane niezależnie od tego, czy oceniana Strategia będzie przyjęta i wdrożona.

Tab. 2. Projekty zintegrowane służące realizacji celu nr 3 projektu Strategii

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
Projekt 1. Wschodni szlak turystyczny KOF – rozwój oferty turystycznej związanej z dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym na obszarze gmin Chmielnik, Pierzchnica, Daleszyce, Morawica, Górnio, Kielce, Nowiny.	
1. Budowa szlaku pieszo-rowerowego wraz z oznakowaniem miejsc cennych przyrodniczo na terenie Gminy Chmielnik.	Projekt zakłada budowę szlaku pieszo-rowerowego wraz z oznakowaniem miejsc cennych przyrodniczo na terenie gminy Chmielnik. Prace będą obejmowały budowę szlaku pieszo-rowerowego (w tym budowa, przebudowa dróg dojazdowych) i utwardzenie tras przebiegu szlaku), prace porządkowe, konserwacyjne, modernizację i wyposażenie miejsc w tablice informacyjne. Wstępnie mapa szlaku obejmie - miasto Chmielnik (zaewidencjonowane na terenie miasta pomniki przyrody – wierzba biała), Piotrkowice - Aleja Lipowa, legendarny Trakt Królewski Piotrkowice -Maleszowa, Andrzejówka (bioróżnorodność), Śladków Duży – jaskinia znajdująca się w mioceńskich zlepieńcach wapiennych, Szyszczycy - wyrobisko wapienne
2. Budowa punktu widokowego w Pierzchnicy wraz z wyznaczeniem szlaku turystycznego na terenie Gminy Pierzchnica.	W ramach projektu zakłada się budowę punktu widokowego na Mrowiej Górze w Pierzchnicy wraz z ścieżką rowerową, ścieżkami edukacyjnymi, tablicami informacyjnymi nt. walorów przyrodniczych oraz małą architekturą taką jak: altana, krąg ogniskowy, stojaki na rowery, ławki, kosze. Zakłada się ponadto utworzenie szlaku turystycznego, odwołującego się do walorów historycznych, kulturowych i edukacyjnych na trasie Pierzchnica, Maleszowa, do granicy z gminą Chmielnik o długości około 4 km.
3. Budowa wieży widokowej wraz ze ścieżką rowerową jako wsparcie zrównoważonej turystyki gminy Daleszyce.	Zakres projektu obejmować będzie budowę wieży widokowej, oznakowanie turystyczne, małą infrastrukturę obsługi ruchu turystycznego, budowę ścieżki rowerowej o długości około 5,1 km oraz samoobsługowe stacje napraw rowerów i stojaki na rowery. Ścieżka rowerowa przebiegać będzie przez m. Stópiec, wzdłuż Rezerwatu Stópiec, mieszczącego się na obszarze Natura 2000 Lasów Cisowsko-Orłowińskich. Nieopodal ścieżki znajduje się Zabytkowy Dworek Szlachecki. Ścieżka rowerowa zakończy się w Borkowie przy tamie.
4. Utworzenie stanowiska geologicznego, siedziby Centrum Informacji Turystycznej Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (CIT KOF) oraz szlaku Śladami historii i tradycji Kielc oraz KOF-u na terenie gminy Daleszyce.	Zakłada się rozwinięcie odpowiedniej infrastruktury turystycznej, w tym udostępnienie dla turystów stanowiska geologicznego ze skamieniałością plakodermy, utworzenie centrum informacji turystycznej CIT KOF, utworzenie ścieżki historyczno-turystycznej odwołującej się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych KOF. Ścieżka historyczno-turystyczne połączy atrakcje turystyczne z gminy Daleszyce, do których należy zaliczyć: Dom Ludowy, Rynek w Daleszycach Plac Cedry, Popiersie Piłsudskiego (Wojewodówka, Pomnik Barabasa cmentarz parafialny w m. Cisów, Centrum Edukacji Ekologicznej.
5. Budowa ścieżek pieszo -rowerowych wraz z zagospodarowaniem terenu wokół zbiornika wodnego w Morawicy.	W ramach projektu zakłada się budowę łącznika istniejących tras rowerowych o długości około 550 m. Ponadto zakłada się kontynuację działań związanych z zagospodarowaniem terenu wokół zbiornika w Morawicy i budowę stanowiska dla kamperów.

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
<p>6. Budowa szlaku pieszo-rowerowego wraz z infrastrukturą ekoturystyczną w miejscowościach Górno, Wola Jachowa i Skorzeszyce.</p>	<p>Projekt zakłada budowę szlaku pieszo-rowerowego wraz z infrastrukturą ekoturystyczną w miejscowościach Górno, Wola Jachowa i Skorzeszyce. Utworzona infrastruktura połączy miejsca cenne przyrodniczo na trasie szlaku, w tym: nieczynny kamieniołom w miejscowości Górno – Mała Kadzielnia oraz Otulinę Cisowsko – Orłowińskiego Parku Krajobrazowego w Skorzeszycach. Projekt będzie kontynuacją zrealizowanego projektu „Zagospodarowanie terenu wokół kamieniołomu w miejscowości Górno”.</p> <p>W ramach projektu zostaną zrealizowane następujące zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa szlaku pieszo-rowerowego w miejscowości Skorzeszyce o orientacyjnej długości 1 km - szlak będzie miał powiązanie ze ścieżką EV 11 b ujętą w koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa Świętokrzyskiego. 2. Budowa platformy i wieży widokowej, zlokalizowanej w Skorzeszycach, w strefie krajobrazowej Cisowsko - Orłowińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. 3. Utworzenie małej architektury, w tym infrastruktury rowerowej w postaci wiat spoczynkowych, ławek, koszy na śmieci, miejsc postojowych dla rowerów, punktu do samoobsługowej naprawy rowerów. 4. Oznakowanie szlaku pieszo-rowerowego. 5. Komponent związany z Aplikacją mobilną „Śladami historii i tradycji Kielc i KOF-u” (drogowskazy, tablice informacyjne z kodami).
<p>7. Podniesienie dostępności turystycznej gminy Górno</p>	<p>W ramach projektu utworzony zostanie punkt informacji turystycznej. Będzie on usytuowany w sąsiedztwie często odwiedzanego przez turystów terenu tzw. Małej Kadzielni. Powstaną miejsca wypoczynku pieszych i rowerzystów w postaci wiaty spoczynkowej, elementów małej architektury tj. ławki i kosze na śmieci, miejsca postoju dla rowerów oraz punkt do samoobsługowej naprawy rowerów.</p>
<p>8. Budowa szlaku pieszo-rowerowego wraz z infrastrukturą ekoturystyczną w miejscowościach Cedzyna i Leszczyny.</p>	<p>Projekt zakłada budowę szlaku pieszo-rowerowego wraz z infrastrukturą ekoturystyczną w miejscowościach Cedzyna i Leszczyny. Projekt ma być kontynuacją zrealizowanego projektu „Zagospodarowanie terenu wokół zalewu w miejscowości Cedzyna i Leszczyny”.</p> <p>W ramach projektu nastąpi uzupełnienie istniejącego szlaku pieszo-rowerowego oraz budowa infrastruktury wspierającej ekoturystykę.</p> <p>Projekt zakłada:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowę szlaku pieszo-rowerowego o długości ok. 0,5 km jako uzupełnienie istniejącego szlaku wokół zalewu w Cedzynie. 2. Budowę infrastruktury wspierającej ruch turystyczny, w tym wiat spoczynkowych, miejsc postoju dla rowerów, punktu do samoobsługowej naprawy rowerów, ławek i koszy na śmieci. 3. Oznakowanie szlaku pieszo-rowerowego. 4. Komponent związany z Aplikacją mobilną „Śladami historii i tradycji Kielc i KOF-u” (drogowskazy, tablice informacyjne z kodami).
<p>9. Budowa i przebudowa ścieżek rowerowych oraz pieszo – rowerowych jako uzupełnienie istniejącego systemu ścieżek rowerowych na terenie Miasta Kielce.</p>	<p>W ramach projektu przewiduje się utworzenie dwóch szlaków rowerowych w obrębie Kielc: geologicznego szlaku rowerowego oraz przyrodniczego szlaku rowerowego Doliny Silnicy. Szlaki łączyć będą atrakcje turystyczne i jednocześnie rozwijać będą strukturę sieciową komunikacji rowerowej w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym.</p> <p>Zadanie 1 - Geologiczny szlak rowerowy</p> <p>Planowana inwestycja obejmie nowo wybudowane i zmodernizowane ścieżki rowerowe, którymi będzie można dojechać do wielu zlokalizowanych w mieście miejsc o bogatych walorach przyrodniczych, w tym min. do licznych rezerwatów przyrody, znajdujących się w kilku miejscach na terenie Kielc. Dzięki działaniom będzie można połączyć istniejącą już infrastrukturę rowerową i dojechać między innymi do: Ogrodu Botanicznego, Doliny Silnicy, Karczówki, Rezerwatu Ślichowice, Kadzielni, Dalni, Parku Baranowskiego, Stadionu, Geoparku Kielce, Parku Staszica oraz Śródmieścia Kielc. Przebieg ścieżek rowerowych z orientacyjną długością: 7 km 250 m.</p>

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
	<p>Zadanie 2 – Przyrodniczy szlak rowerowy Doliny Silnicy</p> <p>Trasa ścieżek rowerowo-pieszonych biegnie wzdłuż rzeki Silnicy na odcinku od al. IX Wieków Kielc do ul. Jesionowej, dalej tunelem i pętlą dookoła Zalewu Kieleckiego w kierunku powrotnym do ul. Jesionowej. Na terenie Parku Dolina Silnicy ścieżki biegną z dwóch stron rzeki. Na lewym brzegu rzeki (strona wschodnia) biegnie ciąg pieszy, który w trzech miejscach łączy się kładkami ze ścieżką pieszo –rowerową znajdującą się na prawym brzegu rzeki (strona zachodnia). Ciąg pieszo rowerowy biegnący po stronie zachodniej na niektórych odcinkach rozdzielony jest pasem zieleni na ścieżkę rowerową i pieszą.</p> <p>Orientacyjne długości opisanych ciągów pieszo rowerowych kształtują się następująco: - Zalew Kielecki – ok. 2 km, - Park Dolina Silnicy – ok. 3,8 km.</p>
<p>10. Wzmocnienie potencjału turystycznego Amfiteatru Kadzielnia.</p>	<p>W ramach projektu planowana jest kompleksowa modernizacja obiektu pod kątem poprawy jego funkcjonalności i dostępności. Przyczyni się to bezpośrednio do wzrostu jakości organizowanych ogólnodostępnych imprez cyklicznych, m.in. Międzynarodowy Harcerski Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej tzw. Wiatraczek, Kadzielnia Sport Festiwal, koncerty muzyczne czy gale kabaretowe.</p> <p>Zakres prac obejmować będzie: modernizację dachu ruchomego, sceny, widowni (m.in. wymiana krzesłek), budynku wraz z podsceniem oraz bramek wejściowych. Planowana jest również poprawa efektywności energetycznej obiektu poprzez założenie instalacji fotowoltaicznych oraz stworzenie w ogólnodostępnym miejscu ekspozycji plenerowej.</p>
<p>11. Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy Nowiny - etap II.</p>	<p>W ramach projektu zakłada się utworzenie dwóch odcinków ścieżki rowerowej, które połączą istniejący odcinek ścieżki rowerowej relacji Kielce-Nowiny-Chęciny-Małogoszcz z dorzeczem rzeki Bobrzy oraz kamieniołomem Zgórsko.</p> <p>Pierwszy odcinek ścieżki wzdłuż ulic: Familijnej, Łąkowej w Nowinach ma za zadanie ułatwić ruch turystyczny do rzeki Bobrzy. W sąsiedztwie skrzyżowania ulicy Łąkowej i Perłowej znajduje się między innymi Gminny Ośrodek Perła wraz z parkiem wodnym „Perła”. Dodatkowo poprzez istniejącą sieć dróg wewnętrznych można dojechać do pobliskiej przystani kajakowej w miejscowości Trzcianki.</p> <p>Drugi odcinek ścieżki wzdłuż ulicy Przemysłowej w Nowinach prowadzić będzie do kamieniołomu Zgórsko, przebiegać będzie wzdłuż zbocza góry Berberysówki.</p>
<p>Projekt 2. Północny szlak turystyczny KOF – rozwój oferty turystycznej związanej z dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym na obszarze gmin Zagnańsk, Miedziana Góra, Strawczyn i Piekoszów.</p>	
<p>1. Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego „Geopark Tetrapoda i Skamieniałych Wydm” w Gminie Zagnańsk.</p>	<p>Na terenie gminy Zagnańsk zlokalizowane są atrakcje turystyczne związane z dziedzictwem przyrodniczym. Przykładem jest Rezerwat Przyrody Zachełmie. Jest to miejsce gdzie można podziwiać ślady najstarszych znanych czworonogów na świecie.</p> <p>W ramach projektu zakłada się zagospodarowanie terenu poprzez wykonanie m.in. nasadzenia nowej roślinności, budowę małej infrastruktury: ławek i koszy. W ramach planowanych działań zostanie wybudowana ścieżka edukacyjna, wzdłuż której zamontowane zostaną tablice edukacyjne. Projekt przewiduje montaż iluminacji świetlnej, budowę schodów i tarasu widokowego. Projekt jest komplementarny i stanowi uzupełnienie planowanej inwestycji polegającej na budowie parkingu przylegającego do tego miejsca.</p>
<p>2. Budowa Centrum dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na terenie gminy Miedziana Góra.</p>	<p>W ramach projektu utworzone zostanie Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego, które będzie kompleksem zlokalizowanym na obszarze o unikatowych wartościach przyrodniczych, w sąsiedztwie pobliskich pozostałości po kopalniach rud miedzi i żelaza, eksploatowanych w okresie XVI-XIX w. wraz z zakładem wielkopiecowym w Bobrzy oraz złożach eksploatowanych wapieni dewońskich i czerwonego piaskowca triasowego. W skład kompleksu wejdzie budynek z zapleczem edukacyjnym, gdzie zaprezentowane zostaną efekty</p>

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
	przeprowadzonych w tym regionie badań m.in. paleontologicznych czy archeologicznych. Ośrodek, przystosowany dla osób niepełnosprawnych będzie pełnił funkcje: edukacyjną, naukową, dokumentacyjną czy wystawienniczą. Centrum stanie się nową atrakcją turystyczną, które pozwoli poznać dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Obiekt położony będzie na istniejącym szlaku turystycznym.
3. Rozpowszechnienie dziedzictwa kulturowo – przyrodniczego na terenie gminy Strawczyn poprzez budowę obiektu pełniącego funkcję ośrodka kultury i tradycji w msc. Oblęgorek.	Projekt zakłada rozpowszechnienie dziedzictwa kulturowo – przyrodniczego na terenie gminy Strawczyn poprzez utworzenie obiektu pełniącego funkcję ośrodka kultury i tradycji. Obiekt ma być miejscem wyróżniającym bogate tradycje regionalne oraz dziedzictwo kulturowe gminy Strawczyn, skierowany na odwiedzanie i poznawanie miejsc związanych zarówno z wytworami kultury przeszłości, jak i współczesnej gminy. Przestrzeń przy obiekcie zostanie zagospodarowana w miejsca postojowe i infrastrukturę dla rowerzysty, tj. stojaki na rowery oraz miejsce na odpoczynek/posiłek. W pobliżu obiektu znajduje się rozwinięta infrastruktura turystyczna, składające się z bazy noclegowej, gastronomicznej, obiektów kultury oraz szlaków pieszych i rowerowych.
4. Modernizacja, rozbudowa oraz doposażenie istniejących tras i szlaków odwołujących się do walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i edukacyjnych gminy Strawczyn.	W ramach projektu zakłada się wydłużenie istniejącej sieci ścieżek i szlaków turystycznych o najważniejsze walory przyrodnicze, turystyczne i edukacyjne gminy Strawczyn, tj. miejsce urodzenia Stefana Żeromskiego, rezerwat Perzowa Góra, zalew w Strawczynie, muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, ścieżka dydaktyczna w Oblęgorku, taras widokowy w Oblęgorze. W ramach inwestycji planuje się również zagospodarowanie terenu w miejscowości Strawczynek, tzw. „Oaza ciszy”. Będzie jednym z walorów przyrodniczych oraz przystankiem na planowanej trasie rowerowej. Polegać będzie na nasadzeniu gatunków rodzimych roślin, założeniu ogrodu deszczowego, zagospodarowaniu terenu poprzez leżaki, ławeczki, kosze na śmieci, a także ciągi piesze. W ramach rozbudowy oraz doposażenia planuje się podwyższyć taras widokowy na Górze Siniewskiej w miejscowości Oblęgór, wybudować parking wraz z punktem odpoczynku dla turysty z sanitariatami w pobliżu wejścia na do rezerwatu Perzowa Góra, utwardzić teren oraz stworzyć miejsce odpoczynku dla turysty, a także wykonać tablice i gabloty informacyjne przy wejściu do rezerwatu Perzowa Góra, planuje się również remont ruin Wielkiego Pieca w Kuźniakach wraz z wykupem gruntu.
5. Zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa geologicznego, kulturowego i przyrodniczego na terenie gminy Piekoszów poprzez przystosowanie istniejącego budynku oraz budowę sceny kulturalno-edukacyjnej.	Potencjalnym miejscem do rozwijania i zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego jest budynek Biblioteki Centrum Kultury (BCK) w Piekoszowie przy ul. Częstochowskiej. Projekt zakłada przystosowanie istniejącego budynku oraz budowę sceny kulturalno-edukacyjnej do warunków umożliwiające zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa geologicznego, kulturowego oraz przyrodniczego. Warto podkreślić, iż obiekt zlokalizowany jest w centrum Piekoszowa, w bliskim sąsiedztwie Rezerwatu Moczydło i Rezerwatu Chelosiowa Jama).
Projekt 3. Kulturowo-historyczny szlak turystyczny KOF – wzmocnienie i rozwinięcie istniejącej oferty związanej z dziedzictwem kulturowo-historycznym gmin Chęciny, Morawica, Kielce i Masłów.	
1. Podniesienie wartości kulturowej Gminy Chęciny poprzez utworzenie szlaku	W ramach projektu zakłada się utworzenie dwóch nowych atrakcji turystycznych, które wkomponowane będą w istniejący potencjał dziedzictwa kulturowego.

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
historycznego „Śladami dziedzictwa historycznego Chęciny”.	<p>Pierwszą atrakcją będzie szlak Rabina – Pamięci Żydów Chęcińskich. Szlak zostanie zaplanowany tak, aby można było zobaczyć miejsca i obiekty związane z kulturą i tradycją żydowską. Początkiem szlaku będzie Synagoga, natomiast końcowy element stanowić będzie cmentarz żydowski, gdzie planuje się wykonanie prac ułatwiających dojście do kirkutu. Konieczne jest przy tym uporządkowanie terenu i wykonanie naturalnego zejścia, oczyszczenie macew itp. Dodatkowo zostanie sporządzona inwentaryzacja macew wraz z dokumentacją fotograficzną. Zakres prac związany będzie z zakupem i montażem małej infrastruktury, takiej jak kosze, ławki, tablice informacyjne. Konieczne będzie oznakowanie trasy i stworzenie miejsca postojowego i odpoczynku.</p> <p>Drugą atrakcją będzie trakt małego rycerza. Będzie on związany z historią i osobą bohatera Trylogii Sienkiewiczowskiej Pana Wołodyjowskiego. W ramach inwestycji przewiduje się utworzenie ścieżki spacerowo-pieszej o walorach historycznych, oznakowanie trasy oraz opracowanie i montaż tabliczek informacyjnych o obiektach i postaciach związanych z historią gminy Chęciny. Zakłada się opracowanie projektu i wykonanie figurek rycerzy i postaci historycznych z brązu oraz rozplanowanie ich umiejscowienia na trasie ścieżki. Przewiduje się ponadto doposażenie istniejącego Centrum Informacji Turystycznej, zlokalizowanego na trasie szlaku w sprzęt audiowizualny do projekcji filmów w formacie 3D, nagranie kilkunastominutowego filmu pokazującego dzieje Chęciny, zakup i montaż interaktywnych stołów multimedialnych w Muzealnej Izbie Pana Wołodyjowskiego w Chęcinach.</p>
2. Rozwój dziedzictwa historycznego na terenie Gminy Chęciny poprzez utworzenie Ośrodka Historii w Chęcinach.	<p>W ramach projektu zakłada się utworzenie Ośrodka Historii w Chęcinach, który stanie się nową atrakcją turystyczną. Obiekt połączy funkcje kulturalne, będzie miejscem wyeksponowania bogatego dziedzictwa kulturowego i historycznego gminy Chęciny. Będzie służył do organizacji wydarzeń o charakterze ponadlokalnym oraz uroczystości o charakterze patriotycznym, warsztatów i prelekcji historycznych, konferencji itp. Walory historyczne, tradycje i obyczaje będą przedstawione w postaci wystaw czasowych.</p> <p>Zakres prac obejmuje rozbudowę istniejącego budynku zabytkowego ratusza w Chęcinach, modernizację i dostosowanie istniejących pomieszczeń do prowadzenia ośrodka historii gminy Chęciny. Budynek zostanie dostosowany dla użytkowników z niepełnosprawnością poprzez zainstalowanie windy.</p>
3. Budowa Centrum Dziedzictwa Historycznego i Tradycji Sportu.	<p>Zakłada się budowę budynku Centrum Dziedzictwa Historycznego i Tradycji Sportu, w którym znajdować się będą wystawy stałe i wystawy czasowe poświęcone zarówno historycznym wydarzeniom z okresu II wojny światowej jak również bogatym tradycjom sportowym.</p>
4. Kielce – miasto zabawek – rozbudowa i rozwój zasobów Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach.	<p>Muzeum Zabawek i Zabawy jest jednym z najbardziej charakterystycznych punktów na mapie turystycznej Kielc, ale i kraju. Muzeum znajduje się na szlaku kulturowym miasta odwołując się do jego historii i tradycji. Powstało na kanwie bardzo silnej tradycji zabawkarskiej miasta i regionu. W ramach projektu zakłada się utworzenie nowej stałej wystawy. Koncepcja zakłada, iż będzie to ekspozycja o charakterze chronologicznym, prezentująca historię zabawki od starożytności po czasy współczesne oraz jej przemian na przestrzeni wieków. Nowa wystawa będzie prezentowała zagadnienia i muzealia z kręgu kultury europejskiej z naciskiem na rozwój zabawkarstwa w Polsce, a szczególnie w regionie świętokrzyskim i Kielcach. Oprócz nowej wystawy stałej na dziedzińcu Muzeum, który jest jego integralną częścią, staną całoroczne wielkogabarytowe obiekty małej architektury.</p>
5. Przebudowa/rozbudowa zabytkowego budynku dawnej synagogi w Kielcach.	<p>Zakłada się, iż w ramach projektu powstanie przestrzeń oferującą poznanie kultury Kieleckich Żydów, umożliwiającą dialog międzykulturowy. W tym celu zaadaptowany zostanie budynek dawnej synagogi i dawnej siedziby Archiwum Państwowego w Kielcach.</p>

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
6. Zagospodarowanie terenu w centrum Masłowa Pierwszego – etap I.	<p>W ramach projektu zakłada utworzenie centrum informacji o dziedzictwie kulturowym KOF, które połączone będzie z funkcją Gminnej Biblioteki Publicznej. Centrum będzie miejscem integrującym informacje o historii, jak też pełnić będzie rolę miejsca obsługi ruchu turystycznego. Będzie również nową atrakcją turystyczną. Centrum dysponować będzie wielofunkcyjną podzielną salą wystawienniczą, salką spotkań integracyjnych, biblioteką z izbą pamięci o Janie Pieniążku, tarasem widokowym na lotnisko, modelarnią z wystawą o historii lotnictwa i szybownictwa.</p> <p>Planowana inwestycja to utworzenie nowego obiektu turystycznego – Centrum Historii Lotnictwa w Masłowie Pierwszym. Drugi etap inwestycji planowany z innych środków zewnętrznych pozwoli na zagospodarowanie terenu wokół, tj. teren rekreacyjno-sportowy z amfiteatrem, altaną, miejscami wypoczynkowymi (ławki, stoliki). W ten sposób powstanie spójny produkt turystyczny w centrum Masłowa.</p>
Projekt 4. Zintegrowanie i promocja potencjału społecznego oraz turystycznego poprzez aplikację mobilną „Śladami historii i tradycji Kielc i Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego.	
1. Aplikacja mobilna „Śladami historii i tradycji Kielc i Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego”.	W ramach projektu zakłada się utworzenie wspólnej bazy i systemu informacji turystycznej w oparciu o aplikację mobilną na telefon.
Projekt 5. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym.¹⁴	
Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym.	<p>Dzięki porozumieniu Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego projekt będzie miał charakter ponadlokalny i obejmie swoim zasięgiem teren Gmin KOF. Dzięki realizacji projektu możliwe będzie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup bezemisyjnego taboru autobusowego (pojazdy elektryczne, wodorowe), 2. Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury na potrzeby transportu miejskiego w tym między innymi: stacje ładowania pojazdów elektrycznych, przystanki, centra przesiadkowe wraz z niezbędną infrastrukturą, zajezdnia autobusowa wraz z niezbędną infrastrukturą, modernizacja elementów infrastruktury kolejowej, wiaty z aktywną informacją pasażerską, wysepki, buspasy, kontrapasy, dostosowane do potrzeb osób z ograniczoną możliwością poruszania się i osób z niepełnosprawnościami, 3. Inwestycje ograniczające indywidualny ruch zmotoryzowany z preferencją dla ruchu pieszego i rowerowego w tym między innymi: ścieżki rowerowe, przejścia dla pieszych, chodniki, ciągi pieszo-rowerowe, stojaki, wiaty rowerowe, stacje samoobsługowej naprawy rowerów, sygnalizacja świetlna, azyle dla pieszych, dedykowane pasy ruchu dla komunikacji zbiorowej, drogi i pasy rowerowe, spójne sieci tras rowerowych z infrastrukturą towarzyszącą, doświetlenie przejść dla pieszych, inne rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów,

¹⁴ Projekt nr 5 wynika bezpośrednio z dokumentu pn. „Plan zrównoważonej miejskiej dla Kielc i Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego”, który będzie podlegał odrębnej procedurze SOOŚ.

Zadania realizowane w ramach projektu	Opis najważniejszych elementów zadania realizowanego w ramach projektu
	4. Digitalizacja systemu mobilności w tym między innymi: strefy czystego ruchu, miejskie systemy ITS dla transportu publicznego, system parkingowy, rozbudowa i modernizacja sieci elektronicznej informacji pasażerskiej (tablice przystankowe), unowocześnienie usług dla pasażerów komunikacji publicznej np. systemu informatycznego do zarządzania operacyjnego, infrastruktury Kieleckiej Karty Miejskiej, automatów do sprzedaży biletów.

III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej

Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. VIII Program został przygotowany przez Komisję Europejską i przyjęty przez Parlament Europejski i Radę w dniu 06.04.2022 r. Ma on na celu przyspieszenie transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochronę, odbudowę i poprawę stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Stanowi on podstawę osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych określonych w Agendzie 2030 ONZ i jej celach zrównoważonego rozwoju, a także celów, do osiągnięcia których dąży się na mocy wielostronnych umów środowiskowych i porozumień klimatycznych.

Określono w nim priorytetowe cele dla UE i państw członkowskich:

- 1) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz jednoczesne wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze w Unii, aby osiągnąć unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r.;
- 2) stałe postępy we wzmacnianiu i uwzględnianiu zdolności przystosowawczych, w tym na podstawie podejść ekosystemowych, wzmacnianiu odporności i adaptacji oraz ograniczaniu podatności środowiska, społeczeństwa i wszystkich sektorów gospodarki na zmianę klimatu, a jednocześnie skuteczniejsze zapobieganie klęskom żywiołowym związanym z klimatem i pogodą oraz zwiększanie gotowości na nie;
- 3) dążenie do gospodarki dobrobytu, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie, oraz przyspieszenie przejścia na nietoksyczną gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wzrost ma charakter regeneracyjny, zasoby wykorzystuje się w sposób efektywny i zrównoważony oraz stosuje się hierarchię postępowania z odpadami;
- 4) dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym w odniesieniu do szkodliwych substancji chemicznych, aby uzyskać nietoksyczne środowisko, w tym powietrze, wodę, glebę, również w odniesieniu do zanieczyszczenia świetlnego i zanieczyszczenia hałasem, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu ludzi, zwierząt i ekosystemów przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem;
- 5) ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej w środowisku lądowym i morskim oraz różnorodności biologicznej wód śródlądowych na obszarach chronionych i poza nimi poprzez, między innymi, zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej oraz poprawę stanu ekosystemów i ich funkcji oraz

- świadczonych przez nie usług, a także poprzez poprawę stanu środowiska, zwłaszcza powietrza, wody i gleby, jak również poprzez zwalczanie pustynnienia i degradacji gleby;
- 6) promowanie środowiskowych aspektów zrównoważoności i znaczne ograniczenie największych presji środowiskowych i klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją unijną, w szczególności w obszarze energii, przemysłu, budownictwa i infrastruktury, mobilności, turystyki, handlu międzynarodowego i systemu żywnościowego.

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Europejska Strategia Bioróżnorodności do 2030 r. pod nazwą „Przywracanie przyrody do naszego życia” została opublikowana przez Komisję Europejską w dniu 20 maja 2020 r. Strategia zapowiada odbudowę różnorodności biologicznej Europy z korzyścią dla ludzi, klimatu i planety. Główne cele nowej Strategii to:

1. Ustanowienie obszarów chronionych na co najmniej 30% powierzchni lądowej i 30% powierzchni morskiej Europy
2. Odtworzenie zdegradowanych ekosystemów na lądzie i na morzu poprzez wzrost produkcji w systemie rolnictwa ekologicznego i zwiększenie liczby elementów krajobrazu rolniczego przyjaznych przyrodzie
3. Zatrzymanie i odwrócenie trendu spadkowego populacji zapylaczy
4. Zmniejszenie użycia i ryzyka związanego ze stosowaniem pestycydów o 50% do 2030 r.
5. Odtworzenie (do 2030 r.) co najmniej 25 000 km europejskich rzek poprzez przywrócenie do stanu swobodnego przepływu
6. Zasadzenie 3 miliardów drzew
7. Odblokowanie 20 mld Euro rocznie na różnorodność biologiczną z różnych źródeł, w tym funduszy UE oraz funduszy krajowych i prywatnych. Zagadnienia dotyczące kapitału naturalnego i różnorodności biologicznej zostaną włączone do praktyk biznesowych
8. Osiągnięcie przez Unię Europejską wiodącej pozycji na świecie w walce z globalnym kryzysem różnorodności biologicznej. Komisja zmobilizuje wszystkie narzędzia działań zewnętrznych i partnerstwa międzynarodowe na rzecz ambitnych nowych globalnych ram różnorodności biologicznej ONZ na konferencji stron Konwencji o różnorodności biologicznej w 2021 r.

Strategia UE w zakresie adaptacji do zmian klimatu

W dniu 24.02.2021 r. Komisja Europejska opublikowała nową Strategię w zakresie przystosowania do zmiany klimatu pn. „Budując Europę odporną na zmianę klimatu”. Dokument przedstawia zasadnicze kierunki dla działań dostosowawczych, które powinny być podejmowane przez poszczególne państwa UE. Strategia zwraca uwagę m.in. na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych, przede wszystkim w obszarach o szczególnej wrażliwości na zmiany klimatu. Strategia koncentruje się na trzech kluczowych celach:

1. Wspieranie działań państw członkowskich: Komisja zachęca wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia kompleksowych strategii adaptacyjnych.
2. Prowadzenie działań polegających na wspieraniu adaptacji w kluczowych sektorach wrażliwych, takich jak rolnictwo, rybołówstwo i polityka spójności oraz zapewnieniu, że europejska infrastruktura stanie się bardziej odporna na zmiany klimatu.
3. Podejmowanie świadomych decyzji na wszystkich szczeblach decyzyjnych poprzez uzupełnienie braków w wiedzy na temat adaptacji.

III.2. Dokumenty krajowe

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

14 lutego 2017 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie.

Jednym z celów Strategii jest wzrost efektywności środowiskowego potencjału rozwoju, pozwalający na użytkowanie go dla zaspokojenia aktualnych potrzeb rozwojowych i wzrostu jakości życia oraz zachowania zasobów rozwojowych dla przyszłych pokoleń. Oczekiwane rezultaty działań obejmują stopniowe zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie ilości retencjonowanej wody do 15–20%, poprawę stanu jednolitych części wód, poprawę jakości zarządzania obszarami Natura 2000, zmniejszenie konfliktogenności ochrony zasobów przyrodniczych oraz wykorzystanie surowcowe odpadów komunalnych. Wśród kierunków interwencji Strategia wymienia m.in.:

- 1) zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,
- 2) likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- 3) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego (tu jednym z działań jest „Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych”),
- 4) ochronę gleb przed degradacją.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa 2030, która jest jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce, a także jedną z dziewięciu strategii, stanowiących fundament zarządzania rozwojem kraju. W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, dlatego też główny cel PEP2030, tj. „Rozwój

potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”, został przeniesiony wprost ze Strategii. Cele horyzontalne PEP2030 to:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Cele szczegółowe PEP2030 sformułowano następująco:

1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Rada Ministrów przyjęła w dniu 29.10.2013 r. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA). Dokument ten wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem głównym SPA

jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Mają temu służyć następujące cele:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ jest najważniejszym dokumentem strategicznym w województwie, gdyż wyznacza cele strategiczne, cele operacyjne i kluczowe kierunki działań realizowane na terenie województwa. Dokument ten został przyjęty w dniu 28.09.2020 r. przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r.

Strategia rozwoju województwa jest dokumentem własnym samorządu wojewódzkiego, dzięki czemu organizowanie zadań można uznać za racjonalne. Ważną cechą strategii rozwoju województwa jest jej walor informacyjny. Poprzez dokument strategiczny społeczeństwo, podmioty gospodarcze i instytucje są informowane o celach rozwojowych przyjętych przez samorządowe władze regionu. Podstawą strategii rozwoju województwa jest założenie maksymalnego wykorzystania rozeznaczonych wewnętrznych zasobów oraz potencjału miejscowych podmiotów oraz korzyści usytuowania geograficznego.

W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego zostały sformułowane obszary tematyczne: gospodarka, środowisko, demografia. Sformułowano 4 cele zasadnicze, a w ich obrębie określono cele operacyjne i kluczowe kierunki działań:

Cel 1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie

- Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki

1.1.1. Budowa Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego Głównego Urzędu Miar i rozwój otoczenia naukowo-badawczego

1.1.2. Zapewnienie kapitału dla rozwoju przedsiębiorstw, w szczególności w oparciu o Świętokrzyski Fundusz Rozwoju

1.1.3. Poprawa warunków dla inwestowania

1.1.4. Rozwój sfery B+R oraz transfer wiedzy i technologii do gospodarki, szczególnie w obszarze regionalnych inteligentnych specjalizacji

1.1.5 Wzrost efektywności działania instytucji otoczenia biznesu

- Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki region
 - 1.2.1. Wsparcie studentów, absolwentów i młodych pracowników nauki oraz B+R+I
 - 1.2.2. Rozwój i promocja szkolnictwa zawodowego
 - 1.2.3. Budowa kompetencji kluczowych na każdym etapie kształcenia oraz we wszystkich grupach wiekowych
 - 1.2.4. Promocja i wsparcie uczenia się przez całe życie, w tym w celu zwiększania kompetencji cyfrowych
 - 1.2.5. Profilaktyka zdrowotna służąca utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników
- Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki region
 - 1.3.1. Wspieranie kluczowych branż, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych inteligentnych specjalizacji, we wdrażaniu technik informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwiązań cyfrowych właściwych dla Przemysłu 4.0
 - 1.3.2. Identyfikacja rozwojowych branż gospodarki regionalnej w oparciu o proces przedsiębiorczego odkrywania
 - 1.3.3. Wzrost potencjału turystycznego regionu w oparciu o walory uzdrowiskowe, dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne sprzyjające rozwojowi turystyki prozdrowotnej
 - 1.3.4. Tworzenie warunków dla nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego
 - 1.3.5. Wzmocnienie funkcji Targów Kielce jako ośrodka o międzynarodowym znaczeniu
 - 1.3.6. Dążenie do zrównoważonego rozwoju w oparciu o gospodarkę obiegu zamkniętego, w tym biogospodarki

Cel 2. Przyjazny dla środowiska i czysty region

- Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego
 - 2.1.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej
 - 2.1.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami
 - 2.1.3. Ograniczenie niskiej emisji
 - 2.1.4. Ekologiczna mobilność, w tym transport publiczny i infrastruktura rowerowa
 - 2.1.5. Edukacja ekologiczna
 - 2.1.6. Ochrona bioróżnorodności
 - 2.1.7. Ochrona i kształtowanie krajobrazu
 - 2.1.8. Ochrona gleb
- Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych
 - 2.2.1. Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wody
 - 2.2.2. Przeciwdziałanie skutkom zagrożeń naturalnych
 - 2.2.3. Ograniczenie wpływu i skutków oddziaływania człowieka na środowisko (ochrona środowiska przyrodniczego)
 - 2.2.4. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w miastach
- Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna
 - 2.3.1. Rozwój infrastruktury energetycznej, w tym usprawnienie systemów ciepłowniczych, gazowych i elektroenergetycznych

2.3.2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gospodarce, sferze publicznej i mieszkalnictwie

2.3.3. Zwiększenie efektywności energetycznej i zarządzania energią

Cel 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi

- Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie
 - 3.1.1. Zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców
 - 3.1.2. Upowszechnianie rozwiązań ograniczających migracje i wspieranie działań na rzecz osiedlania się nowych mieszkańców w regionie
 - 3.1.3. Wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji
 - 3.1.4. Rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego
 - 3.1.5. Poprawa warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców
- Cel operacyjny 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym
 - 3.2.1. Rozwój i upowszechnianie usług społecznych i zdrowotnych realizowanych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja usług) w szczególności usług adresowanych dla rodzin oraz osób: z niepełnosprawnościami, osób o ograniczonej samodzielności, seniorów
 - 3.2.2. Upowszechnianie stosowania instrumentów aktywnej integracji społecznej oraz rozwój podmiotów reintegracyjnych w celu ograniczania skali ubóstwa i wykluczenia społecznego
 - 3.2.3. Rozwój ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkalnictwa chronionego (treningowego i wspieranego)
 - 3.2.4. Rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej
 - 3.2.5. Poprawa jakości infrastruktury i usług ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej, w tym zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych
 - 3.2.6. Zapewnienie wysokiej jakości personelu medycznego
 - 3.2.7. Kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych
 - 3.2.8. Promowanie sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia
- Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu
 - 3.3.1. Rozwój infrastruktury drogowej, kolejowej i transportu publicznego
 - 3.3.2. Rozbudowa sieci teleinformatycznych i rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych
 - 3.3.3. Wzmocnienie potencjałów OSI w regionie
 - 3.3.4. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych
 - 3.3.5. Dążenie do poprawy standardów gospodarowania przestrzenią w województwie. Uzyskanie wysokiej jakości przestrzeni

Cel 4. Horyzontalny. Sprawne zarządzanie regionem

- Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem

- 4.1.1. Poprawa standardów programowania, zarządzania i monitorowania polityki rozwoju
- 4.1.2. Wzrost kompetencji kadr administracji publicznej
- 4.1.3. Przygotowanie rozwiązań na rzecz zintegrowanego, strategicznego planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
 - Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego
- 4.2.1. Promocja regionu jako miejsca atrakcyjnego do życia
- 4.2.2. Promocja gospodarcza i turystyczna regionu
 - Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa
- 4.3.1. Rozwój współpracy terytorialnej (wewnątrz regionu, międzyregionalnej i międzynarodowej)
- 4.3.2. Partnerstwo międzysektorowe
- 4.3.3. Upowszechnienie rozwiązań i procedur e-administracji na całym obszarze województwa, a szczególnie w terenach oddalonych od Kielc i miast powiatowych

Strategia została poddana strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko i wyniki wskazują na zgodność z wymaganiami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego

Uchwałą nr XX/290/16 z dnia 5 lutego 2016 r. Sejmik Województwa Świętokrzyskiego przyjął Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.

Głównym celem opracowania Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie oraz ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń na środowisko, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Istotne jest także uwzględnienie w dążeniu do poprawy warunków środowiskowych zasady zrównoważonego rozwoju oraz działań adaptacyjnych do zmian klimatu. Jako cel nadrzędny Programu wskazano: zrównoważony rozwój regionu sprzyjający klimatowi z zachowaniem walorów przyrodniczych i racjonalnej gospodarki zasobami.

Opracowanie określa cele, kierunki działań i zadania w ramach prowadzenia polityki środowiskowej w województwie w zakresie: jakości powietrza, zasobów i jakości wód, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, klimatu akustycznego, pól elektromagnetycznych, zasobów przyrodniczych, zasobów surowców naturalnych, jakości gleb oraz nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w odniesieniu do poważnych awarii przemysłowych oraz zjawisk naturalnych takich jak powódzie i podtopienia, susze, wiatry huraganowe, deszcze nawalne i grad oraz inne zagrożenia.

Cele Programu zostały podzielone ze względu na horyzont czasowy oraz ich charakter, na operacyjne (krótkoterminowe) oraz strategiczne (długoterminowe do roku 2025), które sformułowano następująco:

- Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i geologicznej województwa
- Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiające osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód
- Poprawa jakości powietrza w województwie świętokrzyskim

- Wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii
- Poprawa klimatu akustycznego w województwie świętokrzyskim
- Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
- Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa
- Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi
- Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
- Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych
- Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko powinna m.in.

- 1) zawierać informacje o powiązaniach ocenianego dokumentu z innymi dokumentami,
- 2) określać ustanowione cele ochrony środowiska (istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu) oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

Ze względu na to, że wskazane w poprzednim rozdziale dokumenty określające politykę ekologiczną zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska, dla potrzeb niniejszej prognozy dokonano syntetycznej konsolidacji strategicznych celów w zakresie ochrony środowiska. W wyniku takiej analizy, sformułowano następujące zagregowane kluczowe cele środowiskowe:

- Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
- Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
- Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
- Przeciwdziałanie degradacji gleb.
- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, niestanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
- Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
- Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym dywersyfikacja źródeł energii i stały dynamiczny rozwój odnawialnych źródeł energii.
- Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
- Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
- Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii, ponieważ projekt ocenianego dokumentu:

- 1) uwzględnia istniejące uwarunkowania środowiskowe,
- 2) uwzględnia strategiczne cele w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu,
- 3) nie zawiera elementów kolidujących z celami polityki środowiskowej.

Przy ocenie Strategii pod kątem zgodności z polityką ochrony środowiska należy pamiętać, że jej ustalenia będą wdrażane równoległe ze stosowaniem innych przepisów dotyczących np. budowy na terenach szczególnego zagrożenia powodziowego oraz warunków technicznych w budownictwie. Aby pozytywna ocena pozostała aktualna na etapie praktycznego wdrażania Strategii, niezbędne jest zadbanie o wysoki poziom dbałości o ochronę środowiska na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych.

W ramach prac nad niniejszą prognozą uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dokonano analizy prognoz dla innych programów i strategii powiązanych z ocenianym dokumentem, m.in.:

1. Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
2. Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji planu gospodarowania wodami oraz dla projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym.
3. Prognozy oddziaływania na środowisko projektu dokumentów wojewódzkich: strategii rozwoju województwa, wojewódzkiego programu ochrony środowiska, wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ww. prognozy nie określają wytycznych dla innych dokumentów strategicznych oraz konkretnych wskazówek co do monitorowania oddziaływania wpływu ustaleń innych dokumentów na środowisko. Natomiast wnioski wyrażone w powyższych dokumentach wskazały, że oceniane dokumenty odzwierciedlają zapisy krajowych i unijnych aktów prawnych, umów międzynarodowych oraz dokumentów strategicznych odnoszących się do ochrony środowiska. Wykazano w nich także, że cele przyjęte w programach i strategiach w większości pozytywnie lub obojętnie oddziałują na poszczególne komponenty środowiska. Analizowany projekt Strategii pozostaje zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, co uprawnia do wyprowadzenia wniosku, że również ustalenia prognoz oddziaływania na środowisko będą do siebie zbliżone.

Oczywistym jest, że część spośród ustaleń wynikających z projektu Strategii może być realizowana na terenach, na których obowiązują ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W dokumentach tych mogą być wyznaczone tereny zezwalające na realizację przedsięwzięć wpisujących się w ustalenia Strategii. Dokumenty te co do zasady poddawane są SOOŚ.

Przegląd dokumentacji tych ocen pozwala na stwierdzenie, że w ramach prognozy wskazano na dopuszczalność wprowadzenia ustaleń wynikających z ocenianych dokumentów. Rozważając możliwość bardziej szczegółowego wykorzystania ustaleń tych ocen dla celów niniejszej prognozy, należy uwzględnić następujące fakty:

- 1) w odniesieniu do zdecydowanej większości ustaleń Strategii nie jest określona nawet przybliżona lokalizacja, ponieważ ustalenia te mają charakter programowy/strategiczny, co nie pozwala na racjonalne i przybliżone zlokalizowanie działań będących emanacją jej ustaleń;
- 2) prognozy oddziaływania na środowisko dla strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są wykonywane według zróżnicowanych metodyk, z różnym aparatem pojęciowym, mają zróżnicowany stopień szczegółowości oraz odnoszą się do stanu środowiska w różnych przedziałach czasowych;
- 3) obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji istniejących i potencjalnych pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku; istniejący system Państwowego Monitoringu Środowiska (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględniają wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan; najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych - czyli w ramach map akustycznych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (w odniesieniu do tych przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że na obecnym etapie rozwoju systemu ocen oddziaływania na środowisko nie ma możliwości przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy ustaleń innych ocen strategicznych w sposób mogący mieć przełożenie na wyciągnięcie mierzalnych wniosków mających znaczenie dla oceny i wdrażania ocenianego dokumentu.

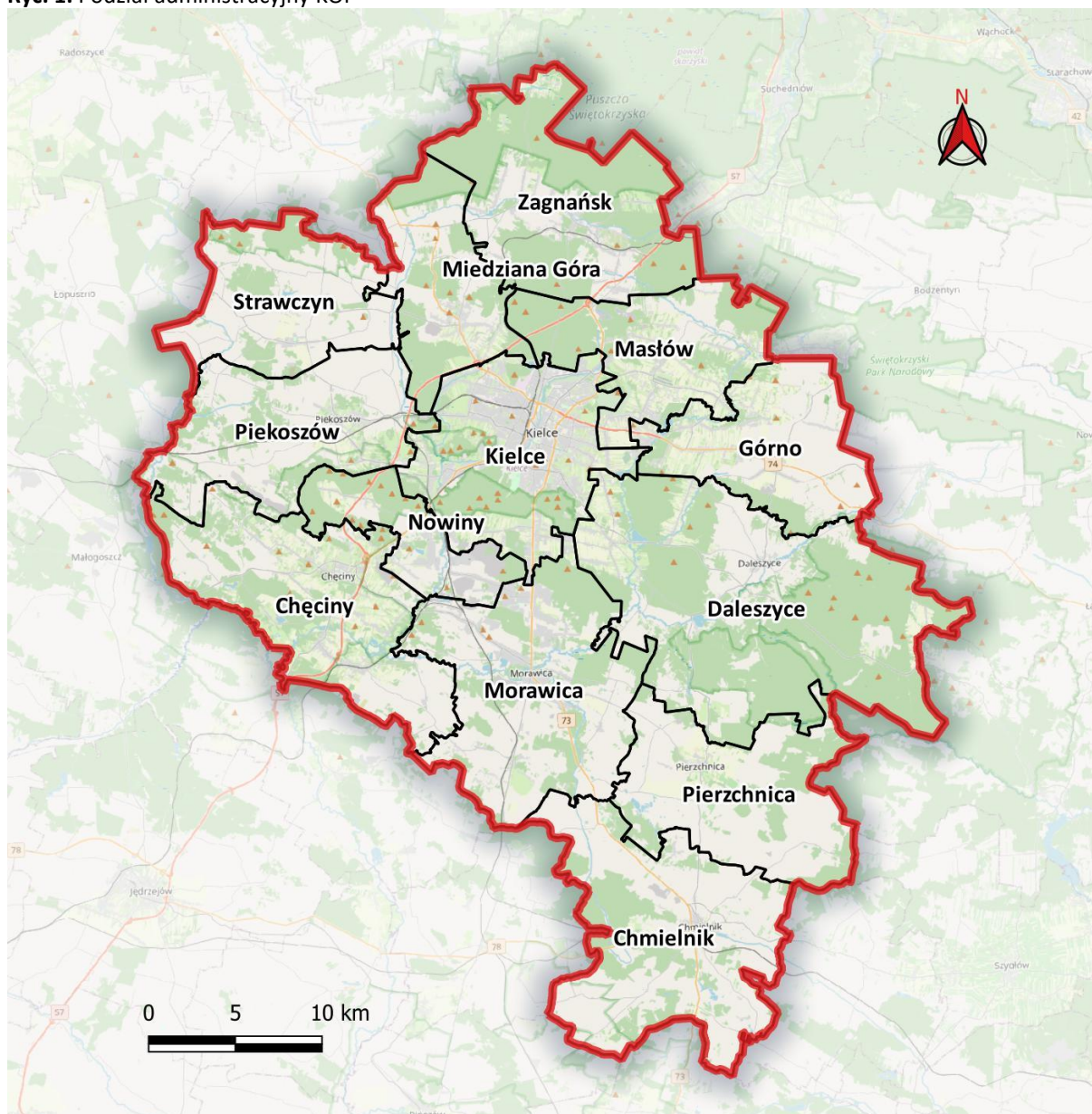
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

V.1. Położenie

Kielecki Obszar Funkcjonalny (KOF) położony jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego. Obejmuje swoim zasięgiem 13 gmin: Miasto Kielce, Gminę i Miasto Chęciny, Miasto i Gminę Chmielnik, Miasto i Gminę Daleszyce, Gminę Górnó, Gminę Masłów, Gminę Miedziana Góra, Miasto i Gminę Morawica, Miasto i Gminę Piekoszów, Gminę Nowiny, Gminę Strawczyn, Gminę Zagnańsk, Miasto i Gminę Pierzchnica.

Lokalizacja gmin KOF jest przedstawiona na rycinie nr 1.

Ryc. 1. Podział administracyjny KOF

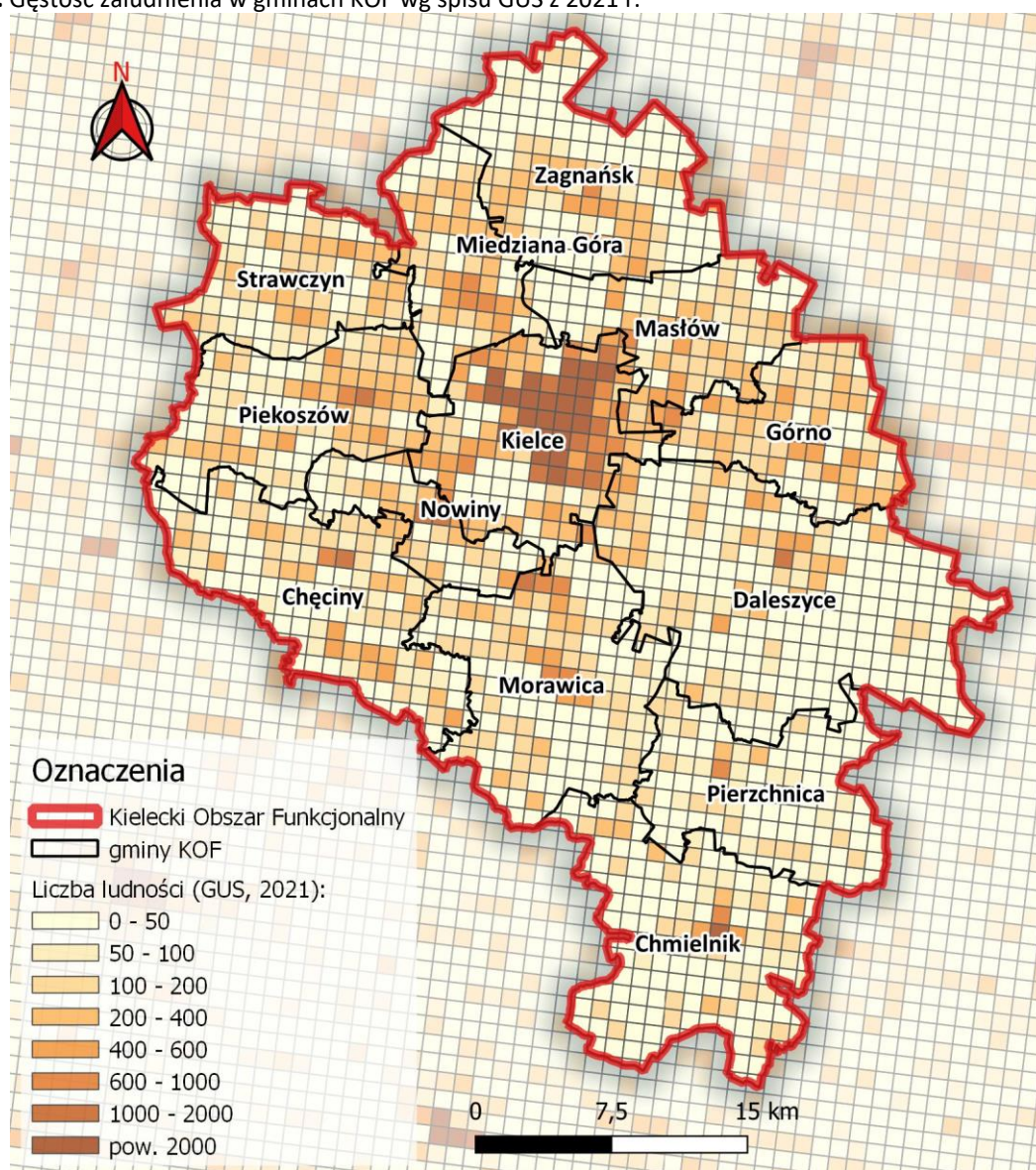
KOF położony jest na obszarze trzech makroregionów fizycznogeograficznych Polski: Wyżyna Kielecka (obejmująca większość terenu KOF), Wyżyna Przedborska (w zachodniej części) i Niecka Nidziańska (południowa część), co odzwierciedla zróżnicowanie krajobrazu.

Analizowany teren charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni, budowy geologicznej, szaty roślinnej i zwierzęcej, a także dużą zasobnością surowców mineralnych.

V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza

Liczba ludności w obrębie KOF w 2020 r. wynosiła 342 739 osób. Na rycinie nr 2 przedstawiono rozmieszczenie gęstości zaludnienia w podziale na siatkę kwadratów o boku 1 km, w których zawarto informację o liczbie ludności według spisu powszechnego wykonanego w 2021 r.

Ryc. 2. Gęstość zaludnienia w gminach KOF wg spisu GUS z 2021 r.

Kielce, jako ośrodek wojewódzki, zaliczane są do podstawowych węzłów sieci miast o znaczeniu krajowym. W mieście następuje koncentracja funkcji regionalnych, ale także

metropolitalnych. W Kielcach skupiają się funkcje: administracyjno - usługowe, wystawienniczo - konferencyjne, przemysłowe, kulturalne, sportowo - rekreacyjne, mieszkaniowe, zdrowotne, edukacyjne (w tym szkolnictwa wyższego). Biorąc pod uwagę rolę, jaką pełnią Kielce w strukturze osadniczej, to pozostałe gminy zaliczane są do ośrodków lokalnych. Gminy KOF, szczególnie te najlepiej skomunikowane ze stolicą województwa, pełnią głównie funkcje mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe. Inne pełnione funkcje to: turystyczna, sportowo-rekreacyjna, przemysłowa oraz rolnicza.

V.3. Główne źródła antropopresji

Wśród głównych źródeł antropopresji na środowisko w rejonie objętym analizą należy wymienić przede wszystkim:

- 1) zabudowę komunikacyjną (autostrady, drogi, linie kolejowe) i przemysłową, która stanowi źródło emisji hałasu, zanieczyszczeń i energii do środowiska, a także wpływa na zmianę krajobrazu oraz kształtuje reżim hydrologiczny i hydrogeologiczny;
- 2) niski stopień skanalizowania terenów mieszkalnych nienależących do większych ośrodków miejskich;
- 3) postępujący wzrost zabudowy - co powoduje zwiększenie stopnia zasklepienia terenu i związane z tym pogorszenie warunków retencyjnych (widoczne zwłaszcza na terenach miejskich i podmiejskich) oraz mikroklimatycznych, a także większą emisję zanieczyszczeń związanych z ogrzewaniem i ruchem pojazdów mechanicznych¹⁵;
- 4) niską emisję - tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej;
- 5) oddziaływania związane z rolnictwem - m.in. nawożenie, używanie środków ochrony roślin, niedobór elementów krajobrazowych mających znaczenie dla ochrony bioróżnorodności (np. zadrzewienia śródpolne), emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w związku z pracami polowymi.

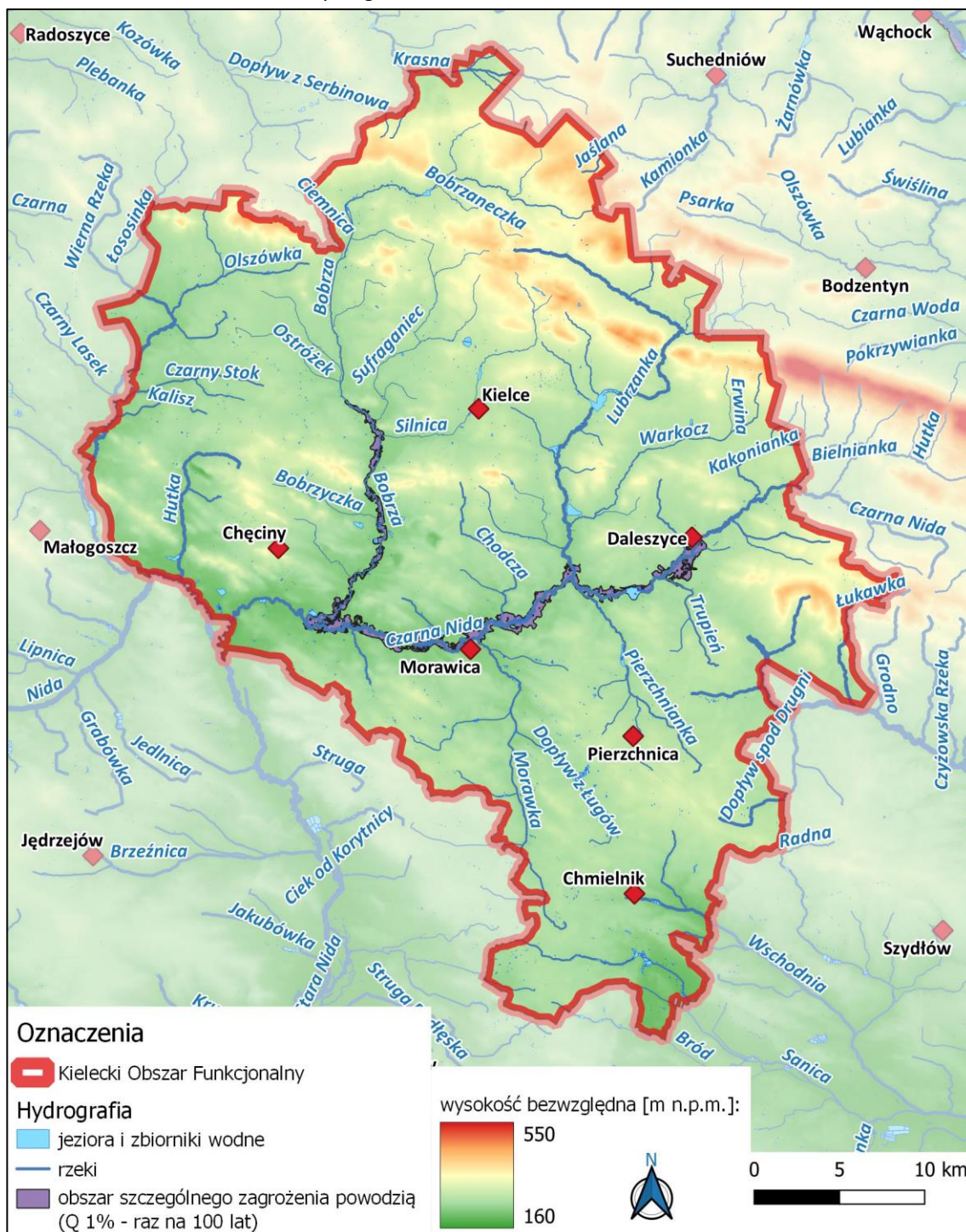
Niezależnie od powyższego, na stan środowiska wpływ mają także zmiany i presje o charakterze regionalnym i globalnym, takie jak np. zmiana klimatu, transport zanieczyszczeń powietrza, depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, pojawianie się gatunków inwazyjnych oraz gatunków obcych rodzimej florze i faunie.

¹⁵ Największe skupiska zabudowy zaobserwować można w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kielce oraz zgodnie ze wskazanym wcześniej trendem w miastach – lokalnych ośrodkach poszczególnych gmin. Zjawisko suburbanizacji i zwiększonej intensywności zabudowy (przede wszystkim jednorodzinnej) zaobserwować można przy południowej granicy Kielc w gminach Morawica i Nowiny, na południe od Miedzianej Góry oraz w rejonie wskazanej wcześniej Cedzyny. Również rejon wschodniej granicy gminy Piekoszów charakteryzuje się intensywną zabudową jednorodziną.

V.4. Wody powierzchniowe

Analizowany obszar położony jest na granicy dorzecza Wisły. Główną rzeką obszaru jest Czarna Nida dopływająca do Nidy (Nida przepływa przez niewielką część KOF na wysokości gminy Chęciny). Pozostałe znaczące rzeki biegnące przez obszar KOF: Lubrzanka, Bobrza i Wierna Rzeką. Zróżnicowanie geomorfologiczne wraz z siecią hydrograficzną przedstawiono na ryc. nr 3, wskazując jednocześnie obszary szczególnego zagrożenia powodzią (według map zagrożenia powodziowego opracowanych w 2022 r.).

Ryc. 3. Ukształtowanie terenu i sieć hydrograficzna terenu

Według ustaleń obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (dalej: PGW), obszar KOF położony jest w zlewni 24 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- PLRW200003216299 Wierna Rzeka
- PLRW200003216449 Lubrzanka od zb. Cedzyna do ujścia
- PLRW200003216459 Czarna Nida od Stokowej do Morawki
- PLRW20000321648295 Bobrza
- PLRW20000323435 Kamienna do Żarnówki
- PLRW20000621639 Nida od Grabówki do Czarnej Nidy
- PLRW200006216433 Czarna Nida do Stokowej
- PLRW2000062164389 Pierzchnianka
- PLRW20000621644339 Lubrzanka do zb. Cedzyna
- PLRW2000062164469 Warkocz
- PLRW2000062164529 Chodcza
- PLRW20000621648249 Ostrózek
- PLRW20000621648269 Sufraganiec
- PLRW20000621648289 Silnica
- PLRW20000621648294 Dopływ spod góry Zelejowej
- PLRW20000621649 Czarna Nida od Morawki do ujścia
- PLRW2000062165349 Stara Nida
- PLRW200006216549 Struga Podłęska
- PLRW200006217839 Czarna do zb. Chańcza
- PLRW2000062178849 Sanica
- PLRW200006217889 Wschodnia
- PLRW200006254459 Czarna od Krasnej do Plebanki
- PLRW20001121699 Nida od Czarnej Nidy do ujścia
- PLRW200016254429 Krasna

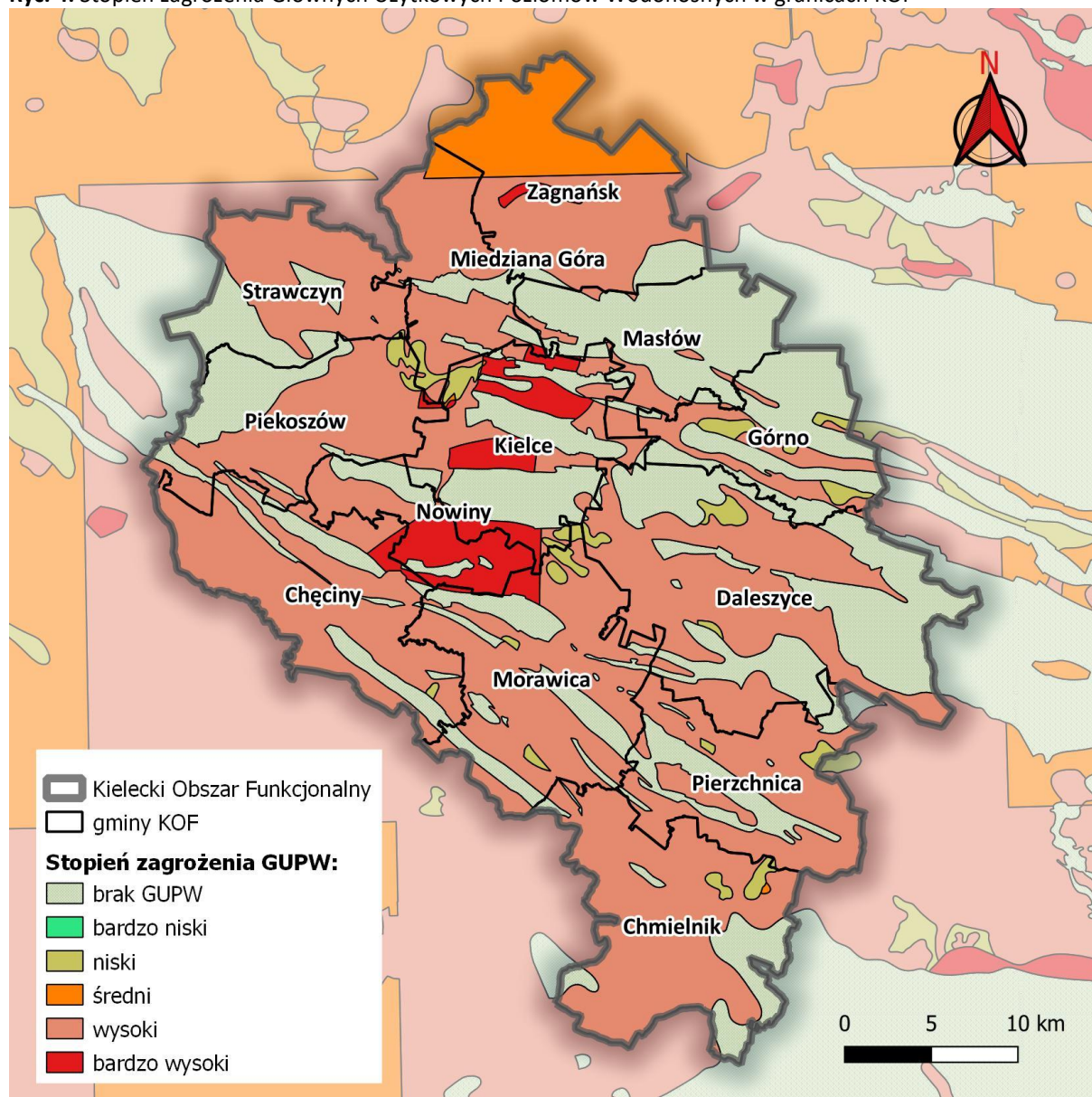
Celem środowiskowym ww. JCWP jest: dobry stan wód (dobry stan/potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny) oraz nie pogorszenie stanu JCWP. W większości przypadków stan wód jest zły, a główną przyczyną takiej sytuacji jest zanieczyszczenie rzek ściekami oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, zurbanizowanych i przemysłowych. Duże znaczenie ma również depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, przekształcenia hydromorfologiczne oraz zaburzenia reżimu hydrologicznego.

V.5. Wody podziemne

Arkusze Mapy Hydrogeologicznej Polski (opracowane przez Państwowy Instytut Geologiczny) wskazują, że na terenie KOF występują główne użytkowe poziomy wodonośne (GUPW). Stopień zagrożenia tych struktur jest zależny przede wszystkim od takich cech, jak:

podatność na zanieczyszczenie, izolacja od powierzchni terenu, głębokość występowania wód podziemnych i rodzaj ośrodka wodonośnego. Niemniej pod uwagę brane są również czynniki zewnętrzne, takie jak np. istnienie ognisk zanieczyszczeń na powierzchni ziemi. W oparciu o dane pozyskane z Mapy Hydrogeologicznej Polski, kierując się informacjami zawartymi w pracy pn. „Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej” (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013), na ryc. nr 4 przedstawiono dane o stopniu zagrożenia GUPW.

Ryc. 4. Stopień zagrożenia Głównych Użytkowych Poziomów Wodonośnych w granicach KOF

Analizowany teren jest zlokalizowany w granicach 5 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) oznaczonych numerami: 101 (większość obszaru), 115, 100, 102 i 85. Według danych Państwowego Monitoringu Środowiska stan ilościowy i chemiczny JCWPd jest dobry. Celem

środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych oraz nie pogarszanie obecnego stanu.

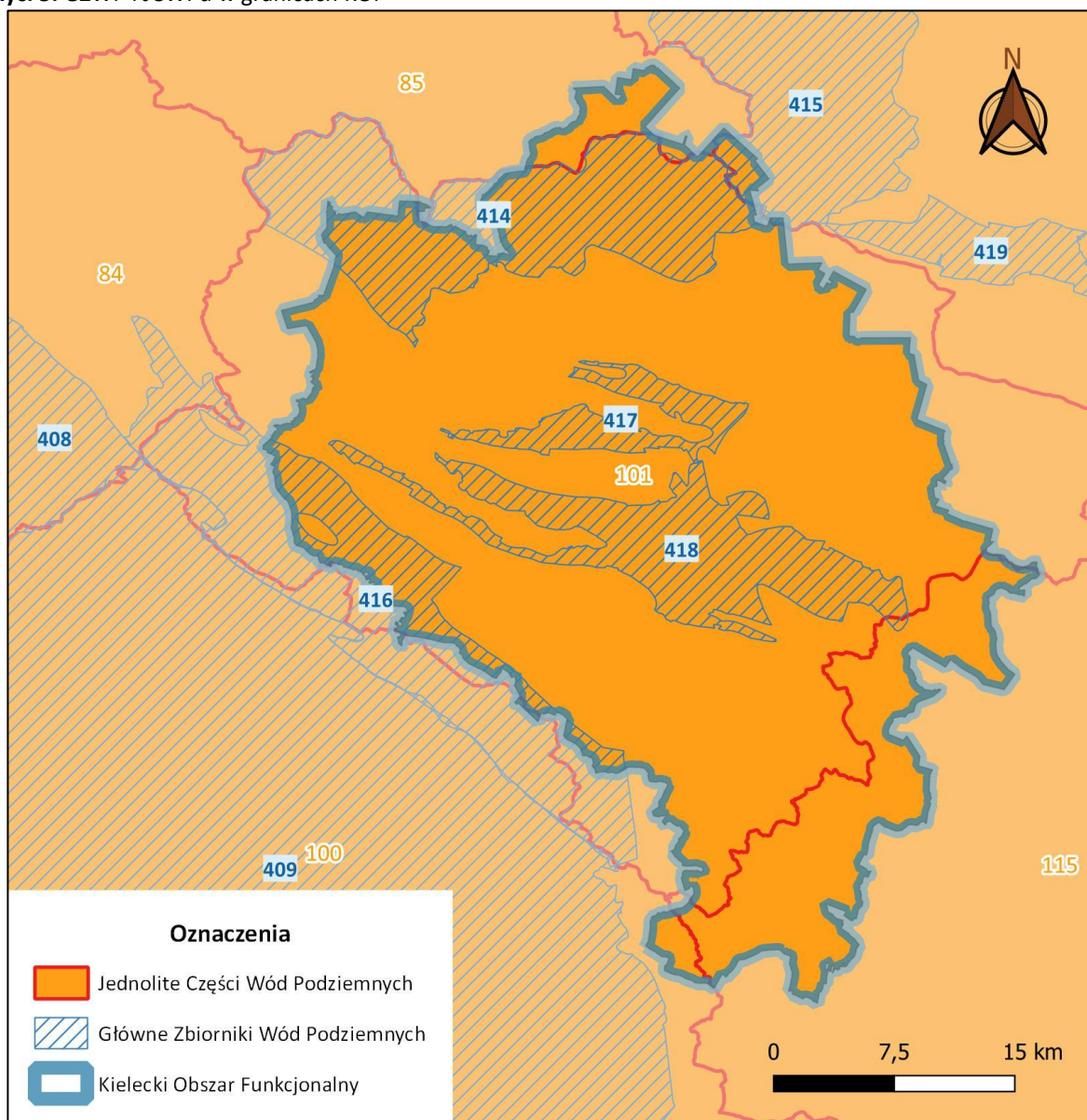
W granicach KOF występują 4 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP):

- nr 414 - Zbiornik Zagnańsk,
- nr 415 - Zbiornik rzeka górna Kamienna,
- nr 416 - Zbiornik Małogoszcz,
- nr 417 - Zbiornik Kielce,
- nr 418 - Zbiornik Gałęzice - Bolechowice - Borków.

Dla ww. GZWP nie ustanowiono jak dotąd obszarów ochronnych.

Położenie KOF względem JCWPd i GZWP przedstawiono na ryc. 5.

Ryc. 5. GZWP i JCWPd w granicach KOF

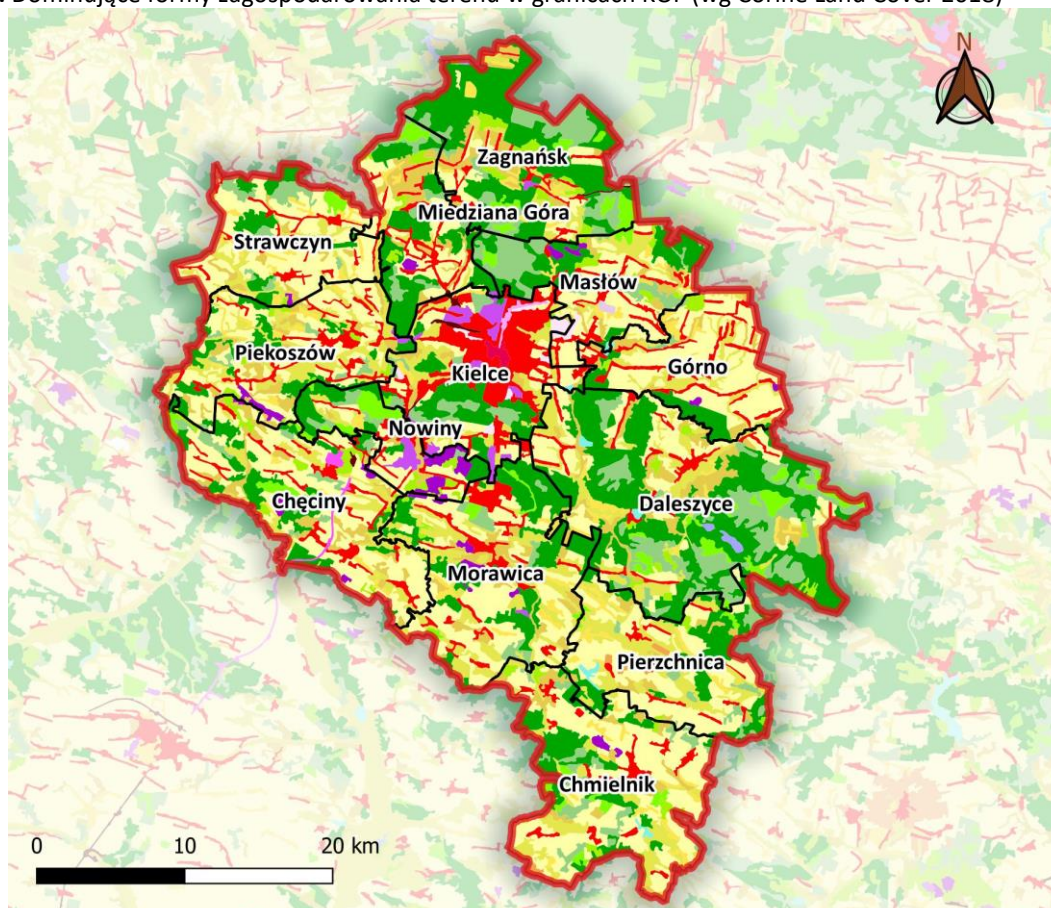

V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne

Na analizowanym terenie występuje znaczne zróżnicowanie sposobu zagospodarowania powierzchni ziemi. KOF charakteryzuje się znaczącym wskaźnikiem urbanizacji w stosunku do całego województwa, co związane jest z obecnością miasta wojewódzkiego (Kielce). Jednocześnie analizowany obszar odznacza się dość dużą lesistością.

Zgeneralizowane zobrazowanie formy użytkowania gruntów przedstawiono na rycinie 6.

Ryc. 6. Dominujące formy zagospodarowania terenu w granicach KOF (wg Corine Land Cover 2018)

OZNACZENIA

Kielecki Obszar Funkcjonalny	Sady i plantacje
gminy KOF	łąki, pastwiska
Formy zagospodarowania terenu:	Uprawy jednoroczne występujące wraz z uprawami
Zabudowa miejska zwarta	Złożone systemy upraw i działek
Zabudowa luźna	Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej
Tereny przemysłowe lub handlowe	Lasy liściaste
Tereny komunikacyjne i związane z komunikacją drogową i kolejową	Lasy iglaste
Lotniska	Lasy mieszane
Miejsca eksploatacji odkrywkowej	Murawy i pastwiska naturalne
Budowy	Wrzosowiska i zakrzaczenia
Tereny zielone	Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian
Tereny sportowe i wypoczynkowe	Bagna śródlądowe
Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających	Zbiorniki wodne
Grunty orne stale nawadniane	

Większość gmin, szczególnie wiejskich lub wiejsko-miejskich, charakteryzuje się głównie pokryciem terenami upraw trwałych, rolnych oraz roślinności trawiastej, a w drugiej kolejności terenami leśnymi zadrzewionymi. Tereny rolnicze, w tym łąki zajmują średnio 49,2% obszarów gmin, a w poszczególnych gminach stanowią one od 22,8% (Gmina Daleszyce) do 69,6% (Gmina Górnio) udziału zagospodarowania terenu w obszarze rolnictwa. Drugim sektorem, który charakteryzuje się dużym udziałem w pokryciu terenu jest obszar zadrzewienia, w tym lasów i zieleni wysokiej. Średnio w gminach zieleń wysoka zajmuje 39% powierzchni, a w poszczególnych gminach od 19,9% (Gmina Górnio) do 70,6% (Gmina Zagnańsk). Dla całego obszaru KOF użytki rolne stanowiły 48,2%, a tereny zadrzewione 41,0% powierzchni obszaru. Obszary zabudowy mieszkaniowej w KOF stanowią 6,1%, a średnio dla gmin 6,45% obszaru. Najmniejszym udziałem zabudowy mieszkaniowej charakteryzuje się miasto i gmina Pierzchnica (2,6%), największym zaś miasto Kielce 16,9%.

Największy stopień przekształcenia obiegu wody występuje na obszarach zabudowanych. Zabudowa naturalnej powierzchni terenu spowodowała, że istotnym zmianom uległy tu: spływ powierzchniowy wód opadowych w kierunku dolin rzek oraz ich transpiracja do atmosfery i infiltracja w glebie. Na pozostałych obszarach KOF, w związku z umiarkowanym rolnictwem i wysokim stopniem zalesienia, stopień przekształcenia obiegu wody jest stosunkowo niski.

Udział powierzchni uszczelnionej i powierzchni zielonych w zagospodarowaniu terenu mają zasadnicze znaczenie dla jej wrażliwości na zmiany klimatu. Tereny biologicznie czynne obniżają temperaturę powierzchni i temperaturę powietrza, poprawiają wilgotność powietrza oraz znacznie zwiększają retencję krajobrazową wody, zapobiegając podtopieniom i poprawiając mikroklimat miasta. Udział powierzchni biologicznie czynnej jest odwrotnie proporcjonalny do udziału terenów uszczelnionych. Tereny mieszkalne o najmniejszym udziale zieleni to osiedla mieszkaniowe wielorodzinne w centrum miasta oraz tereny z funkcją transportową i usługowo-przemysłową. Najniższy udział zieleni charakteryzuje tereny przemysłowe i składowe.

Największą wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone, takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia, a także cieki i zbiorniki wodne wraz z ich przybrzeżną strefą biologiczną. Wartość botaniczną posiadają pasy i kępy zadrzewień oraz zakrzaczeń przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Cenne pod kątem przyrodniczym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, parki przypałacowe, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotną kwestią jest zarówno ochrona (zachowanie) tych elementów przyrodniczych, jak i rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywopłotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.).

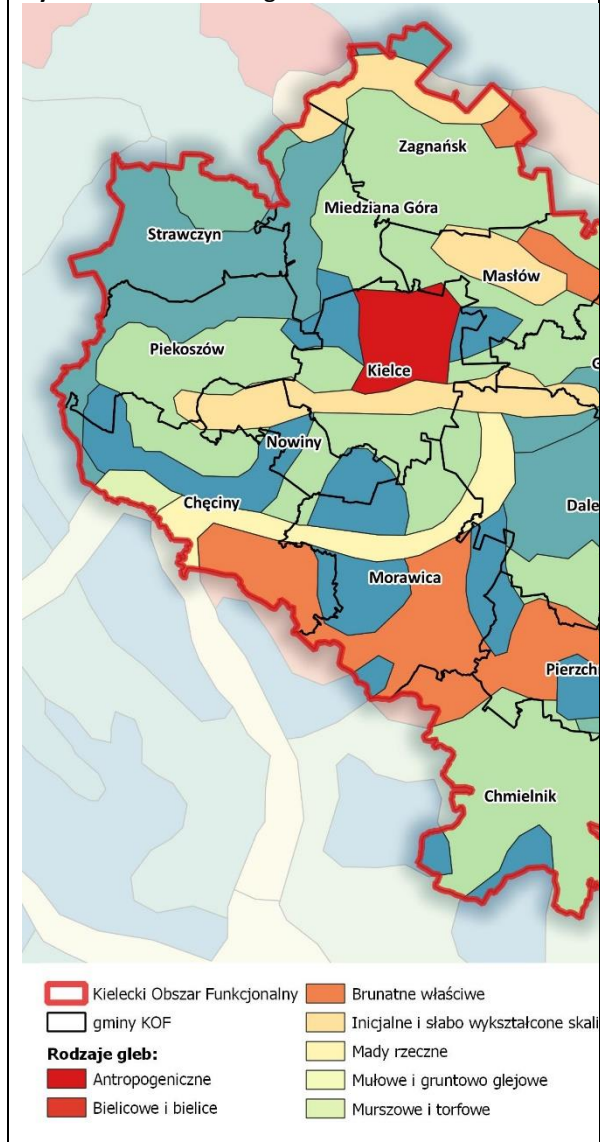
Na terenach zajętych przez zabudowę grunty zostały zdegradowane. Można się spodziewać, że w związku ze stopniowym zwiększaniem obszaru zabudowanego gleb

zdegradowanych będzie przybywać. Tereny miast i wsi od wielu lat znajdują się pod wpływem antropopresji związanej głównie z wprowadzeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i komunikacyjnej. W zabudowanej części analizowanego obszaru gleby podlegają przekształceniom mechanicznym, hydrologicznym, geochemicznym i fizyko-chemicznym. Gleby takich terenów cechuje niska wilgotność, wyższe stężenie zanieczyszczeń oraz mniej korzystna struktura i własności fizyczne.

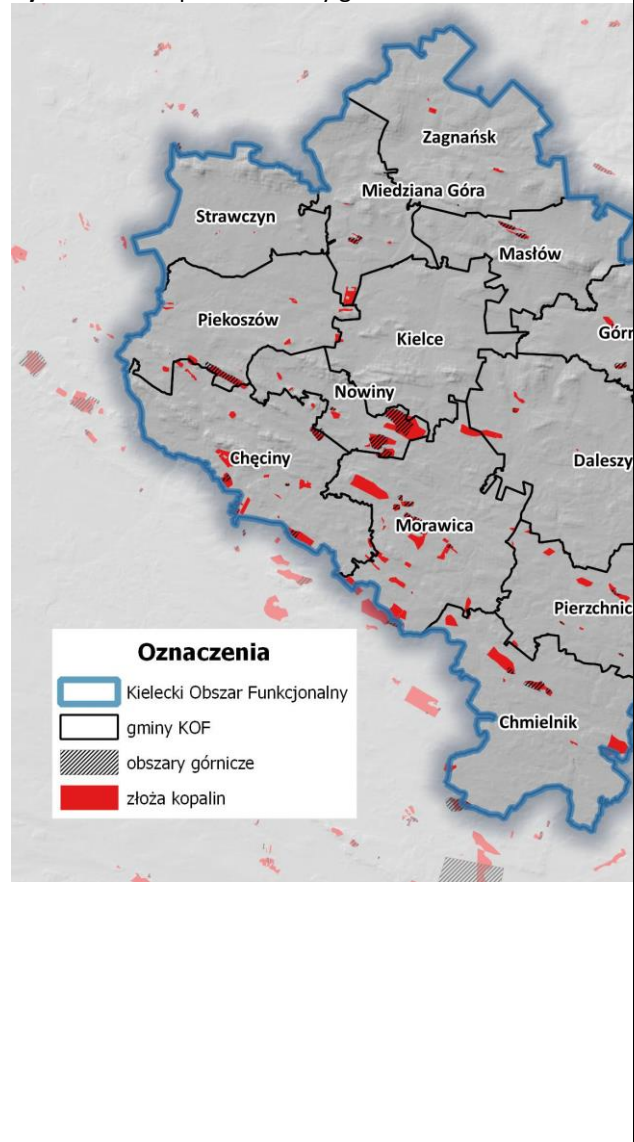
Gleby na obszarze powiatu są dość zróżnicowane i dają różne warunki do uprawy i hodowli. Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby o klasach IIIb, IVa i IVb, V. Zróżnicowanie gleb na obszarze analizowanych powiatów przedstawiono na ryc. 7 (w oparciu o dane The European Soil Data Centre oraz mapy „Gleby - klasyfikacja genetyczna”, Białousz Stanisław, Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, 1997 r.).

Obszar KOF jest zróżnicowany pod kątem geologicznym. Najliczniej udokumentowane są złoża takich kopalin, jak: wapień i margle, kamienie drogowe i budowlane, surowce ilaste ceramiki budowlanej, gipsy i anhydryty oraz kruszywa naturalne. Lokalizację złóż i towarzyszących im obszarów górniczych przedstawiono na ryc. 8.

Ryc. 7. Zróżnicowanie gleb na obszarze KOF

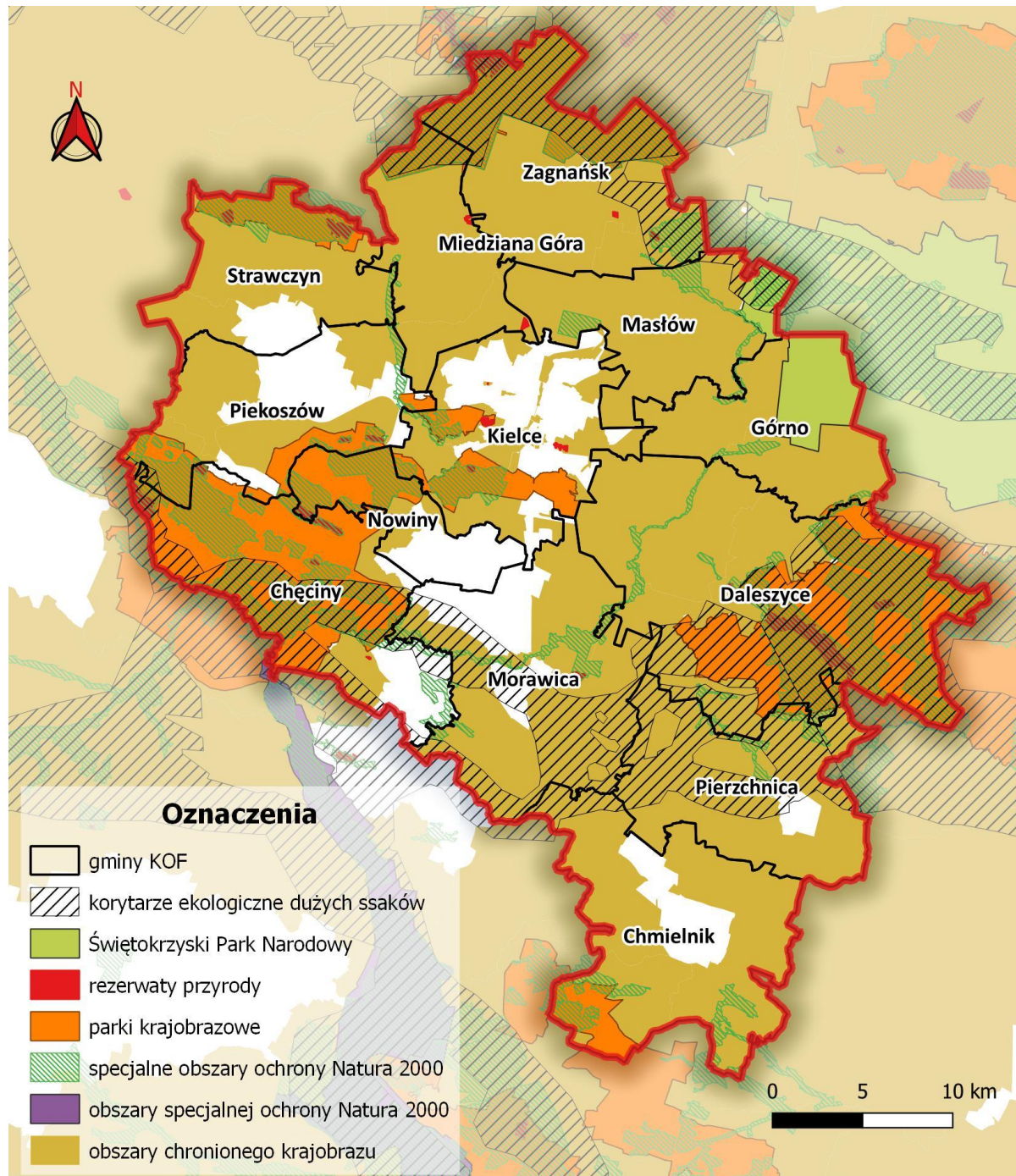
Ryc. 8. Złoże kopalin i obszary górnicze na obszarze KOF

V.7. Uwarunkowania przyrodnicze

Województwo świętokrzyskie oraz jego centralna część, którą obejmuje KOF charakteryzują się dużą różnorodnością i bogactwem środowiskowym. Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze obszaru KOF znaczna jego część pokryta jest różnymi formami ochrony przyrody. Na ryc. 9 przedstawiono lokalizację ww. korytarzy oraz najważniejszych form ochrony przyrody w odniesieniu do granic KOF.

Ryc. 9. Lokalizacja KOF względem głównych obszarowych form ochrony przyrody i lądowych korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków ważnych dla spójności sieci Natura 2000

W obszarze KOF zlokalizowane są m.in.:

- 1) część Świętokrzyskiego Parku Narodowego (wschodnia część KOF);
- 2) 25 rezerwatów przyrody (Ślichowice, Radomice, Karczówka, Góra Zelejowa, Góra Miedzianka, Białe Ługi, Kadzielnia, Sufraganiec, Góra Żakowa, Jaskinia Raj, Cisów, Milechowy, Góra Rzepka, Biesak Białogon, Barcza, Barania Góra, Kręgi Kamienne, Moczydło, Perzowa Góra, Słopiec, Chelosiowa Jama, Wietrznia, Wolica, Górna Krasna i Zachełmie);
- 3) części 4 parków krajobrazowych (Chęcińsko - Kielecki, Cisowsko - Orłowiński, Suchedniowsko - Oblęgorski oraz Szaniecki);
- 4) 10 obszarów chronionego krajobrazu w całości lub w części (Chęcińsko-Kielecki, Suchedniowsko-Oblęgorski, Cisowsko-Orłowiński, Nadnidziański, Szaniecki, Konecko-Łopuszniański, Chmielnicko-Szydłowski, Podkielecki, Kielecki i Świętokrzyski);
- 5) 14 obszarów wchodzących w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000:
 - a) specjalne obszary ochrony siedlisk: Lasy Suchedniowskie PLH260010, Ostoja Barcza PLH260025, Przełom Lubrzanki PLH260037, Łysogóry PLH260002, Dolina Warkocza PLH260021, Ostoja Wierzejska PLH260035, Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040, Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034, Ostoja Stawiany PLH260033, Dolina Czarnej Nidy PLH260016, Ostoja Sobkowsko-Korytnicka PLH260032, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041, Dolina Bobrzy PLH260014,
 - b) obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Nidy PLB260001;
- 6) 119 pomników przyrody.

Zasady ochrony ww. obszarów i pomników przyrody są zapisane w kilkudziesięciu aktach prawnych^{16,17}. Oczywiście nadrzędnym aktem prawnym jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ale w trybie przepisów tej ustawy opracowywane są: plany ochrony, plany zadań ochronnych, zadania ochronne oraz uchwały i rozporządzenia powołujące obszary lub wprowadzające zasady zarządzania ochroną przyrody na tych obszarach. Rozbudowany katalog zakazów i zasad ochrony dopuszcza w wielu przypadkach możliwość zastosowania zwolnień i wyjątków¹⁸. Zgodność działań i przedsięwzięć z ww. zakazami i zasadami powinna być przedmiotem analiz na etapie postępowań

¹⁶ Z treścią wszystkich przepisów dot. poszczególnych obszarów chronionych można zapoznać się w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i dostępnym w internecie pod adresem: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

¹⁷ Przywoływanie tych wszystkich aktów prawnych (a także setek innych ustaw i rozporządzeń o ochronie środowiska, gospodarce wodnej i zagospodarowaniu przestrzennym) w prognozie oddziaływania na środowisko wykracza poza wymagania prawne względem prognozy oddziaływania na środowisko.

¹⁸ w tym - dla inwestycji celu publicznego

administracyjnych i rozpatrywania zgłoszeń (budowlanych i wodnoprawnych oraz zgłoszeń instalacji), co wynika wprost z przepisów o ochronie środowiska, gospodarce wodnej i z przepisów budowlanych.

Obszarowe formy ochrony przyrody zajmują ok. 87% powierzchni KOF. Największą część obszarów prawnie chronionych stanowiły obszary chronionego krajobrazu - w 2020 r. zajmowały one 62,78% powierzchni KOF, w tym najwięcej w gminie Górnio, Pierzchnica i Masłów. Drugą najczęstszą formą prawnej ochrony środowiska stanowiły parki krajobrazowe - łącznie 24,24% Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego z największym procentowym udziałem w gminie Chęciny (71,86% powierzchni ogółem), Daleszyce (48,59%) i Nowiny (44,35%), co stanowiło odpowiednio 26,11%, 30,83% i 13,89% łącznej powierzchni parków krajobrazowych w całym obszarze funkcjonalnym.

Środowisko przyrodnicze na terenie KOF jest zróżnicowane przestrzennie. Zróżnicowanie warunków abiotycznych determinuje warunki bytowania roślin i zwierząt o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o zróżnicowaniu gatunkowym flory i fauny. Miarą zróżnicowania warunków ekosystemowych jest m.in. ukształtowanie terenu, sposób jego zagospodarowania i zróżnicowanie pokrywy glebowej (co przedstawiono na wcześniejszych rycinach), a także m.in. zróżnicowany stopień lesistości. Najcenniejsze przyrodniczo obszary KOF to kompleksy leśne, zbiorniki wodne, tereny mokradeł i bagien, a także doliny rzeczne wraz z towarzyszącymi im ekosystemami.

Ponadto, w granicach KOF ustalono przebieg korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków lądowych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000 (zaprezentowano je na ryc. 9). Nie wyklucza to obecności korytarzy migracyjnych dla pozostałych gatunków zwierząt - które mają istotne znaczenie w skali lokalnej i/lub regionalnej.

V.8. Ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi

W związku z obserwowanymi zmianami klimatu w Polsce wzrasta zagrożenie wystąpienia suszy atmosferycznej, będącej długotrwałym okresem bezdeszczowym. Tereny KOF coraz częściej doświadczają coraz dłuższych okresów suszy atmosferycznej, a co za tym idzie niedoborów wody. W ramach prac¹⁹ towarzyszących przygotowaniu projektu Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy przeprowadzono diagnozę występowania suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej oraz sporządzono analizę zagrożenia wszystkimi typami suszy, której wyniki

¹⁹ Stolarska M., Łukasiewicz G. Opracowanie projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy uwzględniając podział kraju na obszary dorzeczy. Podzadanie 1.4: Identyfikacja obszarów zagrożonych suszą, z uwzględnieniem potrzeb wodnych użytkowników i środowiska naturalnego, wraz z analizą rozkładu przestrzennego występowania zjawiska suszy oraz ich hierarchizacja pod kątem wdrożenia działań łagodzących skutki suszy. WIND-HYDRO, Warszawa, 2020.

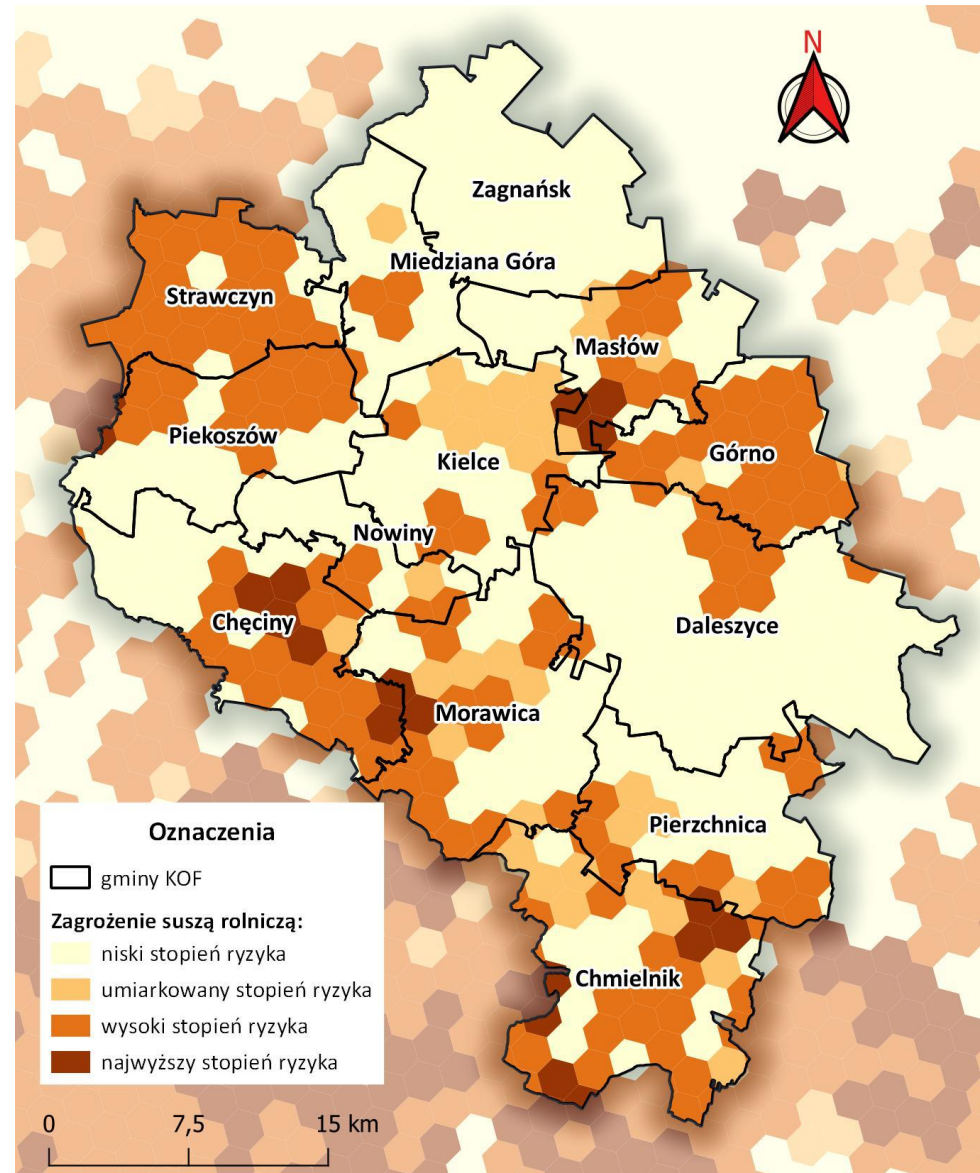
ujęto w heksagonalną siatkę pól podstawowych. Wynik informuje o skali zagrożenia suszą w obrębie każdego oczka siatki. Wyniki ustaleń dot. suszy rolniczej²⁰ wskazują, że w granicach KOF zagrożenie suszą rolniczą jest istotne, co zobrazowano na rycinie nr 10.

Według aktualnych (2022 r.) map zagrożenia powodziowego, które opracowano dla potrzeb aktualizacji Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, na terenie KOF występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat), średnie oraz niskie (raz na 500 lat). Zdiagnozowane zagrożenie powodziowe występuje przede wszystkim od rzek Czarna Nida i Bobrza (zob. ryc. 3). Ponadto, możliwe jest występowanie podtopień w sąsiedztwie dolin rzecznych, które mogą nastąpić na skutek podniesienia się zwierciadła wód podziemnych. Zasięg ten nie zawsze pokrywa się ze strefą zalewów wód powierzchniowych (powodzi).

Należy dodać, że zasięgi obszarów zagrożonych powodzią i podtopieniami wyznaczono na podstawie badań modelowych wykonanych dla głównych cieków - a zatem aktualnie ustalone zasięgi nie wykluczają możliwości wystąpienia podobnych zjawisk w obrębie mniej istotnych rzek i potoków (choć ich zasięg jest z pewnością mniej istotny). Trzeba też mieć na uwadze ryzyko wystąpienia podtopień ze spływu powierzchniowego, które mogą wystąpić przy intensywnych lub długotrwałych opadach deszczu, zwłaszcza w rejonach o dużym stopniu zasklepienia powierzchni terenu i bez dostatecznie rozbudowanej kanalizacji deszczowej i rozwiązań z zakresu retencji wód. Są to kolejne argumenty przemawiające za zasadnością retencjonowania wód opadowych i roztopowych oraz wskazujące na konieczność podejmowania działań adaptacyjnych stanowiących adekwatną odpowiedź na ryzyko występowania suszy atmosferycznej.

Ryc. 10. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia suszą rolniczą na obszarze KOF

²⁰ susza rolnicza - to wypadkowa wskaźników roślinnych charakteryzujących ich fenologię oraz niezrealizowanego (przez deficyt opadów) zapotrzebowania na wodę w fazach okresu wegetacyjnego. Warunkiem zaistnienia suszy rolniczej jest wystąpienie zmian w stanie roślinności, tj. wystąpienia objawów stresu wodnego, spadku w biomacie i ograniczeń plonowania. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej.

V.9. Uwarunkowania akustyczne

Głównym źródłem hałasu jest ruch pojazdów na drogach publicznych. Ciągły wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów powoduje, że hałas drogowy bywa istotną uciążliwością dla mieszkańców. Lokalne znaczenie mają również kolejowe i przemysłowe źródła hałasu.

Warto zaznaczyć, że nie tylko mierzony, ale i subiektywnie odczuwalny przez mieszkańców poziom hałasu związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych, transportem samochodowym lub urządzeniami wentylacyjnymi i klimatyzacyjnymi może być uznany za niekorzystny i uciążliwy, nawet jeśli dane monitoringowe nie wskazują na przekraczanie dopuszczalnych standardów jakości środowiska (m.in. z tego powodu, że przy sprawdzaniu, czy te standardy są zachowane, muszą być zachowane ściśle określone warunki środowiska dot. m.in. wilgotności lub prędkości wiatru).

V.10. Klimat i jakość powietrza

Warunki klimatyczne powiatu kieleckiego nie odbiegają od ogólnych warunków panujących w regionie. Klimat ten jest charakterystyczny dla terenów wyżynnych i wykazuje cechy klimatu umiarkowanego. W części górzyskiej regionu klimat jest chłodny, ze średnimi temperaturami rocznymi poniżej 7°C, na południu jest cieplejszy, ze średnimi rocznymi temperaturami około 8°C. Opady wynoszą do 850 mm w Górach Świętokrzyskich, a na południu są znacznie mniejsze, w Niece Nidziańskiej do 550 mm. W 2018 roku średnia roczna temperatura powietrza w rejonie Kielc wynosiła około 9°C, a roczna suma opadów atmosferycznych wynosiła około 500 mm.

Obserwowane jest występowanie fal upałów - okresów z temperaturą wynoszącą powyżej 30°C i utrzymującą się co najmniej 3 dni oraz wzrost wskaźników z nimi związanych. Tendencję wzrostową wykazywały także: liczba dni gorących (z temperaturą maksymalną >25°C), liczba okresów równych lub dłuższych niż 5 dni z temperaturą maksymalną powietrza >25°C. Analiza danych historycznych wskazuje na wzrost temperatur również w okresach zimowych.

Opady w skali roku są różnicowane i wynoszą przeciętnie 560 mm. Wskaźniki hydrologiczne wskazują na zwiększające się ryzyko nasilonego spływu powierzchniowego

i wystąpienia powodzi oraz podtopień o charakterze miejskim. Zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby okresów bezopadowych (o czasie trwania ponad 5 dni) oraz skrócenie się ich czasu trwania.

Zabudowa miejska modyfikuje czynniki meteorologiczne w stosunku do obszarów położonych na otwartych przestrzeniach. Zarówno podwyższenie temperatury jak i obniżenie bezpośredniego promieniowania słonecznego z uwagi na zanieczyszczenie powietrza a także modyfikacja kierunków i siły wiatru poprzez zabudowę wielkogabarytową to czynniki, które należy uwzględnić w planowaniu zabudowy. Lokalizacja zabudowy modyfikująca przepływ powietrza winna uwzględniać zarówno jego możliwy wzrost i tym samym dyskomfort użytkowników przestrzeni jak i zbyt duże zahamowanie przepływu powietrza i pogorszenie warunków przewietrzania terenu.

Spośród wielu zagrożeń wynikających z postępujących zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie i podtopienia, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Prognozy zmian klimatu przedstawione na stronach internetowych Europejskiej Agencji Środowiska wskazują, że w latach 2021-2050 nastąpi:

- 1) wzrost średniej letniej temperatury o 1,5-2,0 °C,
- 2) wzrost średniej zimowej temperatury o 2,0-2,5 °C,
- 3) wzrost średniej rocznej temperatury o 1,5-2,0 °C (w dalszej perspektywie nawet 3,5 °C).

W 2018 r. Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy opracował „Plan adaptacji do zmian klimatu Miasta Kielce do roku 2030”, którego ustalenia dają pogląd na przewidywane zmiany klimatu w regionie. Przeprowadzona analiza jest oparta na danych naukowych nadających się do wykorzystania w innych opracowaniach). Wskazano tu, że na podstawie modeli klimatycznych można prognozować następujące tendencje:

- wzrost temperatury średniorocznej i temperatur średniomiesięcznych przede wszystkim w chłodnej porze roku oraz w czerwcu i lipcu,
- wzrost liczby dni z opadem jak i wysokości sumy rocznej opadu, zwłaszcza w chłodnej porze roku,
- nasilenie niekorzystnych zjawisk związanych z występowaniem wysokich temperatur w okresie letnim, w tym wzrost wartości temperatur maksymalnych >25°C, zwiększenie się liczby fal upałów i dość znaczący wzrost liczby nocy tropikalnych (dni z temperaturą minimalną >20°C),
- osłabienie niekorzystnych zjawisk związanych z występowaniem niskich temperatur w okresie zimowym, w tym spadek liczby dni z temperaturą minimalną poniżej -10°C

i zmniejszenie liczby dni mroźnych z temperaturą maksymalną poniżej 0°C; prognozowane jest niższe narażenie na występowanie przymrozków,

- znaczące zmniejszenie się wartości indeksu stopniodni dla temperatury średniodobowej <17°C oraz nieznaczne zwiększenie się wartości indeksu stopniodni dla temperatury średniodobowej >27°C,
- zagrożenie suszą nie wskazuje na istotne zmiany: prognozowana długość najdłuższego okresu bezopadowego i liczba okresów bez opadu dłuższych od 5 dni w roku nie wykazuje znaczących zmian,
- wzrost rocznej sumy opadu oraz liczby dni z opadem ≥ 1 mm/d, ≥ 10 mm/d i ≥ 20 mm/d,
- nieznaczny wzrost narażenia na opad ekstremalny,
- w zależności od scenariusza klimatycznego prognozowana jest stosunkowo mała zmienność lub niewielki spadek liczby dni z opadem przy temp -5 do 2,5°C.

Spośród wielu zagrożeń wynikających z prognozowanych zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza wichury oraz nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Zmiany klimatu spowodować się będą do zmiany sezonowych sum opadów, z jednoczesnym wzrostem sum opadów w zimie i spadkiem – w lecie. Szczególnie niebezpieczne jest prognozowane nasilenie się częstotliwości i gwałtowności występowania zjawisk ekstremalnych i w konsekwencji ich niekorzystnych skutków. Wyniki analizy scenariuszy klimatycznych wskazują m.in. na następujące tendencje:

- wyraźna tendencja wzrostowa średniej temperatury, co już bywa odzwierciedlone w innych wskaźnikach, np. wydłużenie termicznego okresu wegetacyjnego, mniejsza liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od 0°C, wzrost liczby dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25°C, krótszy okres zalegania śniegu;
- tendencje dot. opadów wskazują na zwiększenie opadów jesiennych, zimowych i wiosennych oraz zmniejszenie sumy opadów letnich, przy czym zmianom wartości średnich będą towarzyszyły zmiany częstości występowania zjawisk ekstremalnych prawdopodobnie o większym natężeniu.

W odniesieniu do jakości powietrza atmosferycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska corocznie dokonuje oceny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem oraz pyłem zawieszonym PM10, PM2,5 i

zanieczyszczeniami oznaczanymi w pyłe PM10: ołowiem, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem. Oceny te dokonywane są w odniesieniu do obszarów kraju zwanych strefami. Dla celów takiej oceny województwo świętokrzyskie podzielone zostało na strefy; obszar KOF przynależy do „strefy Miasto Kielce” i „strefy świętokrzyskiej”. Dane za 2021 r. odnoszące się do tej strefy wskazują na klasę C (najniższą) dla takich zanieczyszczeń, jak pył PM2,5, PM10 i benzo(a)piren.

O poziomie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego na i z obszaru KOF, podobnie jak i w strukturze całego województwa, decydują trzy główne kategorie źródeł:

- źródła punktowe – emisja zorganizowana z sektorów gospodarki obejmujących: energetykę, ciepłownictwo i przemysł,
- rozproszone źródła komunalno-bytowe – niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych, najczęściej z obszarów o zwartej zabudowie opalanych węglem kamiennym, zanieczyszczająca powietrze pyłem drobnym: PM10 i PM2,5 a także benzo(a)pirenem zawartym w pyłe,
- transport drogowy, czyli emisja liniowa – która ma udział w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu, a najwyższa jej koncentracja ma miejsce w rejonach dróg o największym natężeniu ruchu.

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

VI.1. Problemy systemowe

Problemy polityki ochrony środowiska związane są nie tylko z faktycznymi zmianami w środowisku, lecz także z zarządzaniem ochroną środowiska. Zdaniem wykonawcy niniejszej prognozy, za najbardziej dotkliwe problemy w skali kraju można uznać:

- 1) rozproszony system kompetencji organów administracji w dziedzinie ochrony środowiska;
- 2) nadanie niskiego priorytetu aspektom ochrony środowiska i traktowanie ich jedynie jako niezbędnego kosztu rozwoju gospodarczego;
- 3) brak uwzględniania usług ekosystemowych (tj. funkcji i korzyści czerpanych z ekosystemów, np. naturalna retencja, rekreacja, kontrola erozji gleby, regulacja klimatu, woda i żywność, składniki farmaceutyczne) przy opracowywaniu dokumentów strategicznych oraz projektowaniu i funkcjonowaniu przedsięwzięć;
- 4) niepełna integracja polityki rozwoju i planowania przestrzennego z działaniami na rzecz ochrony środowiska.

Wyszczególnione powyżej problemy nie są przypisane indywidualnie do konkretnego sektora działalności, regionu lub miejsca, tym bardziej nie dotyczą pojedynczych instytucji czy projektów.

VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, które mają znaczenie w rejonie analizowanego obszaru, należy wymienić:

1. Zagrożenie dla stanu ilościowego i jakościowego wód podziemnych w związku z działalnością górniczą i innymi rodzajami antropopresji.
2. Zły stan wód powierzchniowych i zagrożone osiągnięcie ich celów środowiskowych.
3. Podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie z powierzchni terenu z uwagi na niedostateczną izolację wód podziemnych przed migracją zanieczyszczeń.
4. Zachowanie potencjału usług ekosystemowych obszarów naturalnych i semi-naturalnych.
5. Konieczność ochrony przyrody i krajobrazu przed postępującym wzrostem zabudowy mieszkaniowej.

6. Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, dbanie o naturalną retencję w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia suszy oraz złagodzenia jej objawów, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).

VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku

Zagospodarowany obszar opracowania od długiego okresu podlega trwałemu wykorzystaniu, głównie dla celów rekreacji (ogrody działkowe) oraz mieszkalnictwa i związanej z nim zabudowy o funkcjach towarzyszących (np. drogi, garaże, ogrody przydomowe). W analizowanym rejonie istnieje jednak możliwość budowy nowych budynków mieszkaniowych (tj. w nowych lokalizacjach).

Na analizowanym obszarze spodziewać się można wprowadzania zmian o charakterze porządkowym i usprawniającym/doskonającym dotychczasowy sposób zagospodarowania terenu; wyrazem tego trendu jest np. dążenie do wprowadzenia zapisów usprawniających kwestie dojazdu do obiektów mieszkaniowych, a także trend związany z wprowadzeniem ustaleń w zakresie rozwoju i uporządkowania funkcji rekreacyjnej.

Powolne zmiany zachodzą w strukturze użytkowania terenów. Oczekiwać można zmniejszenia udziału przestrzeni niezabudowanej wskutek ekspansji zabudowy. Prawdziwym zagrożeniem byłaby urbanizacja chaotyczna, powodująca nie tylko niepożądane skutki ekologiczne, ale także funkcjonalne. Sterowanie tymi procesami jest ważnym zadaniem gminnej polityki zagospodarowania przestrzennego.

Komponentami szczególnie narażonymi na negatywne zmiany są: wody podziemne, wody powierzchniowe, przyroda ożywiona (flora, fauna), krajobraz, a także gleba i powietrze atmosferyczne. Wymienione komponenty środowiska są szczególnie wrażliwe na degradację, a ich ewentualna regeneracja jest długotrwała. Szczególnie wrażliwe na antropopresję są wody podziemne, które na analizowanym terenie w wielu miejscach występują płytko, są hydraulicznie połączone z głębszymi poziomami wodonośnymi oraz z wodami powierzchniowymi. Przede wszystkim jednak nie są one dostatecznie zabezpieczone przed oddziaływaniami z powierzchni ziemi. Wody te są silnie narażone na przenikanie (wraz z wodami opadowymi) zanieczyszczeń obszarowych takich, jak np. wycieki z pojazdów, nawozy i środki ochrony roślin. Wobec powyższego, wysoce pożądanym jest infrastrukturalne zabezpieczenie przed migracją zanieczyszczeń do środowiska gruntowo – wodnego.

W rejonie analizowanego terenu małą odpornością na oddziaływanie antropogeniczne charakteryzują się również obszary w rejonie cieków wodnych oraz tereny zieleni. W dolinach cieków wody gruntowe wraz z wodami powierzchniowymi i istniejącą roślinnością tworzą ściśle powiązany i bardzo wrażliwy na degradację zespół. Zaburzenie funkcjonowania choćby jednego z tych elementów powoduje natychmiastowe niekorzystne zmiany w pozostałych. Z tego względu doliny i obniżenia powinny podlegać szczególnej ochronie. Szkodliwe dla funkcjonowania dolin są przede wszystkim: zasklepienie powierzchni gruntu oraz rolnictwo – stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do likwidacji jego zanieczyszczenia wystarczy likwidacja źródła emisji substancji zanieczyszczających. W tym aspekcie trzeba wskazać na to, że głównym źródłem zanieczyszczeń mających wpływ na jakość życia mieszkańców jest tzw. „niska emisja”, której źródłem są indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch samochodów (okresowo także emisja związana z pracami rolnymi).

VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest odniesienie ustaleń ocenianego dokumentu do polityki ochrony środowiska oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także - o ile jest to możliwe - do ryzyka wystąpienia bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko może jedynie w zgeneralizowany i uogólniony sposób rozważać korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji dokumentu strategicznego bądź odstąpienia od tejże realizacji. Miejscem na szczegółową analizę są generalnie postępowania administracyjne dotyczące poszczególnych przedsięwzięć. W tym kontekście przedstawiono ocenę oddziaływania projektu Strategii w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska (mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, tj. objętych potencjalnym oddziaływaniem skutków wejścia w życie ocenianego dokumentu). Należy pamiętać, że poziom szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do poziomu szczegółowości ocenianego dokumentu.

Charakter prawny Strategii powoduje, że co do zasady skutki jej realizacji będą miały charakter długoterminowy. Oddziaływania te będą się kumulowały z oddziaływaniami będącymi skutkiem wdrażania innych dokumentów strategicznych, np. planu gospodarowania wodami, polityki ekologicznej państwa, programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony środowiska przed hałasem, planów zadań ochronnych obszaru Natura 2000, a także innych planów, programów i przepisów mających znaczenie dla ochrony środowiska. Oznacza to, że brak uwzględnienia jakiegoś aspektu w Strategii nie oznacza, że jest on całkowicie pomijany w uwarunkowaniach zarządzania ochroną środowiska na danym terenie.

Przedstawiona w dalszej części rozdziału analiza w zakresie oddziaływania na środowisko bazuje na założeniu, że stosowanie zapisów Strategii będzie się odbywać równoległe do wdrażania ustaleń ww. dokumentów strategicznych i aktów prawnych. Ich powiązanie oraz równoległe i równorzędne stosowanie pozwoli na zachowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W tym kontekście w sposób szczególny trzeba uwzględnić gminne i powiatowe programy ochrony środowiska, dokumenty z zakresu planowania przestrzennego, PGW, programy ochrony powietrza, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.

Analizując przewidywane oddziaływania związane z wdrażaniem ustaleń Strategii, należy oddzielić sferę intencji od faktycznych skutków. Ostatecznie kwestia oddziaływań środowiskowych będzie rozstrzygana na etapie praktycznego zastosowania przepisów o budownictwie, ochronie środowiska, gospodarce wodnej i in.

Załącznikiem nr 2 do prognozy jest tabela przedstawiająca potencjalne oddziaływania skutków realizacji celów strategicznych i priorytetów rozwoju ocenianej Strategii na poszczególne komponenty środowiska.

Załącznik nr 3 zawiera tabelę ze środowiskową oceną projektów zintegrowanych (służących realizacji celu nr 3 projektu Strategii).

VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Ustalenia Strategii są zdecydowanie korzystne dla ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na kierunki działań i priorytety rozwoju przypisane do celu strategicznego nr 5 („Zrównoważony rozwój i zachowany potencjał przyrodniczy”). Są to zarówno oddziaływania bezpośrednie (5.1.3. *Zwiększenie zdolności retencyjnych obszaru KOF oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wody* oraz 5.1.6. *Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym rozwój systemu kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków, w szczególności w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich*), jak i pośrednie i wtórne - będące skutkiem ograniczenia emisji do powietrza atmosferycznego wskutek zmniejszenia zapotrzebowania na energię ze źródeł konwencjonalnych. Zmniejszenie zapotrzebowania na energię ze źródeł konwencjonalnych będzie pośrednio sprzyjało ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i związanej z tym depozycji zanieczyszczeń na powierzchnię gruntu. Innym rodzajem korzystnego oddziaływania pośredniego i wtórnego będzie zachowanie dbałości o środowisko kulturowe i o edukację - bowiem może się to przyczynić do zwiększenia stopnia uwrażliwienia społeczeństwa na kwestie związane z dbałością o środowisko naturalne.

Żaden z zapisów Strategii i Komponentu ZIT nie zawiera ustaleń mogących znacząco negatywnie oddziaływać na wody powierzchniowe i podziemne (w tym - na ekosystemy pozostające w dynamicznej relacji ze środowiskiem wodnym). Oceniany dokument z całą pewnością nie zawiera ustaleń kolidujących z prawnie ustanowionymi zasadami ochrony zbiorników wód śródlądowych i ujęć wód powierzchniowych i podziemnych.

Projekt Strategii nie zawiera takich ustaleń, które mogłyby wpłynąć na zwiększenie ryzyka występowania powodzi lub podtopień oraz na zwiększenie dotkliwości takich zjawisk.

Mając na uwadze powyższe, w pełni uprawnione jest postawienie wniosku, że przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować negatywnego oddziaływania na środowisko wodne oraz nie będzie kolidować z polityką ochrony wód. Nie stwierdzono ryzyka kolizji ocenianego dokumentu z celami środowiskowymi wynikającymi z dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej) - co oznacza również brak kolizji z ustaleniami Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń mogących zagrozić realizacji tych celów.

Przedstawione w niniejszym podrozdziale tezy oparte są na założeniu, że na etapie planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zapewniony prawnie obowiązujący sposób dbałości o wymagania ochrony środowiska. Może to być zweryfikowane przede wszystkim na etapie postępowań administracyjnych (w tym w szczególności w ramach tych postępowań, którym towarzyszy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko) powiązanych z merytoryczną środowiskową oceną konkretnego działania lub przedsięwzięcia. Natomiast ustalenia analizowanego Strategii z pewnością sprzyjają zachowaniu odpowiedniego poziomu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych

Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń generujących negatywne oddziaływanie na klimat. Korzystne dla klimatu są ustalenia wynikające z ustaleń skutkujących zmniejszeniem energochłonności (i związanej z tym emisji gazów cieplarnianych) oraz wsparciem rozwoju systemu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ustalenia Strategii będą sprzyjać wyzwaniom wynikającym z konieczności adaptacji do zmian klimatycznych, bowiem jej uwzględniają m.in. poprawę stanu infrastruktury narażonej na skutki zmian klimatu. Bardzo istotne są również ustalenia ukierunkowane na poprawę warunków życia ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku senioralnym i osób z niepełnosprawnością - te grupy społeczne są najbardziej narażone na skutki zmian klimatu (np. fale upałów). Ponadto, projekt Strategii nie wyklucza wsparcia dla rozwiązań umożliwiających retencjonowanie wód opadowych i roztopowych oraz możliwości realizacji różnorodnych form zieleni (mającej korzystne znaczenie w zakresie wpływu na mikroklimat oraz w kontekście adaptacji środowiska do dynamicznych warunków pogodowych wyrażających się w krótkotrwałych nawalnych opadach atmosferycznych oraz długich okresach bezopadowych).

Warto zaznaczyć, że aspekty związane z adaptacją do zmian klimatycznych należy brać pod uwagę nie tylko na szczeblu strategicznym; przede wszystkim należy nadać im dużą wagę przy projektowaniu konkretnych działań inwestycyjnych. Chodzi tu m.in. o konieczność ochrony i zwiększania retencji naturalnej (która jest ograniczana np. w wyniku nowej zabudowy związanej z zasklepieniem powierzchni terenu) oraz praktyczne zastosowanie działań infrastrukturalnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni (stawy retencyjne, powierzchnie biologicznie czynne, skrzynki rozsączające, ukształtowanie terenu w sposób spowalniający odpływ wód opadowych, itd.). Przede wszystkim należy zapewnić ochronę istniejących elementów środowiska sprzyjających zachowaniu naturalnej retencji wodnej w środowisku. Ponadto, możliwe jest zastosowanie specjalnych rozwiązań technicznych i nietechnicznych ograniczających nadmierny i sztucznie przyspieszony odpływ wód opadowych.

W kontekście zmian klimatycznych warto też podkreślić ustalenia dokumentów strategicznych, które mówią o konieczności tworzenia warunków technicznych i ekonomicznych powodujących zmianę nośników energii na mniej uciążliwe dla środowiska. W Strategii uwzględniono rozwój zaopatrzenia w energię ze źródeł odnawialnych.

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze

Omawiając oddziaływanie Strategii na środowisko przyrodnicze należy podkreślić, że projektu tego dokumentu i wykonanej dla niego prognozy OOS nie można analizować w oderwaniu od obowiązujących przepisów o ochronie przyrody i o lasach. Należy też uwzględnić wynikające z przepisów przypisanie poszczególnych kompetencji do różnych

organów administracji; w przypadku ochrony przyrody, kompetencje te przypisane są m.in. regionalnym dyrektorom ochrony środowiska, starostom, dyrektorom regionalnych dyrekcji lasów państwowych, radom miast i gmin oraz wójtom, burmistrzom i prezydentom.

W Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z wymaganiami ochrony przyrody oraz z zakazami i zasadami ustanowionymi w odniesieniu do obszarowych form ochrony przyrody. Podkreśla się, że dla przyrodniczych obszarów chronionych stosowne zakazy i zasady zostały omówione w aktach prawnych dotyczących zarządzania ochroną w poszczególnych obszarach (zob. r. V.7). Na podstawie ustaleń wynikających z treści ocenianej Strategii nie da się przyjąć racjonalnie uzasadnionego stanowiska, że jej ustalenia mogą intencjonalnie kolidować z tymi przepisami. Z całą pewnością założenia projektu Strategii nie będą naruszać obowiązujących zakazów i niezasadnym byłoby zakładanie, że dokonane ustalenia strategiczne mogłyby być nielegalne (tj. kolidować z ww. zakazami i zasadami). Powyższe ustalenia można zobrazować trzema przykładami²¹:

1. Projekt ZIT pn. „Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego „Geopark Tetrapoda i Skamieniałych Wydm” w Gminie Zagnańsk”²² prawdopodobnie będzie realizowany na terenie rezerwatu przyrody „Zachełmie” (choć nie jest to ustalenie wynikające z Strategii, lecz jedynie robocze założenie). Plan ochrony²³ tego rezerwatu wskazuje, że *„Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ze względów społecznych, naukowych i dydaktycznych terenu kamieniołomu Zachełmie ze stanowiskiem paleontologicznym najstarszych na świecie tropów czworonogów wraz z formami tektonicznymi, skałami i minerałami oraz całym bogactwem roślin, grzybów i zwierząt”*. W planie tym RDOŚ wskazuje, że zagrożeniem dla rezerwatu jest m.in. *„Wpływ turystycznego i edukacyjnego użytkowania rezerwatu na ekosystemy, florę i faunę oraz tropy Tetrapoda”* oraz *„Degradacja zbiorowisk roślinnych i przyrody nieożywionej w wyniku niekontrolowanej penetracji wnętrza rezerwatu przez ludzi”*, a sposobami eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń jest m.in. *„wykonanie infrastruktury zabezpieczającej i porządkującej ruch turystyczny”, „wytyczenie szlaków turystycznych”, „przeciwdziałanie oddalaniu się zwiedzających ze szlaków turystycznych i dróg, poprzez wytyczenie ścieżek i wykonanie barierek”* oraz *„podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców”* i *„edukację społeczeństwa”*. W ww. planie RDOŚ określił działania ochronne, m.in. ustawianie barierek, wykonanie ogrodzeń, budowę „geomuzem” oraz „wstawienie tablicy informacyjnej”. Nie ma wątpliwości, że zakres ingerencji wynikającej z ww. planu jest szerzej zakrojony i skonkretyzowany niż wskazuje na to opis

²¹ przykłady te odzwierciedlają obawy RDOŚ w Kielcach wyrażone w piśmie z dnia 25 sierpnia 2023 r. (znak: WOO-III.410.3.23.2023.MK.2).

²² Zgodnie z tab. nr 2 w rozdziale II.2, *„W ramach projektu zakłada się zagospodarowanie terenu poprzez wykonanie m.in. nasadzenia nowej roślinności, budowę małej infrastruktury: ławek i koszy. W ramach planowanych działań zostanie wybudowana ścieżka edukacyjna, wzdłuż której zamontowane zostaną tablice edukacyjne. Projekt przewiduje montaż iluminacji świetlnej, budowę schodów i tarasu widokowego”*.

²³ Zarządzenie nr 2/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Zachełmie”

- przedmiotowego projektu ZIT. Z całą pewnością analizowany projekt ZIT wpisuje się w ustalenia planu ochrony i wspiera realizację ustalonych w nim zasad ochrony.
2. Projekt ZIT pn. „Wzmocnienie potencjału turystycznego Amfiteatru Kadzielnia” dotyczy terenu, który znajduje się w odległości 100 m rezerwatu przyrody „Kadzielnia”. Celem ochrony ww. rezerwatu jest ²⁴ „zachowanie grupy skał wapiennych o malowniczym ukształtowaniu, z żyłami kalcytu i stanowiskiem rzadkich roślin, a szczególnie ze względu na niezwykle cenne znaleziska paleontologiczne”. Dla rezerwatu nie ustalono planu ochrony ani nie wyznaczono otuliny. Nie ma najmniejszej merytorycznej podstawy do przyjęcia, że analizowany projekt ZIT może zagrozić celowi ochrony przedmiotowego rezerwatu.
 3. Projekt ZIT pn. „Budowa wieży widokowej wraz ze ścieżką rowerową jako wsparcie zrównoważonej turystyki gminy Daleszyce” obejmuje m.in. budowę ścieżki rowerowej, która „przebiegać będzie przez tereny o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, m. in. obszary Natura 2000 Lasów Cisowsko-Orłowińskich”. Jak widać, lokalizacja tego projektu w żaden sposób nie została dokładnie ustalona - a ma to kluczowe znaczenie wobec faktu, że obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040 ma powierzchnię obejmującą aż 10 406,87 ha. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040 wskazuje zróżnicowane działania ochronne o konkretnie ustalonych lokalizacjach (w tym - działania fizycznie ingerujące w środowisko, np. budowa zastawek czy przesłon hydroizolacyjnych), jednak w związku z brakiem informacji o lokalizacji ww. ścieżki - nie da się ustalić czy jej przebieg obejmuje działki objęte działaniami ochronnymi wskazanymi w ww. planie.

Oceniany projekt Strategii nie będzie generował negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpłynie też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody²⁵. Nie ma również podstaw do przyjęcia, by ustalenia Strategii mogły zakłócić funkcjonalność korytarzy ekologicznych (w tym: Południowo-Centralnego Korytarza Ekologicznego: Dolina Nidy KPdC-4C oraz Góry Świętokrzyskie i Dolina Wisły KPdC-3B).

Potencjalne ryzyko negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze wiąże się wyłącznie z projektami polegającymi na budowie, rozbudowie i przebudowie obiektów budowlanych oraz budowie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. W ocenianym dokumencie zawarto zapisy dot. m.in. budowy ścieżek rowerowych i obiektów małej infrastruktury oraz modernizacji/rewitalizacji istniejących obiektów. Przedsięwzięcia tego typu mogą np.:

²⁴ zgodnie z §2 zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 20 września 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody Kadzielnia

²⁵ zob. przypis 16-17 na str. 54

- a) ingerować w tereny dotychczas nie poddane bezpośredniej presji antropogenicznej (np. tereny quasi-naturalne, tereny leśne), co może zakłócać możliwość korzystania (w tym: migracji, spoczynku, żerowania i in.) gatunków zwierząt z tych terenów;
- b) kolidować z miejscem występowania chronionych siedlisk przyrodniczych lub siedlisk chronionych gatunków;

Mając na uwadze powyższe, niezbędnym działaniem poprzedzającym realizację ww. projektów jest rozpoznanie walorów przyrodniczych oraz realizacja tych projektów w poszanowaniu dla zidentyfikowanych ekosystemów (w tym: z zachowaniem zasady DNSH, o której mowa w rozdziale II.1).

Jeżeli zostaną zachowane przepisy dot. ochrony wód i przyrody (a nie ma żadnej racjonalnej podstawy, by zakładać inny scenariusz), to tego typu przedsięwzięcia będą zaprojektowane w sposób uwzględniający wymagania dot. chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków. Obowiązujące przepisy dają gwarancję na to, że te warunki zostaną zachowane.

Analizując ww. zagadnienia, trzeba zwrócić uwagę na następujące aspekty:

1. Strategia nie wskazuje dokładnej lokalizacji ani zakresu (opisu, charakterystyki) projektów (jedynie w pojedynczych przypadkach przybliżono miejsce ich realizacji). Nie wiadomo także, które z nich (i w jakim zakresie) mogą ingerować w środowisko przyrodnicze.
2. Przedsięwzięcia infrastrukturalne będą musiały spełniać aktualne wymagania ochrony środowiska (w tym - wymagania wynikające z przepisów o ochronie gatunków i z przepisów dotyczących obszarowych i punktowych form ochrony przyrody) - oznacza to, że co do zasady zostanie podwyższony poziom ochrony środowiska. Będzie to pozytywnym skutkiem zastosowania obowiązujących przepisów dotyczących:
 - 1) oczyszczania wód opadowych (obowiązek ujęcia i oczyszczenia),
 - 2) ochrony akustycznej (obowiązek uwzględnienia terenów podlegających ochronie akustycznej i zastosowanie rozwiązań ukierunkowanych na zachowanie tej ochrony),
 - 3) ochrony gatunkowej zwierząt (np. poprzez rozwiązania ograniczające lub uniemożliwiające wejście zwierząt na drogę, np. przepusty i ogrodzenia),
 - 4) celów ochrony w obszarowych formach ochrony przyrody oraz zasad i zakazów obowiązujących w odniesieniu do tych obszarów chronionych.

Mając na powyższe, uprawnione jest twierdzenie że projekt Strategii nie będzie generował znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze (choć jednocześnie trzeba stwierdzić, że oddziaływania negatywne mogą się pojawić, jednak Strategia nie daje podstaw do ich dokładnego zlokalizowania oraz do stwierdzenia, że mogą mieć one charakter znaczący). Z całą pewnością wykluczone jest ryzyko negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszarów chronionych. Oczywiście możliwe są niewielkie oddziaływania na etapie realizacji przedsięwzięć (np. konieczność zajęcia terenu w celu utworzenia obiektu), niemniej takie aspekty powinny być przeanalizowane na etapie wydawania zgody na realizację przedsięwzięć - a na poziomie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko takie

zagadnienia są niemożliwe do przeanalizowania w sposób który byłby racjonalny i mógłby prowadzić do udoskonalenia treści (lub zasad wdrażania) ocenianego dokumentu. Nie ma też uprawnionej (i racjonalnej) podstawy do przyjęcia, że możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań o charakterze znaczącym.

W projekcie Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z prawnie określonymi wymaganiami ochrony przyrody (w tym - z zasadami ochrony w obszarach objętych ochroną). Ustalenia ocenianego dokumentu nie generują znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpływają też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Żaden z projektów Strategii nie będzie wpływał na funkcjonalność korytarzy ekologicznych.

W odniesieniu do ochrony gatunkowej zwierząt, roślin i grzybów stwierdza się, że ustalenia Strategii (w tym - opisy i założenia projektów ZIT) z całą pewnością nie dają podstawy do stwierdzenia ryzyka naruszenia zasad ww. ochrony. Nie miałyby uzasadnienia teza, że Strategia zawiera ustalenia zakładające naruszenie tych zasad. Oczywiście w praktyce może być tak, że na etapie przygotowania lub realizacji projektów ZIT zostanie zidentyfikowane takie ryzyko - wówczas konieczne będzie ustalenie alternatywnego sposobu realizacji projektu, a w przypadku braku takiego wariantu (niekolidującego z zasadami ochrony gatunkowej) - konieczne będzie uzyskanie zezwolenia Generalnego lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w trybie art. 56 ustawy o ochronie przyrody.

Podsumowując: mając na uwadze charakter i stopień szczegółowości ocenianego dokumentu - stwierdza się brak prawnej, merytorycznej i systemowej podstawy do przyjęcia, że ustalenia Strategii mogłyby:

- 1) zakładać intencjonalne naruszenie przepisów o ochronie przyrody,
- 2) pogorszyć stan chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym stan gatunków, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000,
- 3) pogorszyć spójność sieci Natura 2000, integralność obszarów Natura 2000 i łączność ekologiczną pomiędzy prawnie ustanowionymi formami obszarowej ochrony przyrody,
- 4) kolidować z zapisami planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
- 5) powodować znaczące negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000,
- 6) prowadzić do naruszenia zakazów obowiązujących w rezerwach przyrody, parkach narodowych, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu oraz warunków ochrony użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz pomników przyrody.

Wobec powyższego uznaje się, że proponowane zapisy Strategii wpisują się w regionalne i ogólnopolskie dokumenty określające zasady polityki ochrony środowiska przyrodniczego (i z całą pewnością z nimi nie kolidują).

VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi

Ustalenia ocenianego dokumentu zapewniają wysoki poziom dbałości o jakość życia mieszkańców. Wyraża się to w szczególności w ustaleniach dotyczących zagadnień społecznych i gospodarczych w takich obszarach, jak: transport publiczny, kultura, turystyka oraz termomodernizacja i doposażenie obiektów służących społeczeństwu.

Oczywistym jest, że ustalenia Strategii, podobnie jak i wszelkie inne przepisy, nie są w stanie zagwarantować, że oddziaływania antropogeniczne nie będą uciążliwe dla mieszkańców. Ostatecznie kluczowym aspektem pozostaje przestrzeganie obowiązujących przepisów - i tutaj duże znaczenie ma sposób przeprowadzania kontroli spełniania przepisów o ochronie środowiska przez odpowiednie organy administracji publicznej. Naprzeciw ewentualnym problemom związanym z uciążliwościami wychodzą m.in. ustalenia kodeksu cywilnego, które ogólnie mówią o działaniach „zakłócających korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę”.

Należy mieć również na uwadze fakt istnienia uprawnień mieszkańców w kwestii ochrony swojego interesu prawnego, które nie kończą się na etapie postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji zezwalających na realizację przedsięwzięcia. Oprócz możliwości przeprowadzenia kontroli przez odpowiednie organy administracji publicznej (np. wojewódzki inspektorat ochrony środowiska) równie duże znaczenie mają uprawnienia wynikające z kodeksu cywilnego. Warto zwrócić uwagę na fakt, że według art. 144 kodeksu cywilnego, „właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych”. Chodzi tu o aktywne zachowanie lub działanie, które jest podejmowane w ramach wykonywania przysługującego sąsiadowi prawa, równocześnie oddziałujące na sferę cudzego (sąsiedniego) prawa własności. Ustawodawca zakazuje działań (oddziaływanie), których skutkiem jest zakłócanie cudzego prawa. Oddziaływanie objęte normą art. 144 kodeksu cywilnego bywają definiowane jako „immisje pośrednie”, tj. uboczny, choć kłopotliwy dla sąsiadów, skutek działania właściciela. Nie stanowią one zamierzonego oddziaływania na nieruchomości sąsiednie. Oddziaływanie takie jak hałas, drgania, wstrząsy, emisje gazów i pyłów są immisjami pośrednimi. Jeżeli jednak na etapie funkcjonowania inwestycji okaże się, że użytkowanie przedsięwzięć wykracza ponad przeciętną miarę i powoduje istotne negatywne oddziaływania na sąsiednich nieruchomościach, mieszkańcom będą przysługiwały prawa wzywające inwestora do zaprzestania zakłócania ponad przeciętną miarę. Uprawnienia to dotyczy także sytuacji, w której dla danej inwestycji wydano decyzje zezwalające na jej powstanie w ramach których badano m.in. wpływ na środowisko.

VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja niektórych ustaleń wynikających z projektu Strategii - związanych z wykonywaniem prac budowlanych - może doprowadzić do czasowego lub trwałego zajęcia powierzchni ziemi, w szczególności w związku z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych,

co spowoduje w pierwszej kolejności pogorszenie warunków glebowych w miejscu realizacji inwestycji. Żaden z projektów ZIT nie zakłada naruszenia zasad ochrony powierzchni ziemi, w tym gleb i rzeźby terenu.

Nie ma podstaw do przyjęcia, że oddziaływania te mogą mieć charakter znaczący (tzn. Strategia nie zawiera ustaleń wskazujących na to, że ewentualne negatywne oddziaływania będą miały charakter znaczący). Odpowiednie rozwiązania w zakresie wyeliminowania, ograniczania i kompensowania potencjalnych negatywnych oddziaływań można zastosować na etapie rozstrzygnięć administracyjnych oraz formułowania warunków realizacji przedsięwzięcia (ramy tych rozwiązań zostały przedstawione w rozdziale IX).

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować znaczących niekorzystnych oddziaływań na powierzchnię ziemi, ponieważ projekt Strategii nie zawiera ustaleń kolidujących z wymaganiami ochrony powierzchni ziemi.

VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury

Analizowany projekt Strategii uwzględnia walory kulturowe i turystyczne KOF, a w ślad za tym formułuje ustalenia ukierunkowane na ochronę (i promocję) tych walorów. Strategia nie zawiera ustaleń, które mogłyby generować negatywne oddziaływania na ten komponent środowiska. Oczywiście istnieje ryzyko, że niektóre obiekty mogą być subiektywnie odczuwane jako zaburzenie estetyki krajobrazu (np. obiekty małej architektury, tablice informacyjne, sposób wykonania elewacji i in.), niemniej z całą pewnością nie będą to oddziaływania o skali większej niż punktowa. Ponadto zakłada się, że ochrona krajobrazu i dóbr kultury będzie zapewniona dzięki stosownym aktom prawnym z zakresu zagospodarowania przestrzennego (plany zagospodarowania przestrzennego, audyt krajobrazowy²⁶, uchwała krajobrazowa²⁷) oraz ochrony przyrody (w szczególności akty prawne dot. obszaru chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych). Oceniany projekt Strategii (i wynikające z niego projekty ZIT) nie zawierają ustaleń zakładających intencjonalne i obiektywne naruszenie przepisów polegające na pogorszeniu prawnie ustalonych warunków ochrony krajobrazu i dóbr kultury.

VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny

Odpowiednią ochronę akustyczną powinny zapewnić przede wszystkim przepisy o ochronie przed hałasem (i ich stosowanie), które dają szeroki katalog narzędzi możliwych do zastosowania w celu zapewnienia odpowiedniego stanu środowiska. Ponadto, należy pamiętać o obowiązywaniu przepisów mówiących o konieczności zachowania (za wyjątkiem wyłączeń wskazanych w ustawie) standardów jakości środowiska poza granicami terenu, do której podmiot emitujący zanieczyszczenia (i/lub hałas) posiada tytuł prawny oraz nakaz

²⁶ <https://www.gov.pl/web/kultura/audyt-krajobrazowy>

²⁷ <https://www.gov.pl/web/kultura/uchwala-krajobrazowa>

stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych zapewniających zachowanie standardów jakości środowiska.

Analizowany projekt Strategii nie zawiera ustaleń, które mogłyby pogarszać stan powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego. Są w nim za to zawarte cele, kierunki i projekty ukierunkowane na poprawę warunków ochrony tych komponentów środowiska:

- 1) ustalenia związane z transportem publicznym oraz rowerowym przyczynią się do ograniczenia postępującego wzrostu ruchu samochodowego będącego źródłem emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych i hałasu;
- 2) ustalenia związane z termomodernizacją i wzrostem wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej) przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych będących skutkiem spalania paliw kopalnych;
- 3) modernizacja infrastruktury drogowej będzie uwzględniała aktualne przepisy o ochronie akustycznej, co powinno poprawić warunki życia ludzi na terenach podlegających tej ochronie.

VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi

Oddziaływań środowiskowych związanych z wdrażaniem Strategii nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Ustalenia ocenianego dokumentu będą wdrażane równoległe z działaniami prośrodowiskowymi wynikającymi w szczególności z:

- 1) Polityki Ekologicznej Państwa 2030 oraz programów ochrony środowiska,
- 2) gminnych, powiatowych i wojewódzkich strategii rozwoju,
- 3) gminnych dokumentów określających zasady planowania przestrzennego,
- 4) planu gospodarowania wodami i planu zarządzania ryzykiem powodziowym,
- 5) Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
- 6) Planu przeciwdziałania skutkom suszy i Programu przeciwdziałania niedoborowi wody,
- 7) Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;
- 8) prawnych zasad ochrony przyrody w obszarach chronionych.

Większość z tych dokumentów poddano SOOŚ i każdy z nich zawiera ustalenia ukierunkowane na politykę zrównoważonego rozwoju, przy czym wymienione powyżej polityki, plany i programy największy ciężar kładą właśnie na kwestie związane z szeroko rozumianą ochroną środowiska, zagospodarowaniem przestrzennym i gospodarką wodną.

Obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku. PMS (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględnia wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan. Najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy drogach i liniach kolejowych o największym natężeniu ruchu) oraz emisją

zanieczyszczeń do powietrza (ale jedynie w odniesieniu do przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Skumulowane oddziaływania generowane przez planowane przedsięwzięcia mogą odnosić się do poszczególnych komponentów środowiska i mogą się wyrażać w pozytywnych lub negatywnych skutkach w środowisku. Charakter, skala i intensywność oddziaływania zależą od koncentracji inwestycji (np. w obrębie cieku lub obszaru chronionego), rodzaju i wielkości przedsięwzięć oraz wrażliwości poszczególnych komponentów środowiska. Niektóre oddziaływania skumulowane mogą wystąpić na etapie realizacji inwestycji (np. emisja zawiesiny i tymczasowe pogorszenie warunków siedliskowych ichtiofauny) lub na etapie funkcjonowania/eksploatacji przedsięwzięć (np. wpływ na ciągłość biologiczną, wpływ na reżim hydrologiczny i ekosystem).

VII.9. Oddziaływanie transgraniczne

Oceniany projekt Strategii nie będzie generował oddziaływania wykraczającego poza granice Polski, w związku z czym nie ma potrzeby przeprowadzania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Przyjęcie Strategii może stanowić jeden z ważnych kroków w kierunku wdrażania regionalnej i krajowej polityki ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu. Odstąpienie od przyjęcia Strategii byłoby zatem utratą szansy na opracowanie narzędzia sprzyjającego wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania ocenianego dokumentu.

Najbardziej istotnym elementem pozostanie jednak praktyczna realizacja ustaleń Strategii, a zatem pozytywna ocena analizowanego dokumentu jest w zasadzie uwarunkowana założeniem, że na etapie indywidualnego planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zachowany wysoki poziom ochrony środowiska uwzględniający zasady wynikające z Strategii.

VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Przez pojęcie rozwiązania alternatywnego należy rozumieć opcję podejmowania innych działań niż pierwotnie planowane, np. o innym charakterze czy skali, ale zapewniających osiągnięcie pierwotnego nadrzędnego celu lub osiągania założonych poziomów wskaźników rezultatu, ale też opcję nie podejmowania danego działania lub nawet modyfikacji celu. Analiza alternatywnych rozwiązań może być, zatem prowadzona w odniesieniu do:

- alternatywnych sposobów osiągania celów,
- alternatywnych lokalizacji dla zamierzeń niezbędnych dla osiągania celów,
- alternatywnej skali przedsięwzięcia i sposobów jego realizacji oraz eksploatacji.

Możliwości analityczne w powyższych kwestiach są determinowane stopniem szczegółowości dokumentu poddawanego ocenie. Jeżeli w analizowanym dokumencie nie określa się precyzyjnie ani lokalizacji, ani skali, ani listy przewidywanych do realizacji konkretnych projektów stanowiących wyraz realizacji Strategii, to analiza alternatyw sprowadzać się może jedynie do przeglądu planowanych kierunków działań oraz instrumentów realizacyjnych, w kontekście ich skutków środowiskowych.

Możliwość formułowania rozwiązań alternatywnych w najmniejszym stopniu może odnosić się do poziomu wizji, misji oraz celów strategicznych i operacyjnych. Kwestia ich doboru jest domeną organów władzy publicznej, która w demokratycznym społeczeństwie dysponuje mandatem prawnym do ich określania. Prognoza oddziaływania na środowisko może w takich wypadkach pełnić funkcję polegającą przede wszystkim na identyfikacji skutków środowiskowych tak sformułowanych celów i na wskazywaniu tych obszarów, gdzie skutki te wydają się być nieakceptowalne z punktu widzenia celów ochrony środowiska.

Należy zauważyć, że dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że wpływ realizacji planów i programów jest uwzględniony podczas przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Tekst dyrektywy nie precyzuje, co rozumie się pod pojęciem *rozsądnego rozwiązania alternatywnego* wobec planu lub programu: czy chodzi o alternatywne plany lub programy, czy o alternatywne rozwiązania w ramach planu lub programu (natomiast art. 51 ust. 2 pkt 3b UOOŚ jasno określa, że w prognozie przedstawia się rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie). W praktyce różne rozwiązania alternatywne w ramach danego planu na ogół będą podlegały ocenie (np. różne sposoby zagospodarowania obszaru w ramach np. planu zagospodarowania przestrzennego). Alternatywne rozwiązanie może zatem stanowić inny sposób osiągnięcia celów planu lub programu.

Ustalenia omawianego projektu Strategii nie prowadzą do wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko. Strategiczny charakter dokumentu nie pozwala na skonkretyzowane i precyzyjne określenie działań alternatywnych dla jego celów

strategicznych. Strategia sama w sobie również nie przedstawia alternatywnych propozycji. Analiza alternatyw jest de facto prowadzona jedynie na etapie opracowywania projektów inwestycyjnych, studiów wykonalności i postępowań administracyjnych, w ramach których prowadzi się analizę zgodności z przepisami (m.in. z zakresu ochrony środowiska).

Skutki środowiskowe podejmowanych działań inwestycyjnych silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważać warianty alternatywne kierując się w miarę możliwości tym, by wybrać wariant najbardziej korzystny dla środowiska. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważać: warianty lokalizacyjne, warianty konstrukcyjne, techniczne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia. Oceniany projekt Strategii nie wskazuje lokalizacji i wielkości wspieranych przedsięwzięć. To z kolei uniemożliwia przeprowadzenie analizy ich możliwych racjonalnych wariantów alternatywnych konkretnych działań, których nazwy są podane w treści Strategii.

IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Realizacja ustaleń ocenianego projektu Strategii nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zgodnie z przedstawionymi wcześniej tezami, realizacja celów strategicznych może skutkować zwiększeniem poziomu ochrony środowiska - zwłaszcza w kontekście oddziaływania kumulującego się z wdrażaniem dokumentów strategicznych z dziedziny ochrony środowiska. Warto podkreślić, że korzystny charakter ocenianego dokumentu przyniesie oczekiwane rezultaty jedynie wtedy, gdy jego ustalenia będą prawidłowo stosowane w rzeczywistości.

Rekomenduje się uwzględnienie następujących propozycji dotyczących minimalizowania wpływu na środowisko:

1. Na etapie wdrażania ustaleń Strategii i tworzenia projektów budowlanych, należy nadać wysoki priorytet kwestii zachowania i rozwoju zróżnicowanych form zieleni, uwzględniającej zmienność sezonową, uwarunkowania infrastrukturalne i przestrzenne oraz funkcjonalne (zieleń ozdobna / zieleń izolacyjna / zieleń funkcjonalna). Koniecznym jest nadanie najwyższej wagi kwestiom związanym z ochroną siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków oraz aspektom dotyczącym ochrony krajobrazu.
2. Zasadnym jest zapewnienie w projektach budowlanych rozwiązań z zakresu retencjonowania wód opadowych i roztopowych (z uwzględnieniem konieczności ich oczyszczenia przed wprowadzeniem do środowiska, o ile będzie to uzasadnione).
3. Na etapie postępowań administracyjnych związanych z wydaniem pozwoleń na budowę i innych decyzji administracyjnych zezwalających na realizację i funkcjonowanie przedsięwzięć, należy nadać wysoki priorytet kwestiom dotyczącym badania zgodności projektów przedsięwzięć z przepisami o ochronie środowiska oraz o warunkach technicznych w budownictwie. Analogiczna rekomendacja dotyczy rozpatrywania zgłoszeń budowlanych (dokonywanych w trybie ustawy Prawo budowlane) oraz zgłoszeń instalacji (dokonywanych w trybie ustawy Prawo ochrony środowiska).
4. Na etapie przeglądów aktualności studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (cyklicznie przeprowadzanych w trybie art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) należy uwzględniać ewentualne zgłoszenia dot. konfliktów środowiskowych, aktualne dane dot. ryzyka występowania suszy i powodzi, wytyczne dotyczące adaptacji do zmian klimatu oraz doświadczenia będące wynikiem obserwacji praktycznego stosowania ustaleń dokumentów strategicznych.

Konsekwencją zastosowania powyższych rekomendacji będzie zapewnienie wysokiego poziomu dbałości o ochronę środowiska oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Nie przewiduje się żadnych negatywnych konsekwencji w związku z wdrożeniem powyższych zaleceń.

Warto wspomnieć, że oczywistym rozwiązaniem eliminującym oraz minimalizującym potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko jest obowiązek przestrzegania przepisów o ochronie środowiska (w tym: przepisów o ochronie gatunkowej oraz zakazów obowiązujących w obszarowych formach ochrony przyrody), gospodarce wodnej, gospodarce odpadami, przepisów z zakresu warunków technicznych w budownictwie oraz z zakresu planowania przestrzennego. Jak wspomniano we wcześniejszej części prognozy, na obecnym etapie ustaleń strategicznych i rozważań w zakresie projektów o charakterze inwestycyjnym racjonalnym jest przyjęcie założenia, że projekty będą realizowane w sposób zgodny z prawem. Oznacza to m.in. konieczność uznania, że zachowane będą przepisy dotyczące obszarowych form ochrony przyrody. Przyjęcie przeciwnych ustaleń (czyli: dopuszczenie sytuacji, w której ustalenia Strategii intencjonalnie naruszałoby te przepisy) urągałoby powadze organu opracowującego dokument strategiczny i naruszałoby powagę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (a przy tym przeczyłoby elementarnym zasadom racjonalnego wnioskowania). Trzeba więc podkreślić, że rolą prognozy oddziaływania na środowisko nie jest formułowanie kompendium wiedzy na temat obowiązku przestrzegania ww. przepisów. Oceniany dokument ma charakter strategiczny, a więc formułowanie w nim szczegółowych ustaleń na temat np. sposobu prowadzenia termomodernizacji wypaczałoby istotę planowania strategicznego i urągałoby powadze ustaleń Strategii. Z kolei omawianie takich zagadnień w ramach prognozy byłoby imputowaniem twórcom Strategii, że dopuszczają oni możliwość naruszenia przepisów o ochronie gatunkowej.

Niemniej, wychodząc naprzeciw ewentualnym obawom związanym z przywołaną powyżej termomodernizacją, zasadnym jest wskazanie, że ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu prac termomodernizacyjnych na ptaki i nietoperze może wystąpić wtedy, gdy w obrębie budynku objętego pracami znajdują się siedliska tych zwierząt (co powinny być uprzednio rozpoznane w ramach wyprzedzającego audytu przyrodniczego²⁸²⁹). Potencjalne negatywne oddziaływanie może być minimalizowane poprzez następujące działania:

- przed rozpoczęciem planowania i wykonania prac należy przeprowadzić kontrolę (kontrole) budynku i ustalić miejsce oraz czas zajmowania kryjówek przez ptaki i nietoperze⁶;
- prace remontowe powinny być prowadzone poza okresem rozrodczym i hibernacją, okres dozwolony na prowadzenie prac to początek września – początek października,

²⁸ Audyt ten jest ukierunkowany na inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną, wskazując zarówno zidentyfikowane gatunki ptaków i nietoperzy, jak i ich siedliska; na podstawie określonych uwarunkowań przyrodniczych, audyt powinien wskazać konieczne do podjęcia działania z zakresu ochrony gatunków i ich siedlisk oraz minimalizacji lub kompensacji wszystkich istotnych oddziaływań będących skutkiem ingerencji w te siedliska. Warto wskazać, że wyniki przeprowadzonego audytu mogą wskazać na konieczność niewielkich modyfikacji projektów budowlanych i harmonogramów ich realizacji, a także na zasadność ustanowienia kontrolnego nadzoru przyrodniczego na czas prac budowlanych czy też konieczność wykonania kontroli porealizacyjnej i podjęcia działań kompensacyjnych (np. z zakresu odtworzenia miejsc schronienia ptaków i nietoperzy, które to siedliska będą niezbędne do usunięcia w związku z realizacją projektu i osiągnięciem jego głównych celów.

²⁹ Wytyczne w tym zakresie zostały przedstawione na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: <https://www.gov.pl/web/gdos/Ochrona-ptakow-podczas-prac-termomodernizacyjnych>

czas ten jednak może być zróżnicowany w zależności od gatunku; w przypadku obiektów zasiedlonych i/lub potencjalnie zasiedlonych przez nietoperze wszelkie prace powinny być wykonywane w okresie od sierpnia do września;

- w przypadku konieczności kontynuowania prac budowlanych w okresie rozrodczym kryjówkę zajęłą przez nietoperze należy zabezpieczyć w sposób zaproponowany przez chiropterologa i/lub ornitologa;
- prowadzenie prac budowlanych i remontowych tak, by zachować funkcjonalność budynku dla zwierząt (tj. zachować możliwość gnieźdzenia się ptaków, zachować kolonię nietoperzy i używane przez nią wloty do kryjówki); nawet pod nieobecność ptaków nie należy, w miarę możliwości, likwidować miejsc ich gnieźdzenia się.

Z tego samego powodu można wskazać na następujące środki minimalizujące potencjalne negatywne oddziaływania na etapie prowadzenia różnych prac budowlanych:

- zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenie przedsięwzięcia,
- ponowne wykorzystanie zdjętej pokrywy glebowej,
- odtwarzanie zniszczonych elementów przyrodniczych (zob. art. 75 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- wykonywanie prac budowlanych w okresach, gdy aktywność flory i fauny jest najmniejsza (tj. co do zasady w okresach jesienno-zimowych),
- używanie sprzętu spełniającego prawne wymagania,
- uszczelnienie nawierzchni placów postojowych dla maszyn, środków transportu, parkingów dla pracowników,
- wyposażenie zaplecza budowy w rozwiązania techniczne uniemożliwiające zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego ewentualnymi wyciekami płynów eksploatacyjnych,
- zapewnienie miejsca do gromadzenia odpadów, które będzie umożliwiała selektywne magazynowanie odpadów oraz będzie zabezpieczało środowisko przed wywiewaniem lekkich frakcji i przed wyplukiwaniem niebezpiecznych składników wskutek opadów atmosferycznych,
- wykonywanie prac budowlanych przy pomocy sprawnego, regularnie serwisowanego i konserwowanego sprzętu,
- stosowanie środków ograniczających pylenie (zraszanie placu budowy, plandeki).

Hierarchia działań mających na celu ochronę środowiska zakłada, że w pierwszej kolejności powinny być zastosowane rozwiązania ukierunkowane na unikanie negatywnych oddziaływań i zapobieganie ich wystąpieniu. Jeżeli to jest niemożliwe, to należy minimalizować skalę i skutki oddziaływań. Po wyczerpaniu możliwości ograniczenia oddziaływania do akceptowalnego poziomu, należy zastosować działania kompensacyjne. Każdy z powyższych kroków powinien być ukierunkowany na konkretne ryzyko oddziaływań środowiskowych oraz poddany ocenie

pod kątem adekwatności, skuteczności, wykonalności (prawnej, technicznej, środowiskowej) i trwałości w dłuższym horyzoncie czasowym, a także analizie pod względem oddziaływania na środowisko (tak, by działanie minimalizujące wpływ na jeden komponent środowiska, nie powodowało negatywnego oddziaływania na pozostałe komponenty). Zastosowana musi być przy tym zasada przezorności, zasada prewencji i zasada „zanieczyszczający płaci”. Zaprezentowane powyżej podejście znajduje umocowanie w art. 5-7 i 74-75 Prawa ochrony środowiska.

W sposób szczególny należy podkreślić treść art. 75 ust. 3 ww. ustawy, wedle którego *„Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą”* (którą ustawa definiuje jako *„zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych”*). Powyższe wymaganie mocno wpisuje się w Europejską Strategię Bioróżnorodności, która bardzo dużą wagę nadaje odtworzeniu zdegradowanych ekosystemów. Powyższe oznacza między innymi konieczność nadania priorytetowej rangi zagadnieniom związanym z identyfikacją oddziaływań środowiskowych i ich skutków oraz zapewnieniu rzetelnego i adekwatnego podejścia do działań mających na celu unikanie, minimalizowanie i kompensowanie negatywnych oddziaływań inwestycji będących wyrazem realizacji ocenianego dokumentu.

Ponadto, specyfika ocenianego dokumentu nakazuje uwzględnienie faktu, że projekty realizowane z funduszy Unii Europejskiej będą musiały być zgodne z zasadą DNSH (zagadnienie opisane w rozdziale II.1 niniejszej prognozy), której ustalenia są bardziej rygorystyczne niż krajowe przepisy o ochronie przyrody.

X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU

Według art. 10 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, jednym z celów monitorowania wpływu planu lub programu na środowisko jest identyfikacja „nieprzewidzianego niepożądanego wpływu”, co ma zapewnić możliwość „podjęcia odpowiedniego działania naprawczego”.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące dyrektywy 2001/42/WE wskazują, że dane zbierane na mocy innego prawodawstwa UE mogą zostać wykorzystane w monitoringu związanym ze strategiczną OOŚ, o ile są one istotne dla danego planu lub programu oraz jego oddziaływania na środowisko.

Art. 10 dyrektywy 2001/42/WE niekoniecznie wymaga bezpośredniego monitorowania znaczącego wpływu na środowisko. Dyrektywa zezwala także na monitorowanie pośrednie, na przykład poprzez czynniki nacisku lub środki łagodzące. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące ww. dyrektywy wskazują w pkt 8.5, że „jeśli monitoring może być w zadowalający sposób zintegrowany z regularnym cyklem planowania, to nie ma konieczności podejmowania oddzielnych kroków proceduralnych dotyczących jego wykonywania. Monitoring może być na przykład zbieżny z regularną korektą planu lub programu, w zależności od tego, jakie oddziaływanie jest monitorowane, oraz od długości odstępów między korektami”. W sposób oczywisty ma to przełożenie na cyklicznie opracowywane dokumenty.

Należy wziąć pod uwagę, że według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska gmina powinna posiadać opracowany program ochrony środowiska, z realizacji którego powinien być cyklicznie sporządzany raport. Program ochrony środowiska przedstawia propozycje systemu monitorowania w zakresie ochrony i stanu środowiska naturalnego. Zarówno Strategia, jak i ww. Program będą wdrażane równocześnie, a ich wzajemne ustalenia powinny być z sobą kompatybilne i powinny wzajemnie na siebie oddziaływać wzmacniająco.

Projekt Strategii (i „Komponentu ZIT”) zawiera informacje o zarządzaniu i monitorowaniu; zakładane jest cykliczne (i doraźne) raportowanie. Warto pamiętać, że zgodnie z art. 18 rozporządzenia UE 2021/1060, programy polityki spójności podlegają ocenie śródkresowej, której celem jest weryfikacja postępów w osiąganiu celów pośrednich każdego programu, ustanowionej na 2024 rok. W ramach tej oceny będzie brana pod uwagę m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza oraz wyzwania strategiczne.

Wobec powyższego, monitorowanie wdrażania Strategii będzie wystarczającym narzędziem pokazującym, czy i ew. jak reaguje środowisko na skutki realizacji dokumentów strategicznych (w tym – ocenianego projektu Strategii). W przypadku stwierdzenia, że skuteczność Programu ochrony środowiska jest nieodpowiednia, może nastąpić konieczność zaostżenia zapisów dokumentów strategicznych pod kątem większego uwzględnienia wymagań ochrony środowiska (np. poprzez nadanie im wyjątkowego priorytetu).

Mając na uwadze powyższe, formułuje się następujące rekomendacje w zakresie monitorowania wpływu skutków wdrażania ustaleń Strategii na środowisko naturalne:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w trakcie kadencji prezydenta należy przeprowadzić ocenę aktualności dokumentów dot. zagospodarowania przestrzennego. W ramach oceny aktualności należy uwzględnić aktualne prognozowane zasięgi terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, aktualny stan prawny oraz ustalenia wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa) oraz podejmować adekwatne do nowych uwarunkowań działania dostosowawcze.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co 2 lata należy sporządzić raport z wykonania programu ochrony środowiska.
3. Należy prowadzić pozostałe działania i ewidencje wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, takich jak w szczególności:
 - 1) przyjmowanie oraz weryfikowanie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia emisyjnego,
 - 2) wydawanie decyzji nakazujących usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,
 - 3) nakładanie obowiązku wykonania czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko,
 - 4) ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
 - 5) wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
 - 6) występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

XI. WNIOSKI

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem powstałym dla potrzeb SOOŚ. W konsekwencji, charakter przeprowadzonych analiz jest adekwatny do typu ocenianego dokumentu i nie pozwala na precyzyjną ocenę konkretnych oddziaływań środowiskowych. Tym samym, za właściwe uznano skupienie się przede wszystkim na poszukiwaniu odpowiedzi na temat tego, czy dokument będący przedmiotem oceny jest zgodny z celem, któremu ma służyć, oraz czy jest adekwatny do problemów ochrony środowiska oraz celów środowiskowych wynikających z przepisów i dokumentów strategicznych.

Przeprowadzona w niniejszej prognozie analiza pozwoliła na postawienie następujących wniosków:

1. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego dokumentu oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania jego ustaleń.
2. Biorąc pod uwagę charakter prawny ocenianego dokumentu - treść projektu Strategii może być uznana za adekwatną do problemów ochrony środowiska (z uwzględnieniem ram prawnych wynikających z obowiązujących przepisów), bowiem uwzględnia kluczowe aspekty środowiskowe; dokument czyni zadość gminnej i regionalnej polityce ochrony środowiska i może sprzyjać osiągnięciu celów środowiskowych (w tym - celów wynikających z obowiązujących programów ochrony środowiska oraz dokumentów regulujących zasady zagospodarowania przestrzennego).
3. Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska.
4. Rekomenduje się nadanie dużego znaczenia sposobowi wdrażania ustaleń Strategii.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bar M., Jendrośka J., Okraśiński K., „Powiązania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) z Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE)”, Wrocław, 2013.
2. Bródka S. (red.), „Praktyczne aspekty ocen środowiska przyrodniczego”, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
3. Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013.
4. Dane Inspekcji Ochrony Środowiska opracowane w ramach i dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska.
5. Kielecki Obszar Funkcjonalny w ujęciu społeczno-gospodarczo-przestrzennym. Diagnoza. Utila sp. z o.o.& Eu-Consult sp. z o.o., Warszawa 2022.
6. Kistowski M., „Wybrane aspekty metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze”, [w:] „Człowiek i Środowisko” 26(3-4)/2002.
7. Kistowski M. i Korwel-Lejkowska B. (red.), „Waloryzacja środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym”, Problemy Ekologii Krajobrazu, vol. 19, 2007.
8. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017.
9. Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, Komisja Europejska, 2013.
10. Integrating Ecosystem Services in Strategic Environmental Assessment: A guide for practitioners, United Nations Environment Programme, 2014.
11. Majewski W., Walczykiewicz T. (red.), „Zrównoważone gospodarowanie wodami oraz infrastrukturą hydrotechniczną w świetle prognozowanych zmian klimatycznych”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, 2012.
12. Mapy hydrograficzne, sozologiczne, geośrodowiskowe i inne (w tym: geoportale oraz dane udostępnione za pośrednictwem serwisów WMS) oraz komentarze do map hydrograficznych, geośrodowiskowych i sozologicznych.
13. Ocena wpływu zmian klimatu na różnorodność biologiczną oraz wynikające z niej wytyczne dla działań administracji ochrony przyrody do roku 2030, Fundeko, 2012.
14. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2023.
15. Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Kielc i Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP KOF). Raport diagnostyczno-strategiczny. VIA VISTULA Sp. z o.o., Kielce 2023.
16. Pyszny K., Przybyła Cz., „Systemy informacji przestrzennej w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko”, 2016.
17. Pyszny K., „Możliwości wykorzystania narzędzi GIS w opracowaniach ekofizjograficznych i strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko”, w: „Problemy planistyczne - Jesień 2016”, Poznań 2016.

18. Solon J., Borzyszkowski J. et.al., *“Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data”* w: *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2, 2018
19. Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Komisja Europejska, 2003.
20. Witczak S. (red.) i in., „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie. Plansza 1: Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu”, Ministerstwo Środowiska, 2011 r.
21. Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepienia gleby, Komisja Europejska, 2012 r.
22. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, Rada Ministrów, 2002 r.

XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+* (dalej: Strategia). Prognoza została opracowana dla potrzeb przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Została w niej przedstawiona analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń Strategii.

Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

Strategia odnosi się do obszaru Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (KOF), który obejmuje 13 gmin: KOF obejmuje swoim zasięgiem 13 gmin: Miasto Kielce, Gminę i Miasto Chęciny, Miasto i Gminę Chmielnik, Miasto i Gminę Daleszyce, Gminę Górno, Gminę Masłów, Gminę Miedziana Góra, Miasto i Gminę Morawica, Miasto i Gminę Piekoszów, Gminę Nowiny, Gminę Strawczyn, Gminę Zagnańsk, Miasto i Gminę Pierzchnica.

Główne cele analizowanej Strategii sformułowano następująco:

1. Aktywne i zintegrowane międzypokoleniowo społeczeństwo.
2. Konkurencyjna gospodarka i rynek pracy.
3. Silny region turystyczny bazujący na dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym.
4. KOF dostępny i zintegrowany komunikacyjnie.
5. Zrównoważony rozwój i zachowany potencjał przyrodniczy.

Realizacji tych celów mają służyć priorytety rozwoju i kierunki działań (zob. tab. 1 na str. 13-17 Prognozy) oraz - w odniesieniu do celu nr 3 oraz celu nr 4- „projekty zintegrowane” (zob. tab. 2 na str. 22-25), które zostały ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych.

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym

W Prognozie dokonano analizy wielu dokumentów strategicznych, w których ustanowione są cele polityki w zakresie ochrony środowiska. Dokumenty te zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska. Najważniejsze wynikające z nich cele strategiczne w zakresie ochrony środowiska są następujące:

1. Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
2. Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
3. Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
4. Przeciwdziałanie degradacji gleb.

5. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, nie stanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
6. Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
7. Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
8. Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi.
9. Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
10. Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
11. Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analiza zgodności ocenianego dokumentu z polityką ochrony środowiska

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii.

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Kluczowe uwarunkowania środowiskowe, ważne z punktu widzenia oceny Strategii, są następujące:

1. Krajobraz KOF jest zróżnicowany i obejmuje zarówno tereny naturalne, jak i obszary przeobrażone antropogenicznie przez drogi publiczne oraz zabudowę mieszkaniową.
2. W KOF występują przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza i wód powierzchniowych.
3. Aspektem wymagającym szczególnej ochrony jest jakość życia mieszkańców (w tym: stan powietrza atmosferycznego, odpowiedni poziom tła akustycznego), środowisko przyrodnicze oraz wody podziemne i powierzchniowe.
4. Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Wisły. Część terenu jest zagrożona powodzią, a na znacznym obszarze istotnym problemem jest ryzyko występowania suszy.
5. Analizowany obszar charakteryzuje się zróżnicowanym (zazwyczaj wysokim) stopniem zagrożenia wód podziemnych.
6. Wśród źródeł antropopresji na środowisko należy wymienić:
 - 1) niską emisję – tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej,
 - 2) postępującą zabudowę terenów naturalnych i półnaturalnych,
 - 3) działalność przemysłową,
 - 4) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe), która stanowi źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska w rejonie analizowanego obszaru wymienić należy:

1. Pełniejsze wykorzystanie potencjału usług ekosystemowych (kształtowanie mikroklimatu, oczyszczanie powietrza, ochrona przed hałasem, izolacja budynków, retencja wód opadowych, cień, ochrona przed przesuszeniem, ochrona przed wiatrem, walory estetyczne) możliwych do uzyskania dzięki zwiększeniu udziału zieleni niskiej i wysokiej w rejonie (i w obrębie) zabudowy.
2. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony wód podziemnych z uwagi na niewystarczającą izolację poziomów wodonośnych przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
3. Zwiększenie stopnia ochrony przed hałasem wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
4. Zapewnienie estetyki krajobrazu.
5. Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi transportu publicznego, pieszemu i rowerowemu.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Ustalenia ocenianego projektu Strategii nie doprowadzą do wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Kluczowe ustalenia prowadzą się do następujących zagadnień:

1. Oceniany projekt Strategii zawiera zapisy sprzyjające zachowaniu obecnego poziomu zabezpieczeń środowiska przed degradacją.
2. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które mogłyby wywołać znaczące uciążliwości dla mieszkańców.
3. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które doprowadziłyby do możliwości powstania znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Przeprowadzona analiza wykazała, że Strategia z pewnością może sprzyjać realizacji celów środowiskowych wynikających ze współczesnej polityki ekologicznej każdego szczebla – jednak aby tak się stało, niezbędne jest nadanie wysokiej wagi aspektom prośrodowiskowym na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i zatwierdzania projektów budowlanych.

Wnioski i rekomendacje

Wdrożenie ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii.

Załącznik nr 1

OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY

Zgodnie z wymogiem art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f oraz art. 74a ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, jako autor prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+* oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74 ust. 2 ww. ustawy:

- 1) ukończyłem studia pierwszego stopnia z zakresu nauk przyrodniczych (na kierunku „ochrona środowiska” - Uniwersytet Wrocławski) oraz studia drugiego stopnia z zakresu nauk technicznych (na kierunku „inżynieria środowiska” - Politechnika Wrocławska),
- 2) posiadam 18-letnie doświadczenie pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i prognozy oddziaływania na środowisko (brałem udział w przygotowaniu ponad 70 raportów i prognoz oraz ponad 100 ekspertyz z zakresu wpływu na środowisko).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Świdnica, 17.10.2023 r.

Krzysztof Okrasiński

Załącznik nr 2

Tabela przedstawiająca potencjalne oddziaływania skutków realizacji celów strategicznych i priorytetów rozwoju ocenianej Strategii na poszczególne komponenty środowiska

Potencjalne oddziaływania skutków realizacji celów strategicznych i priorytetów rozwoju ocenianej Strategii / na poszczególne komponenty środowiska																																			
Cele strategiczne i priorytety rozwoju Strategii				Skutki i powiązania z nimi				Wody powierzchniowe i podziemne				Klimat i powietrze atmosferyczne				Krajobraz				Działy naturalne				Drobnosiedle prądotwórcze (biogazownie, gazownie, elektrownie, obiekty energetyczne)				Lądzie				Zabudowa i dobra materialne			
Cele strategiczne	Priorytety rozwoju	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania	Oddziaływanie znaczące pozytywne / neutralne / nieznacznie negatywne / znacząco negatywne	Oddziaływanie bezpośrednie / pośrednie / wtórne	Charakterystyka opisu oddziaływania							
Cel 1. Ryzykier i odnowienie gospodarczo-ekologiczne	Priorytet 1.1. Wzrost efektywności i produktywności sektora	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. obniżenia poziomu emisji CO2 z sektora energetycznego	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z lepszym dostępnym do usług usługowymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i t.	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Korzystne skutki dot. obniżenia poziomu emisji CO2 z sektora energetycznego						
	Priorytet 1.2. Polityka społeczna sprzyjająca integracji i solidarności społecznej	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z lepszym dostępnym do usług usługowymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i t.	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Korzystne skutki dot. obniżenia poziomu emisji CO2 z sektora energetycznego						
Cel 2. Konkurencyjna gospodarka i rynek pracy	Priorytet 2.1. KOF wspierająca i innowacyjna	nieznacznie negatywne	bezpośrednie	trwały	praktycznie powstrzymanie wzrostu emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	zmniejszenie emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	trwały	praktycznie powstrzymanie wzrostu emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z lepszym dostępnym do usług usługowymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i t.	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z lepszym dostępnym do usług usługowymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i t.						
	Priorytet 2.2. Błędy efektywne wykorzystanie i ochrona zasobów naturalnych	nieznacznie negatywne	bezpośrednie	trwały	praktycznie powstrzymanie wzrostu emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	zmniejszenie emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	trwały	praktycznie powstrzymanie wzrostu emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z lepszym dostępnym do usług usługowymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i t.	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z lepszym dostępnym do usług usługowymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i t.						
Cel 3. Silny rynek turystyczny bazujący na działalności kulturowej, rekreacyjnej i przyrodniczej	Priorytet 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie negatywne / nieznacznie pozytywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie negatywne / nieznacznie pozytywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej						
	Priorytet 3.2. Silna marka turystyczna	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	neutralne	brak	brak	brak oddziaływania	nieznacznie negatywne / nieznacznie pozytywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie negatywne / nieznacznie pozytywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej						
Cel 4. KOF wspierająca i innowacyjna komunikacyjna	Priorytet 4.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej	nieznacznie negatywne / nieznacznie pozytywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	trwały	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	trwały	praktycznie powstrzymanie wzrostu emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej						
	Priorytet 4.2. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej	nieznacznie negatywne / nieznacznie pozytywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	trwały	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	negatywne skutki związane z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie i pośrednie	trwały	praktycznie powstrzymanie wzrostu emisji CO2 z sektora energetycznego	nieznacznie negatywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie negatywne	bezpośrednie, pośrednie i wtórne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej						
Cel 5. Zdobycie nowych źródeł i zachowanie potencjału przyrodniczego	Priorytet 5.1. KOF przyczyniający do zmian klimatu	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej						
	Priorytet 5.2. Wzrost efektywności energetycznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	korzystne skutki dot. poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej	nieznacznie pozytywne	pozytywne i bezpieczne	dydaktyczne	Poprawa warunków życia ludzi w związku z poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej						

Opis oddziaływań		Typ oddziaływań	Opis oddziaływań
Typ oddziaływania	Kategoria oddziaływań	Bezpośrednie	Oddziaływanie bezpośrednie skutkiem działania. Wskazanie w środowisku w bezpośrednim i przeliczalym zakresie przyczynowo-skutkowym. Przewidywalne skutki w zakresie emisji CO2 z sektora energetycznego i emisji szkodliwych substancji do powietrza.
		Pośrednie	Oddziaływanie pośrednie skutkiem działania. Wskazanie w środowisku w pośrednim i przeliczalym zakresie przyczynowo-skutkowym. Wskazanie skutków oddziaływań pośrednich. Przewidywalne skutki w zakresie emisji CO2 z sektora energetycznego i emisji szkodliwych substancji do powietrza.
		Wtórne	Oddziaływanie wtórne skutkiem działania. Wskazanie w środowisku w wtórnym i przeliczalym zakresie przyczynowo-skutkowym. Wskazanie skutków oddziaływań wtórnych. Przewidywalne skutki w zakresie emisji CO2 z sektora energetycznego i emisji szkodliwych substancji do powietrza.
Czas trwania	Kategoria oddziaływań	Trwały	Oddziaływanie trwałe, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.
		Długoterminowe	Oddziaływanie długoterminowe, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.
		Średniodługoterminowe	Oddziaływanie średniodługoterminowe, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.
		Krótkoterminowe	Oddziaływanie krótkoterminowe, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.
		Charakterystyka opisu oddziaływania	Charakterystyka opisu oddziaływania, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.
Skala oddziaływania	Kategoria oddziaływań	Znaczące	Oddziaływanie znaczące, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.
		Nieznaczne	Oddziaływanie nieznaczne, co do którego można przewidywać, że skutki będą trwałe i niezmienne w czasie.

Załącznik nr 3

**Tabela ze środowiskową oceną projektów zintegrowanych
(służących realizacji celu nr 3 projektu Strategii).**

